

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

H 2

FREDERIKSBORG HØJSKOLES

AARSSKRIFT 1923

FREDERIKSBORG HØSKOLES
AARSSKRIFT

FREDERIKSBORG HØJSKOLES

AARSSKRIFT 1923

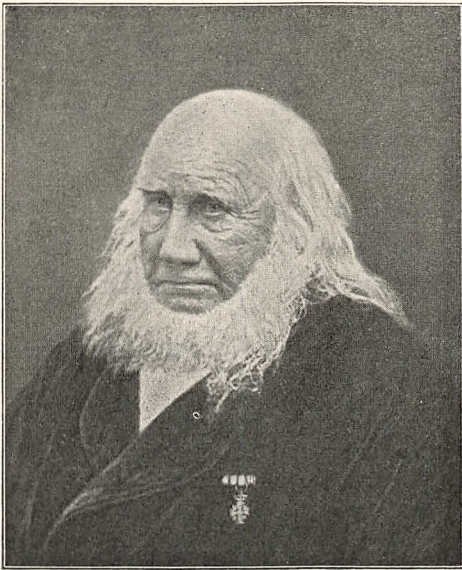
Statens pædagogiske Studiesamling
København

H

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN
UNDER REDAKTION AF:
HANS HANSEN KNUD MADSEN
FREDERIK L. BEGRUP

Frederiksborg Amts Avis' Bogtrykkeri.

Statens pædagogiske Studiesamling
København

GRUNDTVIGS VERDENSRY

I 1858, da Grundtvig gik i sit 75. Aar, blev han tredje Gang gift, og dette sene Ægteskab blev til megen Lykke baade for ham selv og for det danske Folk. Fru Asta Grundtvig fik nemlig deres Hus, som de kaldte „Gladhjem“, aabnet for et stort Vennelag. Den gamle Mand, som før havde levet temmelig ensomt i sit Studerekammer, kom derved saa at sige til at sidde midt i sit Folk og fik i disse Omgivelser mere Liv og Varme lagt i sine store Tanker om folkeligt og kristeligt Fællesskab. Livsvarmen, som

steg derved, fik hans gamle Haab for Danmarks Sag til at grønnes som aldrig før. Og mens Hustruen sad hos ham med en lille Datter paa Skødet, greb han Pennen og gav sig til at udmale Danmarks store Fremtidslykke i et Spaadomskvad, som han kaldte *Dansk Ravne-Galder*.

I dette mærkelige Digt tegner han et Billede af, hvorledes den aandelige Tilstand i Verden skal blive „om en Menneskealder og en halv“, altsaa netop i vore Dage.

Allevegne i Evropa er Menneskelivet da vaagnet og frigjort.

I Dannemark dog var Lykken bedst,
Den overgik vidt Forstanden.
Til Huse var daglig Frænde-Fest,
Saa Dage lykønsked hinanden. —

Hver Midsommersdag var Folkefest
I Skoven og saa paa Heden,
Da landed saa mangen fremmed Gæst
Fra oven og saa fra neden. —

Hvad han videre digtede om denne kommende Herlighed, — hvor Provster og Skoleholdere er afskaffede, hvor Kanonerne er de eneste, der har Værnepligt, og Muldjorden den eneste, der er stavnsbunden, — minder desværre altfor lidt om den nuværende Tingenes Tilstand i Danmark.

Men et Hovedtræk i Spaadommen er bleven slaaende virkeliggjort i Aaret 1923. Det er Fortællingen om, hvorledes det lykkelige lille Danmark gæstes af Fremmede fra mange andre Lande, der kommer for at

lære vort jævne Menneskeliv og folkelige Oplysning nærmere at kende.

Efter et stort Folkemøde i den grønne Skov rejser nogle af disse Gæster bort sammen paa et Dampskib, der for bliden Bør i Solskinsvejr sejler op gennem Øresund. Og mens de sidder samlede paa Agterdækket, skifter de Ord om alt, hvad de har oplevet.

Om Danmark var Talen først og sidst,
De havde med Flid det gæstet,
Og alle de fandt, i stakket Frist
Det havde sig klart stadfæstet,
At her eller ingensteds paa Jord
De Saliges Øer et Folk bebor,
Som fryder sig smukt ved Livet.

Den Damper, hun kom fra København,
Til Engeland holdtes Kaasen;
Sig løftede kækt dens Svane-Stavn,
hvor Kullemand stod paa Aasen.
Der sad under Solsejl bag om Bord
Fuld velmødt en Kreds og skifted Ord
Om Dannemarks Lyst og Lykke!

Som en Ravn af Hugins og Munins Æt flyver
Skjalden hen paa Skibets lave Mast for at lytte til
Samtalen.

Jeg hørte til min Forundring brat,
Selv Tyskeren Bod kan fange,
Kan finde i Nord en Kronos-Skat
Og lytte til Hjarne-Sange.
Da Verden vel staar ej længe mer,
Men staar sig dog bedre, som man ser
Ved Lyset, Livs-Ordet tændte!

Selskabet paa Damperens Dæk bestaar af seks Mænd, fra Norge, Sverige, Tyskland, England, Spanien og Hindustan, og tre unge Kvinder fra Frankrig, Grækenland og Danmark. Deres Samtale om det Menneskeliv og den Oplysning, der har sit Hjem i Danmark, og som de alle ønsker at tage Lære af, fylder Resten af det lange Digt, der nok er værd at læse i Sammenhæng, som det er trykt i 10. Bind af Grundtvigs Udvalgte Skrifter.

Men hvad jeg her vil fremhæve, er, hvorledes Spaadommen om Fremmedbesøg hos os fra alle Kanter af Verden, ja i Virkeligheden fra alle fem Verdensdele, er bleven opfyldt i det sidst forløbne Aar. Og vel at mærke saaledes, at det netop er det Folkeliv og den Folkeoplysning, som Grundtvig var Talsmand for, der har draget disse mange Fremmede til vort lille Land og til de danske Højskoler i Særdeleshed.

Her paa Frederiksborg Højskole har vi ingensinde haft et saadant Rykind af udenlandske Gæster som i Aar. Her har været Folk fra Norge, Sverige, Finland, Rusland, Polen, Tyskland, Østrig, Bøhmen, Holland, England, Ungarn og Tyrkiet! fra Indien, Japan og Korea! fra Nord- og Sydamerika, Australien og Sydafrika! Vort Naboskab med „Den internationale Højskole“ ved Helsingør har ganske vist øget Strømmen. Men de fleste er dog komne for den danske Skoles Skyld. Snart er de fløjne i Flok og snart enkeltvis, Nogle har været her i længere Tid. De fleste kun i nogle faa Timer. I alt har vi haft i det mindste et Par Hundrede Udlændinge hos os i denne Sommer.

Og alle disse Fremmedfolk, tit fra Jordens fjerne-
ste Egn, er komne med det Spørgsmaal paa Læberne:
Hvem var Grundtvig? — Hans Navn er ved at blive
verdensberømt, skønt de fleste Udlændinge (ligesom
de fleste Danskere) endnu kender grumme lidt til hans
Tanker. Han har fortryllet dem paa Afstand, fordi de
har hørt, at det især skyldes ham, at vort Land er
blevet saa oplyst og driftigt.

Dansk Landbrug med dets Andelsforetagender har
jo længe staaet for andre Nationer som et lysende
Forbillede. I mange Aar har vi maattet fortælle Til-
rejsende saa meget om vort Smør og Flæsk, at vi er
bleven helt fedtede om Munden deraf. — Men det er
en glædelig Kendsgerning, at de Fremmede, som har
besøgt os efter Verdenskrigen, stiller deres Spørgs-
maal dybere og bedre end før. De har nu mindre vore
„ædelige Varer“ og mere vor folkelige Levemaade
for Øje. Det er nu Menneskelivet og ikke blot Meje-
rierne, som lokker dem hertil. De kommer ikke saa
meget for at faa gode Raad til den hjemlige Hushold-
ning, som for at lære af det fredelige Hjemliv, der
føres hos os.

Sagen er, at Verdenskrigen har aabnet manges Blik
for, at den Livsopfattelse, som har været gængs i den
store Verden, tilsidst maa føre til Undergang. Langt
værre end Krigen er det egenkærlige Verdensliv, som
voldte den. Det har altfor længe været regnet for sund
Visdom, at Egenkærligheden er den eneste virkelige
Drivkraft i Menneskers Handling. Nutidens Tænkere
har lært os, at Menneskeslægtens Udvikling beror paa

hver enkelts Stræben efter at komme frem paa andres Bekostning. Livet udfolder sig som en Kamp af alle imod alle, en Kamp for Tilværelsen, hvori den stærkeste sejrer. Og kun fordi den enkelte indser, at han maa tabe Slaget, naar han kæmper ene, rotter Folk sig af Klogskab sammen i store Masser med „fælles Interesse“. Man samler Milionhære for at sejre over sine Nabofolk. Man danner kæmpemæssige Fagforbund for at hævde sin Stand paa andres Bekostning. Eller man forener sig i Truster for ved Pengenes Hjælp at herske over hele Verden. Hver Andelshaver haaber at vinde derved. Men de klogeste løber af med Gevinsten. Og selv de rives tilsidst ind i Egenkærlighedens mægtige Malstrøm, saa det hele ender, som vi nu ser, i et vældigt Sammenbrud, en Verdensfallit, som truer hele Kulturen med Ragnarok.

Intet Under, at Menneskevenner i alle Lande begynder at spørge om Lægedom for den dræbende Sygdom, som kaldes Egoisme. — Egenkærligheden opløser vor Slægt i Individuer, der hver for sig ikke gælder mere end Sandkorn i den døde Natur. De kan med Kunst støbes sammen til en vældig Cementblok, der med sin Dødvægt kan mase alt omkring sig. Men denne Masse uden indre Liv volder tilsidst kun Død og Opløsning ved Blokkenes knusende Sammenstød. — Vi trænger aabenbart til en bedre Livslære, og denne er det, de søgende Fremmedfolk haaber at finde hos Grundtvig og hans danske Samfund.

Men Grundtvig har ikke opfundet noget nyt Universalmiddel til Helbredelse af Slægtens Sygdom. Han

er kun, som en forstandig Læge, vendt tilbage til Naturen og har undersøgt, hvorledes det menneskelige Samfund er bygget op fra Begyndelsen af. Derved har han faaet et helt andet Syn paa Livets Grundlove end det, som den moderne Verdenskultur har søgt at fastslaa ved alle Videnskabers Hjælp.

I hans Øjne er det en fordærlig Løgn, at den Enkeltes Egenkærlighed er Menneskelivets dybeste Drivkraft. Det er kun Synden i Verden, som har gjort denne Løgn til en halv Sandhed. Og Synden bliver himmelraabende, naar man sætter Individets selviske Udvikling som Livets højeste Maal og stiller „Overmennesket“ som det moderne Afgudsbillede paa Skaaberens Plads i Tilværelsen.

Nej, Gud har skabt Menneskeslægten paa et helt andet Grundlag. Han saa straks, at det ikke var godt for Adam at være ene. Derfor dannede han to Mennesker, Mand og Kvinde, og lagde sin Kærlighed som Livskraften i deres indbyrdes Forhold.

De to kan ikke undvære hinanden, de maa hjælpes ad og give sig hen til hinanden. Paa en saa enfoldig Maade har den guddommelige Visdom skabt en naturlig Kilde til Kærlighed og ved to Menneskers inderlige Fællesskab dannet den Livscelle, hvoraf hele Slægten siden er groet frem. Af Mands og Kvindes Samliv oprinder Hjemmet, af Hjemmet Slægten, af Slægten Stammen, af Stammen Folket. Og i alle disse Enheder er det ikke Egenkærligheden men den indbyrdes Kærlighed, som er den bærende Livskraft. Hvor den enkelte skiller sig ud fra Fællesskabet for

at følge sin egenkærlige Drift, dær opløses Cellevævet, og dær uddør det ægte Menneskeliv. Vor Tids udprægede Individualisme er derfor et Dødstegn, saa vist som Opløsning af Legemets Væv tilsidst maa føre til Legemets Død.

Denne Livsopløsning var uhyggelig fremskreden her til Lands allerede for hundrede Aar siden, da Grundtvig var ung. — Under Paavirkning af den vantro franske Fornuft, som maskingør hele Menneskelivet, var det danske Samfund ved aandeligt at falde i Staver. Det folkelige Fællesskab og det kristne Menighedsliv var næsten svundet bort af Tidens Bevidsthed. De enkelte, som levede i Minderne derom, følte sig gyseligt ene i den kolde og mørke Tidsalder.

Men ingen følte Kviden stærkere end Grundtvig, der længe havde staaet som Bibelens ensomme Kæmpe, og derfor var det vel, at han blev kaldet til at bringe Lægedom til det døende Folkeliv, da han først selv ved Guds Naade var bleven oplivet i Haabet om, at Aanden magter at samle de døde Ben og danne en levende Fylking deraf.

Han følte dybt, at alt aandeligt og hjerteligt Liv maa være fælles for os Mennesker for at kunne vedligeholdes i denne syndige, iskolde Verden. Han havde smagt Fællesskabets Sødme i sit velsignede Barn-domshjem, og han havde længtes vemodig derefter i hele sin ensomme Ungdomstid. Da han forgæves søgte Fællesliv med sine sløve Landsmænd, trøstede han sig ved at drømme derom i Mindet om Fortiden. I sine historisk-poetiske Syner dvælede han næsten

altid ved Fædrenes kærlige Sammenhold og aandelige Enhed. Og det var Trøsten for ham i hans ensomme Kristenliv, at han i Kristus var forbundet med de hennearne fromme Slægter. I saadanne Drømme om det savnede Fællesskab forberedtes han til sit senere Vidnesbyrd om den levende Menighed.

Men netop for hundrede Aar siden afløstes hans vemodige Drømme af et herligt Morgensyn, da det ved det kirkelige Nytaar i Slutningen af 1823 gennemlyned ham, at „Natten var forgangen og Dagen kommet nær“, og da han ved Aandens Lys fik Øjnene op for, at den kristne Menighed er en levende, nærværende Virkelighed, der kun i det aandelige Mørke havde skjult sig for hans spejdende Blik.

Fra den Stund gjorde han stedse rigere Erfaringer om det kristelige Fællesskab i Menigheden, og deraf udsprang hele hans kirkelige Oplysning. — Dette gav ham ogsaa Tro paa Oplivelsen af det folkelige Fællesskab i Fædrelandet. Han oplevede noget af dette Fællesskab, da han i 1838 holdt sine første folkelige Foredrag, og endnu mere paa Skamlingsbanken 1844. I 1848 følte mange med ham Folkeaaandens Magt til at gøre eet af alle de enkelte Viljer. Det fælles Folkeliv var nu en glædelig Kendsgerning, og derpaa byggede Grundtvig og hans Venner den jævne og dog aandelige Folkeoplysning, der nu drager Fremmedes Blik til vort lille Land.

Grundtvigs aandelige Stordaad ligger i Arbejdet for Fornyelse af Fællesskabet i Kirke- og Folkeliv. Han saa med Rette denne opbyggende Gerning som Aan-

dens Værk og følte kun sig selv som en Tjener derved. Men overfor Verden kommer han helt naturligt til at staa som Ophavsmanden til dette store Omsving i Folkenes Liv, og det er derved, han nu begynder at faa verdenshistorisk Betydning.

Morten Luther indledede den nye Tid ved en kraftig og nødvendig Hævdelse af Enkeltmandens Ansvar for Gud. Han satte dermed Personlighedens Præg paa Nutidens Aandsliv, skønt han selv hverken kunde eller vilde undvære det kristelige og folkelige Fællesskab. Men den Udvikling af den Enkeltes Selvfordybelse og afsondrede Liv i Ensomhed, som saaledes kom i Gang, har i vor Tid taget en faretruende Overhaand. Den stærke materielle Udvikling, der samtidig mere og mere præger det offentlige Liv med dets praktiske Sammenslutninger, har gjort sit til at drive alle dem, som ikke kan opgive det aandelige Liv, ind i Ensomheden. I Studerekamrene og Lømkamrene skjuler de sig med deres personlige Tanker og Følelser. Selv Religionen er ved en ulykkelig Ensidighed bleven rent subjektiv for mange alvorlige Mennesker.

Søren Kierkegaard virkede for at bringe dybere Alvor ind i dette indadvendte Sjæleliv. Men Grundtvig har øvet en større Daad ved atter at føre det aandelige Liv ud i aaben Mark.

Der var noget af den oldnordiske Kæmpekraft i denne hans Stordaad. Han saae med Harme i sin Ungdom, hvorledes de aandløse Jætter raadede i Midgaard, mens de ædlere Sjæle krøb i Krogene med deres Levning af et højere Liv. Som Asathor udbød han Le-

ding imod dette Uvæsen og førte længe Enekamp med den myldrende Hær af Jætter og Dværge, der oversvømmede Danmarks Sletter. I Tro paa Aandens Hjælp og med Ordets vægtige Hammer vovede han Dysten og fik virkelig ryddet Plads i Landet for et aandsbaaret Menneskeliv under aaben Himmel. Vel fik han ikke Bugt med hele Jætteflokket. Den fører nok endnu Forsædet i vort offentlige Liv og faar stadig Forstærkning fra den store Verden udenom os. Grundtvig kendte godt Kampens Kaar i denne Verden. Han vidste, at selv den stærkeste maa segne paa Valen. „Sejrløse falder Kæmper alle“. Men han har yppet en aandelig Strid med de aandsfornægtende Jætter, der endnu er staaende, og som med Guds Hjælp skal fortsættes til Dagens Ende. Og han har lært os, at Vilkaaret for denne Strid er fuld Frihed for alle, gode og slette, Kræfter, som vil kæmpe med aandelige Vaaben mod hinanden.

Ved sin ihærdige Kamp mod Uaanden blev Grundtvig, som Asathor, „Midgaards Vier“, en vældig Værge for Hjemlivet og Folkelivet, saa det kan udfolde sig i Fredens frugtbare Virksomhed under venligt Fællesskab mellem alle Deltagerne deri. Hvor Fælleslivet saaledes blomstrer, dær afværges den Fare, som den aandløse „sociale Udvikling“ ellers overalt truer Menneskelivet med. Dær findes ogsaa Hjælpen imod den Opløsning af Hjemmet, som er den allerfarligste Følge af Samfundsudviklingen.

Vi gaar ikke baglæns. Vi gør intet afmægtigt Forsøg paa at genskabe „de gode, gamle Tider“, da hvert

Hjem hvilede paa det fælles Arbejde som en naturlig Grundvold. Vi erkender, at Arbejdets Deling i vor Tid virker opløsende paa dette udvortes Fællesskab. Men vi tror, at et aandeligt og hjerteligt Liv i Hjemmet kan skabe et endnu tryggere Fællesskab end den gamle Husflid. Og vi glæder os derfor ved, at der ved Grundtvig er begyndt en Folkeoplysning iblandt os, som er saa udmærket egnet til at sætte dette højere Fællesliv i Gænge, selv under fattige ydre Kaar.

Det er dette „jævne, muntre, virksomme Liv paa Jorden“ med sine „dybe Længsler efter Evigheden“, som er Danmarks Lykke. Og selv om det desværre langtfra føres i alle danske Hjem, saa Lyspunkterne snarest er tyndt spredt over Landet, saa giver det dog hele Danmark en mild Solglans i fremmedes Øjne. De aner, at der paa denne lille, fredelige Plet af Jorden maa kunne leves et hyggeligt Liv, hvor driftigt Arbejde er godt forbundet med et højere Syn paa Tilværelsen, og hvor man hellere vil bygge op i Fællesskab end sønderslide hinanden i bitter Kamp om mit og dit.

Derfor valfarter de nu til os og lytter til vor grundtvigske Tale, hvoraf de dog vist som oftest forstaar grumme lidt. Derfor hænger de Grundtvigs og Kolds Billeder paa deres Væg og stræber — tit forgæves — at optage et folkeligt Oplysningsarbejde i samme Aand som vort. Derfor er „den danskeste Dansker“, N. F. S. Grundtvig nu ved at blive verdensberømt. Og dette er jo da et lyst Varsel om, at han med Tiden kan blive

virkelig kendt hos fremmede Folk. saa hans Tanker kan blive til Gavn rundt om i den store Verden.

*

I „Dansk Ravne-Galder“ findes der blandt de Fremmede, som gæster Danmark og siden deltager i Samtalen ombord paa Dampskibet, en Tysker ved Navn *Professor Denkspruch*, der siger mange fornuftige og dybsindige Ord. — Deri er der en Spaadom, som meget bogstavelig er gaaet i Opfyldelse nu i Aaret 1923. Vi har nemlig i Sommer virkelig haft Besøg af en Tysker ved Navn *Professor Dunkmann*, og af alle de Udlændinge, som har gæstet os i Aar, er der ingen, der har gjort saa dybt et Indtryk paa os som denne Mand. Hvis man i „Ravne-Galder“ sætter „Dunkmann“ i Steden for „Denkspruch“, er der ikke saa faa Sætninger i det gamle Digt, som godt kunde gælde for et versificeret Referat af de Taler, som den tyske Professor holdt for os i Sommer. Dette kan maaske engang blive Genstand for en interessant literær Undersøgelse. Men Hovedsagen er, at Karl Dunkmann, som virkelig er bleven vor Ven, har modtaget og givet os rigt aandeligt Udbytte ved sine gentagne Besøg her paa Frederiksborg Højskole.

For at forstaa dette, maa man vide lidt om denne tyske Professors Liv og Virksomhed.

Han er født for omtrent 55 Aar siden i Øst-Frisland, hvor hans mange Brødre lever som Landmænd og i andre praktiske Stillinger. Som en fremragende ung Theolog fik han efterhaanden flere Præsteembeder

af særlig Betydning. Han har staaet paa Richard Rothes, Schleiermachers og Morten Luthers Prækestole. I Wittenberg var han tillige Leder af et Pastoralseminarium og fik derved et sørgeligt Indblik i de unge Theologers ukirkelige Liv og Tankegang. Senere blev han Professor i Dogmatik ved det forholdsvis konservative Universitet i Greifswald. — Da Krigen brød ud, blev han kaldet til Berlin for at lede en stor, statsunderstøttet Virksomhed, som med Raad og Daad skulde hjælpe de mange Akademikere, som laa i Løbegravene og tit trængte til Støtte, især af aandelig Art. — Efter Krigen omdannedes denne Virksomhed til en Hjælp for de Tusinder af studerte Folk, der er bleven brødløse ved den store Omvæltning. Han skal søge at skaffe dem anden Virksomhed og har i sit Arbejde med denne vigtige Samfundssag gjort bitre Erfaringer om, hvorledes Mennesker kun søger Levebrød og aldrig tænker paa, at det gælder om at faa en Livsgørgning i Samfundet. Sine Tanker om dette Spørgsmaal har han fremlagt i et stort historisk-videnskabeligt Værk, „Die Lehre vom Beruf“ (Læren om Livskald), der har gjort Opsigt ogsaa udenfor Tyskland.

Gennem alt, hvad han har oplevet sammen med sine Landsmænd i denne store Krig og de senere sørgelige Tider, har denne theologiske Professor efter sit eget Udsagn faaet „en helt ny Orientering“ af sit Livssyn. Han har maattet erkende Theologiens og den preussiske Statskirkes aabenbare Fallit under det store Sammenbrud. Aldrig har det tyske Folk trængt mere til Guds Ords Trøst end nu, og saa viser det sig umu-

ligt for Præsterne at bringe den. Som moderne Theologer har de kun syslet med Bibelkritik og filosofiske Spørgsmaal. Enten de er radikale eller konservative, er deres Tanker lige langt borte fra det virkelige Liv og kan intet fatteligt sige til det menige Folk, som derfor, trods al bevidst og ubevidst Trang til aandelig Næring, er sunket ned i grov Materialisme. Mange Steder er Altergang aldeles ophørt, og i adskillige Sogne holdes der kun sjældn Gudstjeneste, fordi Kirkerne er tomme for Tilhørerne.

Under disse fortvivlede Forhold har Karl Dunkmann opgivet sin Tro paa den nuværende Kirkes Evne til at tjene Folket. Han har, som han selv siger, forladt den ældste Videnskab, Theologien, for at søge Raad hos den yngste, Sociologien. Og her har han fundet en udmærket Hjælp i den ny Lære om Samfundslivets Oprindelse og Sammenslutninger, der er fremsat af Kieler-Professoren *Ferdinand Tönnies* i hans banebrydende Skrift: *Gemeinschaft und Gesellschaft*.

Tönnies paaviser, hvad der ikke er nogen ny Tanke for Grundtvigs Lærlinge, at det menneskelige Samfund leddeler sig ved en dobbelt Art af Sammenslutninger. — Den ene kalder han *Gemeinschaft*, d. e. *Fællesskab*, i dette Ords dybeste Betydning. Den er naturmæssig og lige saa gammel som Menneskeslægten. Dens Grundform er Familien, der efterhaanden udvider sig til et Fællesliv i Landsbyen og til det folkelige Fællesliv i Riget. I disse ældgamle Fællesskabsformer, der i Virkeligheden er organiske Livsenheder, har Menneskelivet været ført fra Arilds Tid. Den enkelte

fødes i dette Fællesskab og føler sig „indforlivet“ deri som et Lem paa et Legeme. — Den anden Sammenlutningsform kalder Tönnies Gesellschaft, d. e. *Selskab*, i dette Ords videste Betydning. Saadanne Selskaber med fornuftig Hensigt har Mennesker dannet med Vidende og Vilje. I dem lader den enkelte sig optage som Medlem med Stemmeret og Andel i den fælles Vinding, eller han tvinges ind deri af ledende Magthavere. Men han vil aldrig føle sig i levende Enhed med de øvrige Medlemmer af Selskab. Kun ved fælles Interesse er han i et begrænset Øjemed forbundet med dem.

Saadanne Selskabsdannelser af mangfoldig Art spiller en overordentlig Rolle i Nutidens Samfundsliv. De organiserer Menneskemassen paa udvortes Maade og truer med at ødelægge det oprindelige Fællesskab og dets naturlige Livsformer, saa at der kun efterlades Individier til Spil om Magten mellem de store Selskaber.

Dette Syn paa Samfundslivet anvender Karl Dunkmann i sine Betragtninger over det tyske Folks Tilstand i Nutiden. — Det har slaaet ham, at det tyske Rige længe før Verdenskrigen er bleven verdsliggjort ved sine store udvortes Sammenlutninger, som Militarismen, Bureaukratismen, Kapitalismen og Marxismen hver paa sin Maade har skabt som Midler til Magt paa Bekostning af det ægte gamle Fællesskab i Hjem og Folkeliv. Ja, selv Statskirken maa han anse for et theologisk „Selskab“, der næsten helt har taget Livet af den gamle tyske Menighed.

Ved saadanne Midler har det tyske Rige vundet sin tilsyneladende Storhed. Men det tyske Folk har været nær ved at gaa til Grunde derved, og dets Mangel paa indre, levende Sammenhold er nu ved Verdenskrigen, da Kæmpens Rustning brast, lagt aaben for alles Øjne.

Frelsen for Folket ligger i Genfødselen af det nedbrudte Fællesskab. Hvis de tyske Hjem fremdeles opløses, og det tyske Folkeliv kun kan sammenholdes ved ydre Disciplin, saa er alt Haab ude for Folkets Sag. Men det folkelige Fællesskab kan ikke genføde sig selv, efter at det er død i sine Synder. Det kan kun ske ved det Guds Under, som kaldes en folkelig Kristendom, og deraf er der endnu ikke andet i Tyskland end enkelte Hjerters dybe Suk derefter. — I det unge Tyskland har mange begyndt at ane Sandheden, og det er Karl Dunkmanns Haab, at han maa ske kan blive en af Førerne for sit Folks Genrejsning paa Kristentroens og Fælleslivets „hellige Grund“.

Af denne korte Oversigt vil man se, hvor nær Professor Dunkmanns Tanker ligger ved dem, som Grundtvig satte ind i det danske Folkeliv for hundrede Aar siden. Man kan derfor let forstaa, at det maatte være en forunderlig stor og glædelig Opdagelse for Dunkmann, da han for kort Tid siden blev gjort opmærksom paa „den danske Profet“ og ved sine Besøg hos os erfarede, at de Ideer, han søgte at danne sig i sit Studerekammer, ikke alene her i Danmark var bleven klart udtalte for længe siden, men havde virket kraf-

tigt paa vort Folkeliv og til en vis Grad var bleven virkeliggjorte deri.

Her hos os har han fundet den Virkelighed, som en Tænker altid maa knytte sig til, naar hans Grublerier ikke skal blive hjælpeløst svævende i Luften. Derfor har hans venlige Møde med os givet hele hans Syn paa Tilværelsen nyt Liv og ny Varme. Og han har ikke undladt ved sine gribende Taler at vidne om sin Taknemlighed derover.

Men paa den anden Side har det ogsaa været en stor Oplevelse for Grundtvigs danske Venner at høre denne højtbehandlede tyske Videnskabsmand forkynde den Overbevisning, at vor Læremester, som Tyskerne længe har kaldt „Nordens Profet“, i Fremtiden skal blive en Profet for hele den germaniske Folkestamme.

Det har for mig personlig været som en aandelig Rus at veksle Tanker med Karl Dunkmann, der tilmed har en usædvanlig Evne til at vinde alle ved sin store Elskværdighed. Men jeg har dog ikke tabt Besindelsen saa aldeles, at jeg kan glemme, hvor langt der er igen, inden vore fælles Forhaabninger kan blive virkeliggjorte.

Ja, det vil sikkert vare længe, inden Grundtvigs Livssyn ved Professor Dunkmann og hans Venner kan bane sig Vej til det tyske Folkeliv. Der er endnu kun Tale om ædle Drømme i en enkelt Mands Hoved og Hjerte. Men vi har vel Lov til at tro, at de derinde kan modnes til en frugtbar Forkyndelse. Grundtvig selv maatte jo i en hel Menneskealder leve alene med sine folkelige Grundtanker, inden det lykke-

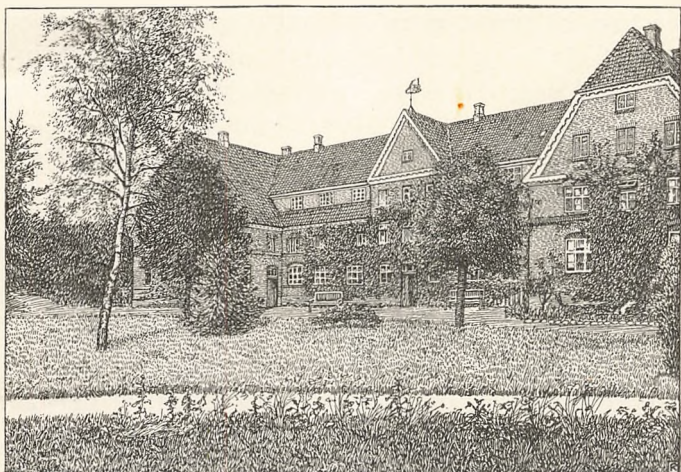
des ham at føre dem ud i Livet. Og naar det gælder at vinde Indgang for dem hos et af Naturen dybsindigt Folk som det tyske, maa vel Ideernes Drøftelse nødvendigvis blive det første Skridt mod Maalet. — Til Gengæld tror jeg, at der netop hos det tyske Folk vil være en frugtbar Jordbund for Grundtvigs Tanker, naar de gennem Livets Prøvelse har vundet den rette Form til folkeligt Brug.

Lykkes dette, da vil det blive en herlig Sejer for Grundtvigs Livsanskuelse. Og hvis jeg ikke bliver gammel nok til selv at opleve den, saa tager jeg mig dog den Frihed at glæde mig ved Haabet om, at det engang vil ske, til Velsignelse for hele Menneskeslægten.

En større Vinding for Folkenes Sag kan jeg nemlig ikke tænke mig, end om det skulde times det lille danske Folk at bringe aandeligt Liv og Lægedom til det store tyske Folk i dets dybe Nød. Saaledes kan vi vel bedst gengælde ondt med godt og i Kraft af Kærlighedens Lov gøre vor gamle Arvefjende til en trofast Broder, med hvem vi da sikkert kan faa et godt og glædeligt Fællesskab.

Holger Begtrup.

SKOLEAARET 1922—23

AF

HOLGER BEGRUP

VINTERSKOLEN 1922—23 gik i det hele jævnt og roligt med godt Arbejde af de fleste Elever og uden store Skygger over det hyggelige Solskinsliv, som man heldigvis kan føre paa en dansk Højskole.

Den gamle Lærerstab var uforandret. Men blandt de unge Hjælpere traadte nye Kræfter til. — Vor Søn, Ingeniør *Frederik Begtrup*, der i Sommeren 1922 kom hjem fra Amerika, begyndte i Vinter sin Lærergerning

her paa Skolen. Han fik et Hold i Dansk og Regning, underviste i „Særtimer“ og paa den ældre Afdeling i Kemi og holdt nogle Foredrag om Amerikas Opdagelse og de forenede Staters Historie. Vi haaber, at han med sine unge Evner og med sin særegne Uddannelse maa blive i Stand til at give Eleverne noget, der svarer til Tidens naturlige Krav, og som dog kan indpasses i Højskolens gamle Program. — Til at lede Gymnastiken og hjælpe med andet „forefaldende Arbejde“ havde vi to flinke Læringer af Niels Bukh: *Karl Hostrup* og *Sigurd Brandt*, som tillige deltog i Undervisningen paa den ældre Afdeling.

Særtimerne, som vi allerede i 1921—22 udvidede til to om Ugen, blev godt brugte af Lærere og Elever. De danner nu et fast Led i Vinterens Undervisning og giver Anledning til saa meget Selvarbejde (ved Siden af Skrivning og Regning), som en almindelig Højskoleelev kan overkomme.

Et andet Træk i Undervisningen, som maaske bør udvides i Fremtiden, er de *Spørgetimer*, hvori jeg søger at svare paa Spørgsmaal om mange forskellige Ting, som Eleverne ønsker at vide Besked om. Jeg nævner eksempelvis: „De fire kirkelige Retninger“, „Store eller smaa Bogstaver“, „Religion i Skolen“, „Spirritisme“, „Moderne Danse“, „Frimureri“, „Fremmedord“, „Friskolesagen“, „Den økonomiske Stilling“, „Socialisme og Kommunisme“, „Militarisme“, „Ungdomsforeninger“, „Studiekredse“. — Ved at besvare slige Spørgsmaal efter bedste Evne haaber jeg at stille mig dær, hvor „Lærerens Evner og Elevens Trang mø-

der hinanden“. Jeg kommer i al Fald derved mine Elever nærmere end i de almindelige Foredragstimer og kommer saaledes lettest over den Afstand, som Aarene lægger imellem os. Men forøvrigt mener jeg, at det ikke er det allervigtigste for en Højskolemand at have Føling med sine unge Tilhøreres tit saa forskellige Tankegang og Sjæleindhold. Nej, Hovedsagen er og bliver, om vi kan forkynde et aandeligt Liv, hvori gamle og unge levende kan forenes. Ellers blev vi jo ogsaa mere og mere umulige med Alderen! Derimod maatte vi jo nok ønske mere Evne til at tale fortroligt med de enkelte, som kommer til os med deres personlige Ønsker og Sorger.

I Efteraaret 1922 flyttede mine Søstre *Anna* og *Eline Begtrup* over til os og fik paa vor Avlsgaard en Lejlighed, som de kalder „Fasterbo“. Derved har Skolen vundet det, at *Eline Begtrup* nu og da kan holde et Foredrag for os, enten om Dyrenes Liv, hvori hun er særlig fagkyndig, eller om andre Emner fra Natur og Menneskeliv.

I December 1922 fejrede vi *Pasteurs* Hundredaarsdag ved en Tale af *Hedegaard* for den hjemlige Kreds.

Den 15. December holdt vi et offentligt *Julemøde*, hvor Fripræsten *Marius Olsen* talte om *Anna Marie Petersen*, der i sin første Ungdom var Elev paa *Frederiksborg Højskole* og nu leder Skolen i *Porto Novo* i *Sydindien*. Præsten *Axel Rosendal* fremdrog, med *Lune* og *Alvor*, Træk af Livet hos den fattige Befolkning paa *Nørrebro*, hvor han har sin Virksomhed.

Den 28. Januar 1923 gjorde de fleste Elever, med

Helge Hostrup, Uhrskov og Fr. Begtrup som Førere, en Tur til Kronborg og Musæerne i Helsingør.

Den 30. Januar gav Pastor *Gamborg* fra Øster-Tørslev en dramatisk Genfremstilling af Shakespeares Hamlet ved et offentligt Møde. Hans Evner til saaledes at gøre klassiske Værker kendte for Folket er enestaaende. Han siger selv, at han er opdraget dertil af sin Fader, Maleren Knud Gamborg, som plejede at gengive de Skuespil for sine Børn i Hjemmet, som han saae paa Teatrene i København.

I Fastelavnen slog Eleverne Katten af Tønden. Men da vi paa den Tid havde en mild, men udbredt Influenza, blev det egentlige Fastelavnsgilde opsat et Par Uger og holdtes først den 25. Februar. Ved denne Fest opførtes Lystspillet *Baldewins Bryllup* af Vilh. Kragh, med Helge Hostrup, Frederik Begtrup, Ingeborg Hostrup og Inger Fink-Jensen i Hovedrollerne.

Fredag den 2. Marts fortalte Gartner *Blomberg* om sine Rejseindtryk fra Normandiet. Lørdag den 3. Marts holdt vor Nabo *Peter Manniche* fra „Den internationale Højskole“ ved Helsingør to Foredrag om sine Skoletanker og om de engelske Kvækere.

Den 11. Marts gav nogle af vore Elever under Ledelse af Hedegaard en vellykket Aftenunderholdning med Violinmusik og flerstemmige Sange.

Den 24. Februar var her „Sogneraadvalg“, og den 13. Marts „Folketingsvalg“, hvor alt gik til efter Loven. Ved Folketingsvalget fik „Venstre“ 67 Stemmer, „De Radikale“ 37, „Socialdemokraterne“ 8, mens et Par Stemmer var ugyldige.

Torsdag den 15. Marts var omtrent 60 Elever i *København* under Lærernes Ledelse. De saae bl. a. Zoologisk Have, Andelsbanken, Raadhuset, Brandstationen og Rigsdagens Sale, spiste deres Mad i Grundtvigs Hus og overværede om Aftenen Opførelsen af „Jorden rundt i 80 Dage“ paa Kasino.

Søndag den 18. Marts gjordes der i vor Spisesal Generalprøve paa G. Wiedes „Skærmysler“, der senere opførtes i Københavns Højskoleforening under meget Bifald. Blandt Skuespillerinderne var Ingeborg Hostrup den unge Pige i Stykket. De andre Roller spillede af unge Folk fra København. Meget nydelig og morsomt.

Sidste Søndag i Skoleaaret, den 25. Marts, var her en smuk *Gymnastikopvisning*, som lagde for Dagen, hvilket godt Arbejde Karl Hostrup og Sigurd Brandt havde gjort med hvert sit Hold og i Forening med et særligt Hold, som havde faaet Ekstratimer. Niels Bukhs Gymnastik, der nu gaar sin Sejersgang over Kloden, er ogsaa bleven dyrket med Flid her paa Skolen.

Blandt de *Fremmede*, som gæstede os i Vinterens Løb, maa jeg fremhæve enkelte:

I det meste af December Maaned var her en hollandsk Landbrugskandidat, Student *Leo Peters*, som vi blev gode Venner med. Han skriver godt Dansk og haaber i Fremtiden at kunne virke for venlig Forbindelse mellem Holland og Danmark, der i saa mange Henseender ligner hinanden.

I Januar havde vi Besøg af den unge Dansk-Amerikaner *Arild Olsen* fra Omaha, som er en Brodersøn af K. A. Knudsens Hustru og har virket en Del for de

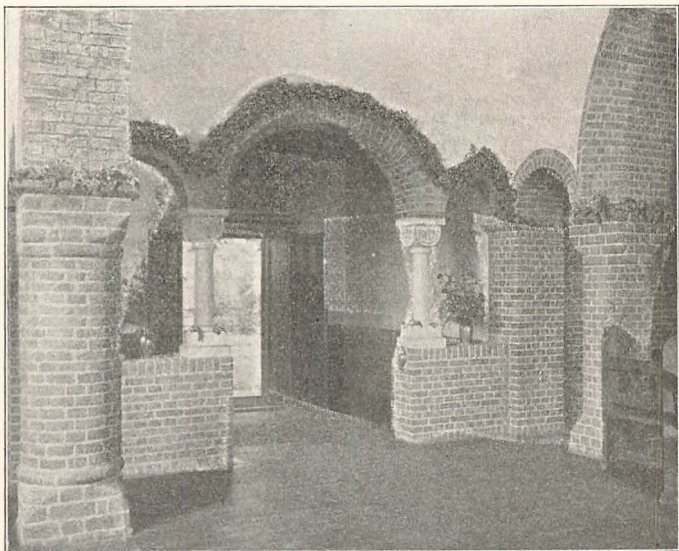
danske Ungdomsforeninger i U. S. A., hvis Blad hans Fader, O. C. Olsen, udgiver. Ved hans Besøg blev det foreløbig aftalt, at jeg — om alt gaar vel — i Efteraaret 1924 skal gøre en Foredragsrejse til de danske Kredse i de forenede Stater sammen med min Søn Frederik, som er noget kendt derovre. Jeg havde gjort Aftale om en lignende Rejse i 1914, men da kom Verdenskrigen i Vejen. Nu faar vi se, om det denne Gang kan blive til Alvor! — Et Par amerikanske Damer, Mrs. *Campbell* og Miss *Butler*, som gør et smukt Arbejde blandt Skovboerne i Alleghanybjergene, tilskyndede os til denne Tur.

Fra den modsatte Side af Verden kom *K. Kato*, der allerede for flere Aar siden har begyndt en Folkehøjskole i Jamagata-Shi i Japan efter at have læst Dr. A. Hollmanns Bog om de danske Højskoler, som er oversat paa Japanesisk, og som har lokket ikke saa faa gule Mænd til at besøge Danmark i det sidste Aar. Kato, som i flere Maaneder har opholdt sig paa Roskilde Højskole, men som desværre ikke kan tale eller forstaa Dansk ret godt, er en ædelt tænkende Mand, som søger Hjælp i Grundtvigs Tanker imod den Verdenskultur, der ogsaa i Japan vil nedbryde Hjemlivet og det ægte Folkeliv. Paa det Felt mødtes vi i god Forstaaelse.

Endelig maa det nævnes, at vi i Vinterens Løb havde Besøg af vor stedlige Tilsynsmand, Pastor *B. Paludan-Müller*, som den 8. December holdt et Foredrag for os om sin Broders, Johannes Paludan-Müllers Romaner fra Napoleonstiden, og af Ministeriets

Tilsynsførende, Dr. *L. Moltesen*, som opholdt sig her fra Formiddagen til Aften den 23. Januar og overværede en Del af Skolens Undervisning.

*

FREDERIKSBORG FRIMENIGHEDSKIRKE

Mens vi om Vinteren kun havde 113 Elever i alt, blev *Sommerskolen 1923* som sædvanlig fyldt til sidste Plads, og med vore 200 unge Piger tilbragte vi tre Maaneder, hvor Arbejde og Adspredelser fornøjeligt afløste hinanden. Med vore sædvanlige Lærere og Lærerinder, den tilvante Timeplan og daglige Hus-

orden, gled Tiden hastig hen. Vi savnede dog ikke Afveksling. Jeg tror snarere, at vi aldrig har haft en Sommer med saa mange særlige Begivenheder som denne sidste.

Allerede vort *Aabningsmøde* den 3. Maj blev mærkeligt derved, at det overværedes af en fornem fremmed Gæst, den tidligere Undervisningsminister i Lloyd George's Ministerium, Mr. *Herbert Fisher*, som kom herud med Grevinde Frijs-Juellinge som Chauffeur, ledsaget af Toldinspektør *Ivar Berendsen* og Fru Dr. *Næser*. — Det var interessant at tale med Mr. Fisher, som har gennemført en ny Skolelov i England med uafbrudt obligatorisk Undervisning for alle Englændere fra 7 til 18 Aar, som dog nok endnu kun staar paa Papiret. Det undrede ham meget, at vi Danske ikke er saa ivrige som han efter at fylde the gap imellem Børneskolen og Højskolen for den modne Ungdom.

Dette Besøg dannede Indledning til den største Række af Fremmedbesøg, som vi nogensinde har oplevet. Jeg tror dog ikke, at dette Rykind forstyrrede Pigerne Arbejde og Hjemliv hos os i mindste Maade.

Da Bøgeskoven, lidt sent, var sprunget ud, og vi gjorde vor første Spadseretur i det dejlige „Indelukke“, lagde vi Vejen om ad den smukke ny Højskole, som „Luthersk Missionsforening“, de saakaldte „Bornholmere“, har bygget en halv Times Gang herfra ved Kongevejen til Fredensborg og begyndt i Aar med godt 60 unge Piger. Vi blev venligt modtagne af den unge Forstander, Kandidat Larsen, og havde senere den Glæde at faa et lille Genbesøg af ham med hans

Medhjælpere og hele Pigeflokken, der sang deres kristelige Sange med sjældent Liv og Inderlighed.

Første Pinsedag stod vor Søn Frederiks *Bryllup* med Anna Kirstine Appel paa Askov Højskole, og da det unge Par efter en Biltur i Jylland kom hjem til os Lørdag den 26. Maj, holdt vi i Gymnastiksalen et Andendagsgilde for dem med Sange og Taler, som jeg desværre ikke tør dvæle ved, men som jeg tør sige, blev en god og glædelig Indledning til deres Liv og Gerning her. De bor i et lille Lejehus, kaldet „Kreta“, som ligger seks Minutters Gang fra Skolen, bag Hostrups Villa, som nu har faaet Navnet „Hellas“, ved en sindrig S sammensætning af de første Stavelser i Herrens og Fruens Fornavne.

Lørdag den 2. Juli var her *Gymnastikopvisning* af 14 unge Mænd under Ledelse af Gaardejer Kærgaard. Det var det Hold, der nogle Dage senere høstede Bifald paa Udstillingen i Göteborg. — Dagen efter var vi en Tur paa *Strødam*, hvor Ejeren, Axel Jarl, talte kønt om Træernes Art og Liv. Den 5. Juli fejredes *Grundlovsfesten* i Fredensborg Slotshave med Taler af Astrid Hostrup og Ole Jensen. — Kvindernes Ret efter den ny Grundlov blev ogsaa fremdraget ved et Ordskite om „Kvindesagen“, som Fru Hostrup indledede den 11. Juni.

Den 16. Juni viste *Uhrskov* Pigerne om paa den *Udstilling* af Genstande til et nyt *Folkemusæum*, der holdtes i Teknisk Skole i Hillerød. Hans store Arbejde for Indsamling af Folkeminder blev ogsaa ved anden Lejlighed lagt Eleverne paa Sinde.

Søndag den 17. Juni holdtes det aarlige *Folkemøde paa Fruebjerg* i et, for denne Sommer usædvanlig, smukt Solskinsvejr. Under Hornmusikken samledes omtrent 2500 Tilhørere om Talerstolen paa den skønne Festplads. *Dr. L. Moltesen* talte om Danmarks internationale Opgaver og Betydningen af Folkenes Forbund. *Hostrup* viste, i Samklang hermed, hvorledes Fædrelandskærlighed og et frit Menneskesind godt lader sig forene. Efter Aftensmaden i det grønne sang Højskolepigerne flerstemmigt, og Holger Begtrup talte om Kampen mellem Verdenskulturen og Menneskelivet. En Sang om samme Emne, der var skrevet til Mødet, vil blive meddelt andensteds i Aarsskriftet.

St. Hans-Aften havde vi Blus i Haven med „Baal-Tale“ af Forstanderen og Sange af Pigerne. Flere Hundrede Naboer deltog i denne folkelige Aftenfest, som vi haaber, vil lyse en Smule op i Omegnen.

Forstanderens Fødselsdag, den 28. Juni, fejredes meget smukt. Eleverne gav ham (mig) en kostbar Kikkert, som vil kunne gøre Gavn paa Fremtidens Langfarter.

Om Aftenen var der Fest i Lunden, hvor Heibergs *Alferne* opførtes under Hostrups Ledelse. Hovedrollerne udførtes af Hostrup (Grimmemann), Fr. Begtrup (Mannegrimm), Ingeborg Hostrup (Alfedronning) og Inger Fink-Jensen (Maria). Over halvhundrede Piger deltog i Spillet som Bønderfolk, Trolde og Alfer. Lundens Trægrupper og Plæner med Dammen og Birkebakken dannede en stemningsfuld Scene for dette Friluft-

spil i den lyse Sommeraften, som blev gentaget ved Elevmødet den 8. Juli.

Elevmødet den 7. og 8. Juli vil blive omtalt andendstedes. Her vil jeg kun paa Skolens Vegne bringe en Tak til de gamle Elever for deres trofaste Tilslutning.

FOLKEDANSERE FRA „ALFERNE“

og for den Gave paa 800 Kr., som Generalforsamlingen bevilligede til Understøttelse for kommende Elever paa den ældre og den almindelige Afdeling af Højskolen.

Onsdag den 11. Juli havde vi et kærkomment *Besøg af Roskilde Højskole*, hvis Lærere og Elever var tagne hertil i Lastbiler for at se Slottet og siden tilbringe Eftermiddagen sammen med os. Efter Kaffe holdt vi Møde paa Græsplænen ved „Magnus' Sten“. Holger

Begtrup talte om Roskilde og Nordsjælland fra gamle Dage til nu. Anders Vedel talte om Højskolens Fremtidsvirke i ny Samfundslag og ny Lande. Før Talerne sang Frederiksborg Højskoles Piger, efter Talerne Roskilde Højskoles Piger flerstemmige Sange. Holger

„ALFERNE“

Begtrup afsluttede Mødet med nogle Mindeord om Thomas Bredsdorff. — Det vilde være rart, om saadanne Sammenkomster mellem de to Søsterskoler kunde finde Sted en Gang imellem.

Lørdag den 14. Juli, paa Frankrigs Frihedsdag, drog vi, efter snart hævdvunden Skik, over til *Strødam*, hvor Axel Jarl talte til os under Egen om Louis Pasteur, den Franskmand, som ved Fredens Daad havde tjent Menneskeheden bedst.

Næste Dag, den 15. Juli, var hele Skolen paa *Besøg i Gilleleje og Søborg Sogne* efter Indbydelse af Egnens Folk. Omtrent 220 i Tallet kørte vi om Morgenen med Gribskovbanen til Gilleleje og spadserede langs Stranden til Nakkehoved Fyr. Her mødte omtrent 70 Værter med Vogne, som førte os til de mange gæstfri Hjem i en Mils Omkreds. — Kl. 5 om Eftermiddagen samledes vi med vore Værtsfolk og andre til *et Folkemøde paa Søborg Slotsruin*. Lærer Verner Nielsen, som havde ordnet Besøget for os, bød Velkommen. H. Begtrup talte om „Nissen hos Spækhøkeren“, Hostrup om Menneskealdrene. Laurits Jørgensen gav en kyndig Oversigt over Søborgs Historie. Pigerne sang og takkede Værterne med et Hurra. Madkurvene blev tømte, og Kl. 8 Aften kørte vi glade hjem fra Paarup Station.

En anden Udflugt, som mange Piger havde attraaet, og som vistnok bagefter mindes med Glæde, var *Kullensturen* den 21. Juli. Det kostede megen Møje at faa et Fællespas tilvejebragt, men ellers gik alting glat, med Jernbanen til Helsingør og med Rutedamperen Gefion til Mølle, hvor vi spredtes til nogle Timers Ophold paa Kullens Klipper. Uden Uheld naaede vi hjem igen ad samme Vej samme Aften.

Midt i den glade Sommer oplevede vi en fælles Sorg. En af vore Elever, *Holga Prip* fra København, som med Liv og Glæde havde deltaget i Skolegangen og Kammeratskabet, blev kort efter Elevmødet, hvor hun havde baaret det norske Flag i Spidsen for Fæsttoget, syg af Hjernebetændelse. Hun maatte føres til

Sygehuset den 17. Juli, og derinde døde hun den 23. Juli om Morgen. Da hendes Kiste den næste Eftermiddag skulde køres bort, samledes vi med hendes Slægtninge udenfor Sygehuset. Jeg sagde nogle Ord, og vi sang et Par Salmer. Derefter fulgte vi Kisten gennem Hillerød By. Nogle Dage efter var et Par af hendes nærmeste Kammerater paa Skolen med til hendes Begravelse i Taarbæk. Mindet om den lille kønne Pige vil ikke glemmes af dem, som oplevede hendes Død.

I de sidste Uger af Skoletiden var Pastor *Ferdinand Jersin* her i Besøg og holdt flere Foredrag paa Skolen. Næsten hver Søndag Aften i Sommerens Løb sørgede Hostrupperne for en fornøjelig Underholdning. Særlig maa vi takke Ingeborg Hostrup derfor. Hun er nu rejst til Wien for at uddanne sig videre i Musik. Men vi venter hende igen ad Aare.

Søndag den 29. Juli var her *Udstilling* af Elevernes Haandarbejder og *Gymnastikopvisning* af to Hold under Ledelse af Ingeborg Olsen. Samme Aften var der en Række Folkedanse af halvhundrede Piger i kønne Nationaldragter. Denne Forestilling, som var ordnet af Ingeborg Olsen, overværedes af Undervisningsministeren.

Ved Slutningen af den sidste Skoledag holdt vi en hyggelig Aftenfest med mange Taler og Sange. Vi var vist alle enige om at sige Tak for denne gode Sommer.

Mens *August Maaned* plejer at være Ferietid for andre Skolefolk, deler vi Lod med Bønderne deri, at den for os er Aarets travleste Tid paa Grund af de Kursus, vi da holder. Men aldrig har den Maaned været saa travl for os, udvortes og aandeligt, som i Aar. Til Lykke er vort Arbejde dog gaaet med Liv og Lyst som Høsten ude paa Markerne.

Vi havde i den Maaned tre Kursus, hvoraf det ene gik for sig samtidig med begge de andre. Og vi havde Fremmedbesøg, bogstaveligt hver Dag, som en livlig Tilgift.

Det første Kursus var *Friskoleforeningens*, som ledes af Jens Nylev og varede fra den 3. til den 14. August med omtrent 110 Deltagere. Vi glædede os ved, at forholdsvis mange Ægtepar og ældre Folk deltog deri og prægede Mødet. Dette maatte ogsaa paaskønnes af de unge Deltagere, som netop søger til disse Møder for at faa et levende Indtryk af den gode gamle Friskoleaand.

De Foredrag, der holdtes af Arnfred, Jersin, K. E. Nielsen fra Skovshoved, Hostrup, Uhrskov, Eline og Holger Begtrup, blev hørt med Opmærksomhed, og Samlivet var, som det plejer ved disse Sammenkomster af Friskolefolk, meget muntert og venskabeligt. Men det, som mest oplivede Mødet, var de Fremmedbesøg, som Skolen fik i de samme Dage. — Mandag den 6. August kom her omtrent 125 Deltagere i *det internationale Møde*, der holdtes paa P. Manniches Højskole ved Helsingør. Efter at de havde set Slottet, bilede de ud til os, hvor de fik „Supper“ i Spise-

FRISKOLELÆRERKURSUS, AUGUST 1923

salen og bagefter holdt „Meeting“ med os i Foredrags-salen. Ved dette Møde holdt jeg et engelsk Foredrag om Folkehøjskolen, og bagefter talte mange andre: H. G. Wood, Uffe Grosen, to tyske Deltagere, Manniche osv. Mest tror jeg, at vi blev grebne af Herbert Woods Tale. Han er Leder af Woodbrooke, Kvæker-nes Skole i Nærheden af Fircroft, og fremdrog for os Mindet om vor fælles savnede Ven Tom Bryan.

Dagen efter kom Professor *Karl Dunkmann*, som første Gang besøgte os i April d. A., og med hvem vi har sluttet et meget værdifuldt Venskab. Han holdt, med Paul Hedemann og mig som Tolke, tre Foredrag om „Fællesskab og Selskab“ (*Gemeinschaft und Gesellschaft*) og til sidst eet om Luther og Grundtvig. Denne Slutningstale greb os alle dybt, og Samværet med Dunkmann vil sikkert være uforglemmeligt for alle Deltagerne. — Jeg har andensteds i Aarsskriftet gjort nærmere Rede for Dunkmanns Liv og Tanker. Her vil jeg kun tilføje, at han om nogle Maaneder sammen med Dr. Kraut begynder Udgivelsen af et Maanedesblad, *Nordland*, hvortil Hedegaard har tegnet Titelbladet. Dets Formaal er at virke for fredeligt, aandeligt Fællesskab mellem Tyskland og Norden og at gøre Grundtvigs Tanker kendte for Tyskerne. De, som vil følge denne ny Bevægelse og støtte den med dansk Valuta, kan tegne sig som Holdere af Bladet for et Aar. Det koster 10 Kroner.

Den 11. August havde vi til Afveksling Besøg af et Hold unge, svenske Piger fra *Ønnestad Folkehøjskole* med Lærer Olsson og et Par Lærerinder. De hørte et

Foredrag af Uhrskov og korte Taler af mig og Lærer Olsson. Desuden sang vi flere svenske og danske Sange for hinanden og havde det hyggeligt sammen.

Søndag den 12. August gjorde vi en Udflugt til Kronborg og besøgte *den internationale Højskole*, hvor der i de samme Dage var Kvæker møde. Kvækeren Brown, som er Forstander for Arbejderhøjskolen Ruskin College i Oxford, holdt en Tale om „Vennernes Selskab“, Peter Manniche fortalte om sin Skole. H. Begtrup og Jens Nylev takkede. Det glædede mig, at danske Friskolefolk saaledes fik et Førstehaands Indtryk af „Den internationale Højskole“, der saa gerne vil knytte sig til de danske Højskoler, og som i disse Tider vil kunne gavne som et Mellemed mellem os og den store Verden.

Nogle Dage efter, at Friskolekursuset var sluttet, rykkede 150 „Københavnere“ ind for at holde *Otte Dage paa Højskole* hos os. — Ogsaa dette Møde gik fornøjeligt med Foredrag, mest af Skolens egne Lærere, og Aftenunderholdninger, hvortil, foruden Hostrups Familie, flere fremmede Kunstnere medvirkede. En Aften læste Thomas Hejle „den politiske Kandestøber“. En anden Aften spillede en ungarsk Dame paa Klaveret med stor Virtuositet. En tredie fik vi meget smukt Violinspil af den unge Wienerinde *Editha Ulrich*, som har boet en Maanedstid hos Hostrups og nu er rejst hjem til Wien sammen med Ingeborg Hostrup.

Ogsaa i de „Otte Dage paa Højskole“ havde vi Besøg af Udlændinge. Tirsdag den 21. August førte

saaledes Peter Manniche 40 engelske Lærere og Lærerinder her til. Samme Dag besøgte Sagfører *S. Berthelsen* os og fortalte om sine Besøg hos Bjørnstjerne Bjørnson paa Aulestad. — Ved Kursusets Slutning var Overlederen og Ophavsmanden til dette folkelige Arbejde blandt Københavnerne, Fabrikant *H. P. Jensen* og hans Hustru, ledsaget af Sekretær *Ernst Borup*, herude paa Visitats. Jeg tror, de fandt alt i Orden. Vi gav ial Fald hinanden mange gode Ord ved Afskeden.

Samtidig med disse to store Kursus havde vi et mindre, som strakte sig over hele Maaneden. Det var en Tylvt eller, nøjagtigere, 14 yngre Højskolefolk, der samledes her, ligesom for tre Aar siden, for under min Ledelse at studere Grundtvigs Liv og Skrifter. Blandt Deltagerne var Præsten *Paul Hedemann*, der i den senere Tid er bleven Højskolemand, Højskoleforstander *Frode Aagaard*, der nylig har overtaget Bornholms Højskole, og Højskoleforstander *Frede Terkelsen* og Hustru, der nu flytter fra Roskilde til Danebod paa Als. De andre Deltagere, hvoraf *Mikkel Pedersen* var en Genganger fra den forrige Tylvt, er enten Højskolelærere eller Friskolelærere. — Jeg har ingensinde haft med mere livlige Folk at gøre. Hver Sag, vi rørte ved, vakte et kraftigt Ordskifte. Og dog enedes vi godt om at ære gamle Grundtvig og søge Lære hos ham. Det har været mig en stor Opmuntring som ældre at mødes med saadanne unge Folk, som virkelig ønsker at fortsætte Oplysningsarbejdet i den samme Aand, som driver os.

Da alle vore Kursus-Gæster var rejst, sluttede vi den indholdsrige Maaned med at fejre vor yngste Datter *Evas Bryllup* med Lægen Tage Kemp. De blev ægteforenede af Giftefogden i Tjæreby Sogn og kirkelig viede af Niels Dael. Nu bor de paa Bispebjerg, nær ved Grundtvigs Kirke, der langsomt rejser sit Taarn, saa det kan ses helt ovre fra Skaane.

Vort Efteraarsmøde holdtes den 21., 22. og 23. September under god Tilslutning med Taler af *Carl Koch*, *Aage Møller* fra Rønshoved, Præsten *Jakob Trier* fra Marmorkirken, Censor *P. A. Rosenberg* og Skolens Lærere.

Og nu venter vi vore Vinterelever, hvoraf der er indmeldt omtrent 120. Alle vore gamle Elever, som jeg hermed sender en venlig Hilsen, vil ønske godt for Skolens Arbejde i den kommende Tid.

MINDER FRA MIT BARNDOMSHJEM

AF

OLE JENSEN

Naar jeg i det følgende vil forsøge at samle og nedskrive nogle Minder fra mit Barndomshjem, maa jeg begynde med at sige, at Livet i dette Hjem ikke formede sig særlig rigt hverken aandeligt eller materielt. Det var i begge Henseender et Smaakaars-hjem, men det var nu engang mit Hjem, og jo ældre jeg er blevet, desto bedre er jeg kommet til at skønne paa de Værdier, som jeg har modtaget derfra. Jeg tænker derfor ogsaa, at mine gamle Elever, for hvem dette skrives, kan glædes ved at høre lidt om, hvordan det daglige Liv formede sig i et sjællandsk Hus-

mandshjem i Slutningen af Tresserne og Begyndelsen af Halvfjerdserne i forrige Aarhundrede.

Mit Barndomshjem var i Odsherred i Landsbyen Asnæs, nær ved den nu udtørrede Lammefjord. Smukkere og mere storslaet Natur end den, jeg her som Barn færdedes i, findes ikke mange Steder her i Landet.

Et Par Hundrede Alen Nord for Hjemmet laa der en Bakke, hvor der selvfølgelig boede Trolde. Ved Nattetid var den ofte bleven set staaende paa gloende Pæle og Troldene danse under den, saa vi Børn skulde nok vogte os for at komme den nær, naar det begyndte at mørkne, skønt Mor forsikrede os, at naar vi blot slog Kors paa Bryst og Pande, saa kunde vi gaa trygt og sikkert, hvor det skulde være, for saa havde Troldene ingen Magt over os.

Fra denne Bakke havde vi den prægtigste Udsigt over det sydlige Odsherred, hvis stolte og rigt veksellende Natur til alle Sider mødte Øjet. Fra Sydvest til Nordøst randedes Synskredsen af det 14 km lange og buede Højdedrag med den blaalige Tone og de majestætiske Bakker, hvoraf Vejrhøj, Sjællands højeste Punkt, ragede op over alle de andre. Og imod Syd havde vi Lammefjorden med dens smilende Omgivelser. Et Par km længere Nord paa ligger Maglehøj, en af Bakkerne i Højdedraget, hvorfra Udsigten er storslaet. Her ser man det frie, blaa Hav, Kattegattet, strække sig til det yderste Himmelbryn, den lange bøjede Kystlinie, Sjællands Odde med Havet glimtende bag ved. Hele Odsherred ligger udbredt som et Landkort, Issefjorden, Seddinge Vig, Bakkerne ved Frede-

riksværk, Horns Herred og Tudse Næs og saa Lammefjorden og hele det bølgende Landskab Syd for med de mange hvide Kirker, Landsbyerne, Bakkerne og Skovene.

Kattegattet gjorde stærkest Indtryk paa mig, særlig i stærk Blæst eller Storm, naar det „gik i Skjorteærmer“ eller „vendte det hvide ud af Øjnene“; men jeg var mere fortrolig med den blide Lammefjord, som jeg daglig havde for Øje. I flere Somre passede jeg Køer ved dens Bred, og naar Køerne paa de varme Sommerdage soppede ud i Vandet for at køle sig, har jeg ogsaa faaet mig mangt et forfriskende Bad. Her laa jeg og drømte om det herlige, sollyse Land paa den anden Side af Fjorden og ønskede, at jeg dog engang maatte naa saa langt ud i Verden som til det skønne Eventyrland der ovre. Jeg fulgte med Øjet de smaa Fiskerbaade, naar de drog ud paa Fangst, og vilde gerne været med paa Farten. En Gang om Ugen kom „Vandringsmanden“ med Fragt til Faarevejle og Asnæs, det var den største af alle Sejlerne, og den kom med Bud der ude fra den store Verden. Den bragte ogsaa hjem til mig fra Holbæk den første Danmarkshistorie, jeg har ejet.

Mit Hjem var et almindeligt Husmandssted med Stuehus og Udhus, Væggene var af Ler og Taget af Straa. I Udhuset var Fæhus, Faarehus, Svinesti og Brændselsrum, og i Stuehuset foruden Beboelse tillige Lo og Lade.

Vi havde to Stuer og et alt for stort Køkken med aaben Skorsten, hvor Mor hentede sig baade Forkølelse

og Gigt; hun plagedes derfor ogsaa altid af stærk Hoste, der særlig om Morgenen kunde være saa voldsom, at hun var ved at blive borte i den. Dette maa have gjort et stærkt Indtryk paa os Børn, for jeg var altid saa bange for, at Mor skulde dø. Jeg kunde derfor hel-

POUL JENSEN OG HUSTRU

ler ikke høre Kaalunds Digt „Den dræbte And“, uden at jeg fik Taarer i Øjnene; jeg følte mig som en af de smaa Ællinger, der havde mistet Moderen. Eller naar jeg hørte Havfruens Vuggesang:

Sov mit Barn, jeg sidder ved din Vugge,
 lad mig lukke dine Øjne til;
 naar engang de begge mine lukke,
 hvem mon dig da Moder være vil?

da var det for mig som min egen Moders Sang til mig. Engang da jeg i et eller andet Blad havde set,

at der kunde faas en Brystdug, noget i Retning af et Voltakors, som kunde kurrere for Hoste, vilde jeg for mine Sparepenge købe en saadan til Mor, men Mor fraraadede, da hun ikke havde Tro til, det kunde hjælpe.

Stuerne var ret rummelige, men da der kun var Kakkelovn i den ene — en gammel Bilæggerovn — blev denne Stue baade Dagligstue, Spisestue og Sovekammer. I den anden Stue stod vore Møbler: et dobbelt Klædeskab, et Chatol, en Dragkiste, et Bord og nogle Stole. Paa Væggen hang et stort Billede af Frederik den Syvende til Hest og Billeder af Generalerne Olaf Rye og Schleppegrell, Fars Officerer fra Trearskrigen. Der var ogsaa et Billede af en menig Soldat i fuld Gala, tegnet af en Krigsfange. Det skulde være Far, men jeg vil ikke paastaa, det lignede.

Vi var fire Søskende i Hjemmet, to Drengene og to Piger. Men da min seks Aar ældre Bror kom ud at tjene, før han var ti Aar, og kun kom hjem paa Smaa-besøg, fik jeg ikke meget at gøre med ham, og min yngste Søster blev først født, da jeg var omtrent ni Aar, saa det blev den anden Søster, der var halvtredie Aar ældre end jeg, der blev min daglige Legekammerat, og vi holdt ogsaa trofast sammen.

Far gik som de fleste Husmænd den Gang ud paa Arbejde hele Aaret. Den lille Jordlod paa $4\frac{1}{2}$ Td. Land kunde ikke give Føde og Klæder til os alle, derfor var Far næsten altid ude, og vi Børn var kun sammen med ham om Aftenen og paa Helligdagene. Daglønnen var kun lille; een Mark (33 Øre) og Kosten

var det almindelige, og om Høsten 24 Skilling. Desuden maatte Far gøre 30 Dages Arbejde i den travleste Sommertid for at faa Jorden pløjet og passet med Trækraft. Det var ogsaa i disse Aar, at Bønderne endnu holdt paa med at mergle deres Jord, og Far tog Del i dette ret haarde og ikke ufarlige Arbejde. En Eftermiddag kom han hjem stærkt forslaaet af Lermasser, der var faldet ned over ham, saa han i længere Tid ikke kunde taale at arbejde. Først et halvt Aar efter, da en Kone grædende kom og fortalte os, at hendes Søn, en ung Karl, som jeg kendte, var blevet knust i en Mergelgrav, forstod jeg, at Far havde været ved at sætte Livet til.

Om Vinteren havde Far Tærskearbejde adskillige Steder. Tærskemaskinen var den Gang ikke almindelig, saa Kornet blev tærsket med Plejl. Det var et renligt og godt Vinterarbejde, men der skulde hænges i for at tjene en god Dagløn.

Mor maatte passe Bedriften hjemme med os Børn som Hjælpere, da vi blev store nok dertil, og om Aftenen, naar Far kom hjem, eller om Morgen tidlig, før han gik til sin Dagsgerning, hjalp han med det sværere Arbejde som at tærske, skære Hakkelse og lignende.

Naar Kornet var tærsket og kastet med Haanden for at faa Avnerne skilt fra, var det Mors Bestilling at rense det med et Kornsold; dertil hørte Øvelse og Paapasselighed, naar det skulde gøres godt.

Jorden var af ret god Bonitet, men et Stykke led af skadeligt Vand, og noget var stærkt leret og vanske-

lig at behandle, og da den sikkert trængte baade til mere Gødning og mere Arbejde, end den fik, var Høsten ikke stor, og det kneb somme Aar med at avle det nødvendige Foder til Besætningen, der bestod af to Køer, et Faar, en eller to Grise og saa en Del Høns.

Foruden de almindelige Kornsorter og Kartofler dyrkede mine Forældre ogsaa Foderroer. Det var den Gang ikke helt almindeligt, men det var ogsaa kun et ganske lille Stykke, der blev begyndt med. Disse Roer gav os Børn meget Arbejde, ikke alene om Sommeren med Renholdelse, men ogsaa om Vinteren, naar de skulde bruges, for de blev skaaret i ganske smaa Snitter og blandet i Hakkelsen for at faa Køerne til at æde denne. Naar Roerne hen paa Vinteren slap op, eller en af Køerne havde kælvet, blev der gerne givet et lille Tilskud Kraftfoder i Form af en Haandfuld Bygskraa, der omhyggeligt blev blandet i Hakkelsen, efter at denne først var stænket med Vand, for at det hele, Straa og Kerne, smukt kunde følges ad ned i Komaven. Jeg maatte tit tænke paa denne Fodringsmaade, da jeg henved 25 Aar senere ved Siden af min Skolegerning paa Fyn drev et lille Landbrug paa 2 Tdr. Land og ved Hjælp af rigeligt Kraftfoder og mange Roer kunde levere over 7000 kg Mælk om Aaret til Mejeriet fra mine to Køer.

Det siger sig selv, at Køerne efter det forannævnte „Traktement“ ikke kunde give meget i Spanden, og den Indtægt, der kunde faas af dem ud over det, at

der var Mælk, Smør og Ost i Husholdningen, var kun ringe.

Naar Fløden var samlet for en Uges Tid, kom den i Stampekærnen og skulde forvandles til Smør, hvilket tit kunde være vanskeligt nok, navnlig naar Kørerne var udmalkede, selv om ogsaa Mor var meget paa-passende med at slaa Kors paa Gulvet, hvor Kærnen blev stillet. Vi Børn maatte hjælpe til med at kærne, saa snart vi kunde løfte Kærnestangen, og kom der fremmede under Arbejdet, maatte de tage Haand i med for at „ryste Smørret af sig“.

Skønt Mor havde Ord for at lave godt og pænt Smør — hun farvede det med Gulerodssaft — har det dog neppe været første Klasses Varer. Men hvor var det dog festligt at faa et Stykke Rugbrød med nykærnet Smør paa. Jeg tror, at dersom nogen kunde have budt os fineste Mejerismør i Stedet, vilde vi have betakket os og rimeligvis sagt, som en ældre Kone sagde til mig for en Del Aar siden: „Det Mejerismør smager af ingenting; da var der anderledes Smag i det hjemmelavede Smør.“

Da det gjaldt for Mor om at faa saa megen Indtægt af Kørerne som muligt, blev der sparet paa Smørret i Husholdningen; det meste blev solgt til en Smørpranger, og vi spiste Fedt i Stedet.

Mor lavede ogsaa Ost, og af Vallen kogte hun Rødst (Myseost). Disse Smaaoste blev vindtørrede, saa de blev meget faste og haarde; saa kunde de gemmes saa længe, det skulde være. De blev revet paa Rivejern og brugt som Paalæg paa vor Skole-

mad. Af Kærnemælken blev der lavet Knapost med Kommen i; de fik omtrent samme Behandling som Rødostene. Der var for lidt Drøjelse i dem, naar de ikke var tørre.

I det hele taget blev vi ikke forvænnet, hvad Kosten angik. Paa Skolemaden fik vi altid Paalæg, men det var der ikke Tale om hjemme. Der fik vi enten Fedtebrød med Salt paa, et Stykke Flæsk eller en Skive Ost til et Stykke Rugbrød. Sigtebrød var der ikke Tale om uden til Højtiderne og ved festlige Lejligheder. En enkelt Gang kunde Mor bage en „Søsterkage“, men det var dog sjældent.

Om Morgenens fik vi enten et Stykke Spegesild og Rugbrød eller kogt Mælk og Brød og saa bag efter en Kop Kaffe med et Stykke Kandis til. Det sidste mente Mor var overflødigt, og da hun gerne vilde lære os Sparsommelighed, fik hun os til at gemme Sukkeret i en lille Æske, og naar den saa var fyldt, købte Mor det af os, og Pengene blev lagt hen, for at vi kunde købe en eller anden Ting, som vi havde Brug for. En enkelt Gang, naar „Bassemanden“ kom, kunde vi ogsaa faa Lov til at købe en lille Kage, og det kan nok være, den smagte.

Middagsmaden var ikke meget forskellig fra, hvad der nu bydes paa. Der veksledes mellem Grød, Vælling, Kaal, Urtesuppe, Bollemælk, Ærter og Kartofler tilberedt paa forskellige Maader, men ingen Eftermad. Jeg var ingen Kostforagter og tog godt for mig af Retterne. Kun naar vi skulde have Kærnemælksvælling, var jeg ikke sulten, den var mig for sur, saa vilde

jeg helst søbe med Bagen af Skeen, og saa maatte jeg lide den Tort, at Mor og Søster drillede mig og sagde, at jeg var kræsen. Men naar vi saa skulde have Boghvedegrød, min Livret næst efter Risengrød, var det min Tur at hovere, for den kunde Søster slet ikke spise, hun var saa bange for de smaa, sorte Skaller, som altid fandtes i hjemmalede Boghvedegryn.

Et Par Gange om Aaret fik vi Raamælkskage, det var Pandekager lavet af den første Mælk fra Koen efter Kælvningen. Til Dejen blev tilsat Gær, for at den kunde hæve, før Bagningen begyndte. Det var festlige Dage for os, ikke alene fordi vi glædede os til Nydelsen af disse dejlige, tykke Pandekager med Smør og Sukker paa, men ogsaa fordi vore Naboer efter god gammel Skik skulde have Del i dette Gode. Vi blev derfor sendt ud til de forskellige Hjem med en Portion Kager, hvad vi var overmaade glade for. „Den banker dristig paa, som bærer godt Budskab“. Vi blev selvfølgelig altid vel modtaget, og der vankede altid enten et stort Stykke Kandis eller et Par Skilling. Det samme gentog sig, naar Grisen var slagtet, saa skulde Naboerne smage den sorte Pølse og et lille Stykke af Grisen.

Mor havde meget at gøre, og hun sparede sig ikke. Forholdene krævede, at hun maatte være meget nøje-regnende baade med Tid og med alt, hvad der hørte hendes Gerning til. Kreaturerne skulde passes, Huset og Haven holdes i Orden og Klæderne holdes hele og rene, og saa skulde ogsaa den hjemmeavlede Hør

og Faarets Uld forarbejdes til Klædningsstykker. Og lille Søster, Hjemmets Kæledægge, der kom drattende saa langt bag os andre, skulde jo ogsaa passes og plejes.

Vi Børn maatte hjælpe til med hvad vi kunde, og vi blev tidlig vænnet til Arbejde. Derfor blev vi ogsaa fortrolige med alle Husdyrene, de var vore Venner og blev behandlet som saadanne. Søster og jeg betragtede Køerne som vore egne og tilegnede os hver sin. Min var sortbroget og Søsters rød. Jeg husker endnu tydelig, hvordan vi kunde tvistes om hvilken af dem, der var den bedste, ikke i Ydeævne, men mere med Henblik paa Dannelsen. Jeg paastod frejdigt, at min var den bedst opdragne, for naar den drak, satte den Mullen overlig i Vandfladen og indsugede Vandet i lange Drag, mens Søsters satte Næsen dybere i Vandet og snuppede det ind i korte Snup. Striden om dette og lignende Spørgsmaal kunde nok blive saa bitter, at vi gik fra hinanden i Vrede; men et Øjeblik efter kom Søster igen, og saa var hun venligere imod mig end nogensinde før. Hun var en sjælden godhjertet og samvittighedsfuld Pige og lignede Far i Karakter og Sindelag. Derfor kunde det heller ikke falde hende ind, naar hun passede Køerne, at forfordele min Ko, mens jeg i den Henseende vist ikke var helt at stole paa.

Det var altid svært for os, naar Grisen skulde slagtes. Hvor ofte havde vi dog ikke moret os over den, kløet den bag Øret eller under Bugen for at faa den til at lægge sig paa Siden og strække Benene fra sig. Underligt var det derfor ikke, om vi fik Taarer i Øjnene,

naar Slagteren kom med den skarpe Kniv. Men det var jo den Slags Smaasorger, som var forsvundne, endnu før den duftende Pølse kom paa Bordet.

Vi maatte ogsaa hjælpe Mor med at karte Uld, vinde Garn o. s. v., ligesom hun ogsaa lærte os at stoppe Strømper, lappe gamle Klæder og gøre andet husligt Arbejde. Søster maatte ogsaa lære at spinde; det var jeg dog fritaget for. Mor var selv flittig til at spinde, Rokken snurrede tidlig og sent. Naar vor egen Uld og Hør var opspundet, spandt hun en Del for fremmede, det gav dog altid en lille Indtægt, og naar hun saa var til „Snævergilde“ (afleverede det spundne), fik hun foruden den gode Opvartning gerne et Stykke Flæsk eller lignende i Tilgift.

Mor gik ogsaa enkelte Gange ud paa Arbejde, særlig om Efteraaret ved Kartoffeloptagning, og naar man omkring paa Gaardene skulde have Boghveden formalet. Der fandtes dengang paa de fleste Bøndergaarde en Haandkværn til at male Malt paa, og denne brugtes ogsaa, naar den hjemmeavlede Boghvede skulde omdannes til Gryn. Dette var et ret vanskeligt Arbejde, og der skulde baade Øvelse og Kendskab til for at gøre det godt og fremskaffe gode Gryn. Først skulde Boghveden knuses paa Kværnen, derefter renses og sældes for at faa Melet fra, og endelig skulde Grynene drøvtes i et Drøvtrug (driftes i et Driftrug) for at faa de sorte Skaller viftet bort. Særlig det sidste var nok ret vanskeligt, og da Mor fra sin Ungdom var fortrolig med dette Arbejde og havde megen Øvelse deri, vilde man gerne have hende til Hjælp.

Der blev ikke i Hjemmet talt meget om religiøse Spørgsmaal, men Mor lærte os tidligt at bede Fader-
vor, ligesom hun ogsaa lærte os at have Agtelse for
„Guds Ord“. Ikke blot Bibelen men Salmebogen, Lære-
bogen og et hvert gudeligt Skrift, hvori der var Udtog
af Bibelen, var for hende Guds Ord, som vi ogsaa
i det rent ydre skulde behandle med Ærbødighed.
Jeg husker endnu Mors Formaning til mig, da jeg en
Dag traadte paa et Blad, der var faldet ud af Lære-
bogen: „Tag det op! hvor kan du dog nænne at træde
paa Guds Ord“.

Mine Forældre gik ikke meget i Kirke, højst fire
eller fem Gange om Aaret; men en enkelt Søndag
kunde det hænde, at Mor samlede os og læste Evan-
geliet, og vi sang en Salme.

Mor holdt meget af at synge, og naar vi holdt
Mørkning, sang hun tit for os, saa vi paa den Maade
lærte flere Salmer. En Nat, lille Søster var urolig,
vaagnede jeg ved, at Mor med dæmpet men klar
Stemme sang „Sov sødt Barnlille“, det lød saa vid-
underlig kønt i mine Barneøren, at jeg altid senere
maatte tænke paa Mor, naar jeg hørte denne Sang
blive sunget.

I Morten Luthers Katekismus staar en lille Aften-
bøn, som Mor gerne vilde have, vi skulde lære. Denne
Bøn, der ikke er særlig barnlig, lyder saaledes:

„Jeg takker dig, min himmelske Fader formedelst
Jesus Kristus, din elskelige Søn, at du i denne Dag
naadig har bevaret mig, og jeg beder dig, at du vil
forlade mig al min Synd, hvor jeg har handlet uret,

og i denne Nat naadig bevare mig. Thi jeg befaler mig, mit Legeme og Sjæl og alting i dine Hænder. Din hellige Engel være med mig, saa at den onde Fjende ingen Magt faar over mig! Amen“.

Vi forstod kun lidt af dette, „formedelst“ det for os Børn saa fremmede og fjerne Sprog, og særlig syndsbyggede følte vi os heller ikke; men naar vi kom til det om den hellige Engel, der vilde holde Vagt ved vort Leje og vogte os for alt ondt, saa var vi med, og saa følte vi, at vi trygt kunde lægge os til at sove.

Til Minderne fra Barndomshjemmet hører ogsaa de hyggelige Vinteraftener, naar vi samledes om den lille Olielampe, der kun gav sparsomt Lys, mens Mor lod Rokken snurre eller Strikkepindene liste ved, og Far havde travlt med at beslaa vore Træske eller med andet Husflidsarbejde. Det kunde da hænde, at vi fik Far til at fortælle lidt fra sin Soldatertid i Itzehoe og Altona eller om sin Deltagelse i Treaarskrigen; men da Far var meget tilbageholden og lidet talende, skulde der gerne stærk Opfordring til for at faa ham slaaet igang. Han fortalte helst om Slaget ved Frederits og Olaf Rye, der var hans Ideal af en Officer, eller om Istedslaget og General Schleppegrell og Oberst Læssøe, og han havde en egen stiltfærdig Maade at fortælle paa. Hans Kærlighed til os Børn ytrede sig ogsaa altid paa en stiltfærdig Maade. Jeg mindes endnu, hvordan han, naar han om Aftenen kom hjem fra Arbejde, og vi var komne i Seng,

kunde komme hen og klappe os paa Kinden med sin barkedede Haand og se saa mildt og kærligt paa os.

Henimod Jul blev der Travlhed med Forberedelser til Festen. Rok, Haspe og Garnvinde blev sat til Side og kom ikke frem før efter Helligtrekonger. Intet maatte gaa rundt i Julen, og Lørdag Aften skulde Rokken ogsaa staa stille. En Kone, der havde været saa ivrig til at spinde, at hun havde brudt denne Regel, kom en Aftenstund kort efter sin Død til sit Hjem, stak en blodig Haand ind ad Døren og sagde: „Her kan I se, hvad jeg vandt, fordi jeg spandt en Lørdag Aften.“

Vi Børn fulgte Forberedelserne med megen Interesse og hjalp til, hvor vi kunde. Der skulde vadskes og gøres rent baade ude og inde; der skulde brygges, og der skulde bages Æbleskiver og Pebernødder; det sidste var vi voldsomt optaget af og hjalp gerne til med at trille Dejen i lange Stænger og skære den i Stykker. Der skulde koges Flæsk, Sidebensstykker og Hakkepølse, saa vi havde nok til hele Højtiden, og saa skulde der koges Rødbeder og males Sennep. Det sidste trak Vand af Øjnene, men til Trods derfor vilde Søster og jeg gerne paatage os det Arbejde, for vi havde lært den Kunst at faa Sennepsloddet til at dreje rundt om sig selv samtidig med, at det løb rundt i Fadet, og saa vidste vi, det gjaldt om at være dygtig gale, mens vi malede, for saa blev Sennepen stærkere.

Naar Juleklokkerne hen mod Aften begyndte at kime, fik Mor os gerne udenfor, for at vi skulde lytte

til Klokkeklangen, og da følte vi, at Højtiden stod for Døren. Det lød ogsaa saa højtideligt, naar Far kom hjem og hilste: „God Aften og glædelig Jul“, og vi sagde: „Tak i lige Maade“.

Ved Nadverbordet var der ogsaa Feststemning. Der var bredt en hvid Dug paa Bordet og dækket med Tallerken, Ske, Kniv og Gaffel til hver, og i Stedet for den lille Tran- eller Olielampe, der staaende i Lysekællingen plejede at oplyse Stuen, stod der nu to Lys i blanktpudsede Lysestager. Midt paa Bordet stillede Mor saa det dampende Fad Risengrød, som vi alle langede til. Der var selvfølgelig Smør i og Sukker og Kanel paa, og saa fik vi sødt Øl til. Eftermaden bestod af Sigtebrød, Sul, Sennep og Rødbeder, men den havde jeg ingen Appetit til. Før Maaltidet begyndte, bad Far eller Mor en Bordbøn, og efter Slutningen tog vi hinanden i Haanden og sagde Tak for Mad.

Naar der var taget af Bordet, blev der sunget et Par Julesalmer; saa kom Mor med en Tallerken Peber- nødder, og vi morede os saa med at spille Kort. Vi kunde flere morsomme Spil, som „Hanrej og Rakker“, „Langdreng“, „Brus“, „Sorteper“ og „Vræleanders“. Men vi vilde helst spille de to sidstnævnte Spil, for det var saa morsomt at faa Far gjort til Sorteper eller Vræleanders.

Kl. 9 kom Mor med en Tallerken Æbleskiver; naar de var spist, sang vi en Aftensalme og gik saa til Ro. Der var dengang ikke noget, der hed Juletræ eller Julegaver, men derfor var Julen ikke mindre

festlig end nu, hvor man adskillige Steder er ved at drukne i Julegaver og Juletræsfester.

Julemorgen, mens vi endnu sov eller i det mindste skulde lade, som vi sov, stod Mor op og listede stille ud i Køkkenet for at tænde Ild i Bilæggerovnen og fyre op under Kaffekedelen, og derefter gik hun ud at malke Køerne. Naar det var besørget, og hun kom ind igen, maatte vi helst være vaagne, for saa kom hun ind i Stuen og sagde: „God Morgen og glædelig Jul!“ og vi svarede: „Tak i lige Maade!“ Først naar dette var gjort, var det rigtig blevet Julemorgen. Vi fik saa Kaffe paa Sengen, den eneste Gang i Aaret, naar vi da ikke var syge, og vi havde det meget bedre end Prinsessen paa Ærten.

Ja, der kan leves en glad og fornøjelig Jul under smaa Kaar. Og hvad vi som Børn oplever af Juleglæde i Hjemmet sammen med Far og Mor og Søskende, svinder ikke bort som en flygtig Stemning, men følger os gennem Aarene og fordunkles ikke af senere Oplevelser, hvor gode og rige disse end monne blive.

En Del af min Barndomstid maatte jeg tilbringe uden for Hjemmet, idet jeg tidligt maatte ud at prøve Hyrdedrengens Kaar. De sidste fire Aar før min Konfirmation tjente jeg om Sommeren fra April og til ind i November hos en ældre og meget gammeldags Gaardmand, hvis Jord grænsede ned til Lammefjorden, og et Par Aar forud havde jeg om Efteraaret været ude i kortere Tjenester. Dette Hyrdeliv skal jeg dog ikke her komme nærmere ind paa, men jeg

slutter med at fortælle lidt om mit første Opbrud fra Hjemmet.

Jeg var dengang i mit niende Aar og skulde tjene paa en mindre Gaard i Nabobyen Hørve, hvor jeg skulde vogte Køer. Tjenesten skulde vare fra Midten af August til November, og i Løn skulde jeg have en Skæppe Rug og et Par Træsko. Jeg var vist ikke saa lidt stolt over, at jeg nu skulde ud paa egen Haand; men da jeg havde faaet min lille Byldt Tøj under Armen og den Pisk, Far havde flettet til mig, i Haanden og skulde til at sig farvel, kneb det alligevel lidt for mig at komme afsted. Da tog Mor mig om Halsen, saa mig kærligt ind i Øjnene og sagde med mild bevæget Stemme: „Gaa nu, min Dreng, og Vorherre være med dig!“

Disse kærlige Afskedsord blev som Lysengle paa den lille Drengs Vej, og de har altid fulgt ham siden.

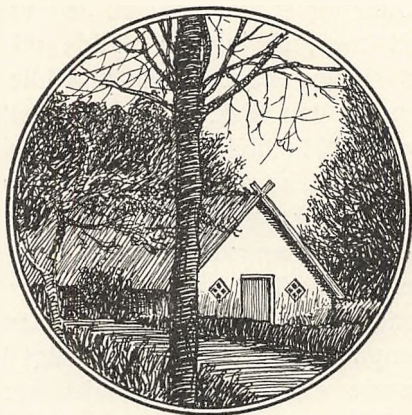
Det er længe siden, Barndomshjemmet opløstes. Far døde i Efteraaret 1892, og tre Aar efter fulgte Mor ham. Min Legekammerat og Søster, Christiane, der overtog Hjemmet, overlevede kun Mor et Par Aars Tid, og vort Barndomshjem er gaaet over i fremmed Eje, saa jeg kan sige med Ingemann:

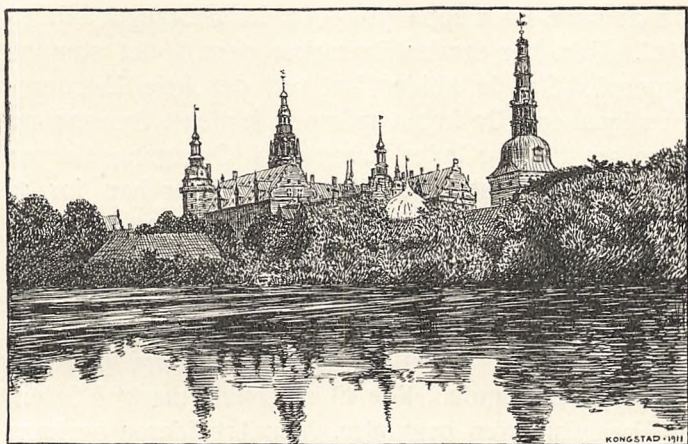
„En anden Slægt der bygger,
og andre Sjæle bo,
hvor nu jeg vil søge Sporet,
af hoppende Børnesko.“

Men naar jeg kommer til Odsherred, lægger jeg altid Vejen forbi mit gamle Hjem og kigger saa ind

i Haven for at se, om det Æbletræ, jeg som Barn opelskede af en Kærne og senere fik Gartneren til at pøde, endnu staar derinde.

Ole Jensen.

DE LEVENDE BILLEDER

Biografen eller Kosmorama, hvad det nu hedder, er de brede Lags Teater. Alle de Millioner, for hvem Teateret er et altfor fornemt Sted, hvis Publikum ikke huer dem, og hvis Tanker og Kunst synes dem ligegyldige og uvedkommende, de flokkes foran det hvide Lærred, hvorpaa Billederne bevæger sig. Her ler de eller røres ved de stærkt skiftende Optrin. Og de tager deres Børn med. Lige fra Fire—Fem-aars Alderen sidder smaa Drengene og Pigerne og jubler over de grovkommiske Overdrivelser, og her modtager de deres Indtryk ude fra den store Verden. De færreste af dem vil maaske nogensinde komme til at læse noget synderligt. Og hvad de fleste af dem vil

faa at høre, vil næppe lukke op for ret meget i deres Sjæl. Men her møder Eventyret dem i det stumme Skuespil. Og de holder fast ved det hele Ungdommen igennem. De første sparsomt fortjente Smaapenge gaar her til. Og lader Knægten i Overgangsalderen sig forlede til at rapse lidt, saa 'stjæler han for af komme i Biografen. Halvvoksne Dreng og purunge, hviskende og grinende Pigebørn fylder en stor Del af Tilskuerpladsen. De forreste Rækker erobres straks af Børnene, der snakker og støjer, rejser sig og sætter sig igen, bytter Plads og kryber over fra den ene Række til den anden, lige til der bliver mørkt i Salen, og Fremvisningen begynder. Men Arbejderen og hans Kone sidder værdigt inde i Midten og lader lige saa vel — om end noget mere stilfærdigt — deres Sind rive med af, hvad de ser.

Her er plantet et Kundskabens Træ paa godt og ondt midt iblandt os. Det nytter ikke, vi vil prøve at rykke det op. Det har skudt gode Rødder. Aldrig nogensinde har et Teater været bygget paa et saa bredt Grundlag. Det samler alle Nationer, alle Klasser om de samme Skuespil. Den Skuespiller, der før blev set af Hundreder, spiller nu for Millioner. For første Gang har Kunst og Oplysning fundet en Maade at tale til alle paa.

Det staar fast, at de levende Billeder er ved at blive en Stormagt — større endnu end Pressen. Biograf-teatrene vokser ikke blot op i alle Købsteder, de aflægger ogsaa Besøg i Forsamlingshuse paa Landet. Mange Landsbyer har allerede deres faste Kosmorama. Og

den Tid er næppe fjern, da der ikke findes en Plet i Landet, hvor ikke Ungdommen er vokset op med levende Billeder. Det vil præge den, nogle Steder trænge den saa smaat begyndte Læsning tilbage, men alle Steder fylde med Indtryk, nære Fantasien og paa en uhyre let og overfladisk Vis paavirke Følelseslivet. Det vil virke opkvikkende og forfladende, alt efter den Næring der bydes paa, efter de farveløse, tavse Skuespils moralske og kunstneriske Ægthed.

Her bydes godt og daarligt, skadeligt og sundt under Maskinens Snurren. Og alt sluges med stor Appetit. Ungdommen maa lære at vælge og vrage. Forældrene maa forstaa, hvad de byder Børnene. Her er en stor folkelig Opgave i det 'at lede den Strøm ind i det rette Leje, at den ikke skal oversvømme og forsumpe den gode Markjord.

Det var dette, en lille Kreds af Mænd indsaa for ti Aar siden, da de traadte sammen i Aarhus for at virke hen til, at der blev forevist gode Skuespil ude over Landet. Der blev gjort Forsøg med smukke Gengivelser af Livet og Naturen i de forskellige Lande. Saa kom Krigen og standsede Forsøgene, lige som de var begyndt.

Det er nu atten Aar siden, at der indrettedes det første Teater for levende Billeder i Aarhus. Jeg husker godt de første flakkende og rystende Billeder paa det hvide Lærred. Og jeg husker en mageløs Parodi, jeg saa i 1911 i London. Under et stærkt flakkende Lys foretog nogle Personer latterlig kantede og stødvise Bevægelser oppe paa en lille Scene. Det var den nar-

agtigste Efterligning af de urolige, levende Billeder, og Publikum ligefrem hylede af Latter.

Siden har de levende Billeder naaet en mærkelig Ro og Fuldkommenhed.

Der var imidlertid to Omraader, hvor jeg straks fandt, at de levende Billeder kunde gengive noget, intet andet Teater eller Kunststart magtede. Det ene var den levende Natur i sin stadige Bevægelse, Grenenes Gyngen og Bladenes Viften, Bølgernes Gang og Brændingens Fald, Bækkens rislende Gliden og Briserne, der jog hen over Søens Flade. Jeg husker en Tur med med en lille Dampers paa Afrikas eller Sydamerikas Floder. Eller hvilken betagende Illusion man var under, mens man kørte foran paa et Lokomotiv op i Alperne, ind i den mørke Tunnel, til det lille Lyshul viste sig forude, voksede og blev til en Port, hvorigennem man for ud til nye Landskaber.

Og det andet Omraade var det grovkomiske, den vildeste Farce. Den virkede helt legemligt ved forbløffende Overdrivelser. Professoren fløj oppe i Himmelrummet i en Sæbeboble og faldt ned og blev spiddet paa et Kirkespir, saa Fløjet stak lige igennem ham, ind i Ryggen og udaf Maven, og her svingede han rundt, sprællende med Arme og Ben. En Mand fæstede en anden med sin Kaarde til Væggen, og saa hang han som en Sommerfugl paa en Naal og baskede for at komme løs. En Forfølgelse kunde føres i det vildeste Tempo, den forfulgte rendte lige op ad Husfacader paa Fem—Seksetages Huse og balancerede paa Tagryggen. Tilsidst endte det med det taabeligste

Delirium, hvor Folk hoppede fra Gaden op paa Tagryggen og kastedes ned paa Gaden igen for atter at hoppe op. Eller en Film blev trukket baglæns igenem, saa Vognene paa Gaden løb den gale Vej og trak Hestene efter sig, og Skaarene af en Tallerken voksede sammen og fløj op i den Haand, der havde tabt den, eller en Mand satte et tomt Glas for Munden og spyttede det fuldt af Øl.

I alt dette tabte Komiken sig i den vanvittigste Overdrivelse. Det var Forestillinger fra et Galehus. Men man følte, at under Tugt og Beherskelse kunde der gives noget af stor komisk Kraft. Dette at man magtede at spille Bold med Naturlove og gøre det umuligste til en levende Virkelighed, gav en Trolddomsmagt, der let løste Eventyrenes Gaader. Under smagfuld Moderation og fornuftig Begrænsning kunde det virke forfriskende og befriende.

Snart dukkede imidlertid de tarveligste Knaldromanstykker op. Der kom et Utal af halvslibrige Elskovshistorier, desværre vistnok af dansk Fabrikat. Der var Scener, der fik een til at føle sig til Mode, som man sad — ikke i et Teater, men i en temmelig simpel Variete. Og man kunde da tænke med Forfærdelse paa, hvordan den Ungdom vilde blive, der fra Barndommen opflaskedes med den Slags.

Der var ogsaa Skuespillene med den falske Moral. De var vistnok tit franske Films. De syntes mig ofte saa utaaelige at se, saa jeg er mere end en Gang gaaet midt under Forestillingen. Jeg kan nævne som Eksempel: En Mand har forført en Pige, og hun skal

have et et Barn. Saa dør han. Men for at oprejse hans Ære sviger hans Broder sin elskede og gifter sig med den forførte Pige.

Al den Slags Pinagtighed syntes mig nu trængt noget tilbage, skønt der ganske vist er Biografer, hvor forloren Moralitet dyrkes til liden Gavn for den opvoksende Slægt.

Efterhaanden er det gode Skuespil ved at erobre Filmen. Og her ligger et stort Felt i Dramatiseringen af værdifulde Fortællinger. Ja, egentlig staar Verdenslitteraturens bedste Værker her til Rede og kan føres frem — ikke for et lille litterært Publikum, men for alle Jordens Folkeslag.

Spørgsmaalet bliver saa, om de ikke taber saa meget ved denne Omplantning, saa de ikke giver den Næring, man har haabet.

Noget af det første, jeg saa af literære Films, var en Fortælling fra Finmarken. Naturbillederne var henrivende; Fjeldmarkerne, de viftende Træer, de rindende Elve og uhyre Renflokke var bedaaende. Vi kørte i Slæde ved Vintertid med Rensdyr som Heste. Og Boligerne med deres maleriske Udstyr og Folkene i deres ejendommelige Dragter var udmærkede. Men Spillet hævdede sig næppe højt. Der er intet af det, jeg husker mere.

Siden saa jeg enkelte af Selma Lagerlöfs fantasirige Fortællinger. Jeg nævner her „Fugleungen“.

Den svenske Herregaard med den store Park var dejlig, Længerne, Vogne og Redskaber, alt var svensk og ypperligt. Der blev ogsaa spillet ret godt, men den

lille Fugleunge syntes mig slet ikke, som hun skulde være. Hun var hverken barnlig eller sød nok, slet ikke et lille Fnug.

Overhovedet kommer det til at gælde for de litterære Films, at der som paa Teatret bydes godt og middelmaadigt imellem hinanden. Det er dog sjældent, at man ved en Teaterforestilling kommer videre end til at se, at en enkelt eller højst to spiller virkelig sandt og godt. Alle de andre er almindeligvis ikke langt over Middelmaadigheden, og enkelte er enddog ganske forfejlede.

Noget lignende var Tilfældet med den danske Film over Dickens David Copperfield. Her var Frederik Jensens Mr. Micawber en Oplevelse, som jeg aldrig vil glemme. Han var saa menneskelig og saa morsom, saa levende og ægte, at alene han kunde bære Forestillingen. David var selvfølgelig sentimental som Dreng og umandig som voksen. Agnes var mindst lige saa ubetydelig som Dora.

Overhovedet irriterer vor Tids Skuespillere mig tit ved Umandighed og Fejghed. I Dickens „Store Forventninger“, der ogsaa er gaaet i dansk Indstudering paa Biograferne, var Hovedpersonen saa fejj, da den gamle Skurk Orlick vilde slaa ham ihjel, at man blev helt ked af, at den Usselryg fik Lov at leve.

Men trods alle Mangler synes det mig dog, at der er stor Forskel paa de danske og amerikanske Films. Jeg har set Oliver Twist for nylig i amerikansk Indstudering, og jeg fandt den grov og plump fra Ende til anden

Jeg vil heller ikke anbefale nogen at give Penge til amerikanske Cowboys-Films. De faar der en Række halsbrækkende Rideture op og ned ad Fjældskrænter, men sjælden ret meget med sund Sans i.

I Grunden savnes Talen ikke synderligt i det tavse Skuespil paa Lærredet. Og den meget omtalte talende Film, tvivler jeg paa, vil være et Fremskridt. Billederne taler for Øjet.

Holger Drachmanns „Der var engang“ er sat paa Film, og den har i Grunden ikke tabt synderligt derved. Alt det friskfyragtig raa, der skæmmer Drachmanns Eventyrspil, slipper man heldig udenom. Her kommer Prinsen frem for Prinsessen og fortæller om sit Fædreland. Det gives ved en Række yndefulde danske Naturbilleder fra Strand og Skov og Mark. Og man synes, at den Prins er en ganske god Gesandt at sende ud til fremmede Lande.

Der er i de sidste Aar opstaaet en Række ægte danske Lystspil om to meget morsomme Landstrygere, kaldet Fyrtaarnet og Bivognen. Disse Lystspil er forskellige nok i Værdi, men de har alle prægtige Naturscener og ægte dansk Kolorit. I et rigtigt Sommerstykke, „Sommer, Sol og Studiner“ er Stribolt en ypperlig Grosserer. Og i et andet Lystspil „Mellen muntre Musikanter“ møder vi en gratiøs, drengagtig Ungdommelighed, der er i Slægt med noget af det friskeste i Hostrups Komedier.

Engang imellem kommer der lidt med af det altfor overdrevne farceagtige, naar Politiet forfølger de to Landstrygere, og de render rundt om Træerne i en

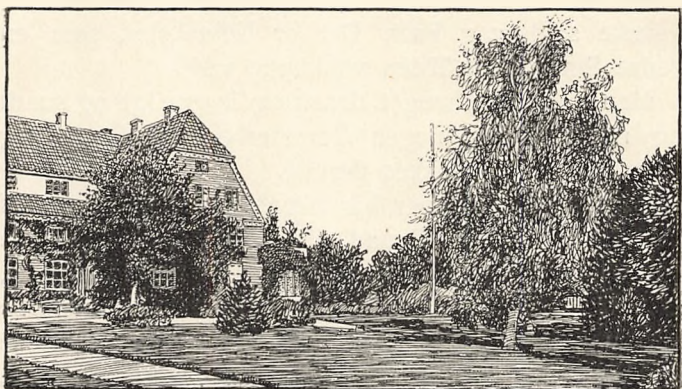
ganske sindssvag Fart. Det er Udvækster, som en bedre Smag med Tiden vil klippe væk.

Men der er saa meget dansk og hyggeligt og sundt og muntert, saa megen Sommerluft ved Strand og Skov, at man forfriskes derved.

De levende Billeder har allerede ydet adskilligt af Værdi. Og der er Grund til at haabe, at det gode helt vil tage Magten fra det slette. Men det sker ikke, hvis Ungdommen holder paa de daarlige, forlorne eller uanstændige Komedier. Den maa lære at skelne imellem god, sund Næring og al den tarvelige Kost, som Biograferne altid slipper billigst til at levere.

Helge Hostrup.

FOTOGRAFI OG KUNST

Billeder, ja dem har vi en Syndflod af — i Bøger, Blade, Aviser, paa Plankeværker og Telefonpæle, Reklamebilleder med og uden Farver, og der er snart sagt ikke det unge Menneske, som ikke har sig et Fotografiapparat. Der skal laves Billeder af Venner og Bekendte, Apparatet skal forevige enhver lille Situation. Men trods alt det er Forstaaelsen af et rigtigt Billede, jeg mener et Kunstværk, vist ikke saa almindelig endda; i alt Fald er den gode Kunst ikke taget nær saa meget i Brug i Hjemmene rundt i vort Land, som den burde være.

Mon ikke Fotografiet er med for manges Vedkommende at forplumre Begrebet Kunst.

Det er rart, at vi kan fotografere. Vi glædes jo alle over at have Fotografiet af Venner og Bekendte.

Naar vi tager det frem, kan det, hvor mangelfuldt det end er, blive Indledning til, at Minder om ham eller hende kommer og hilser paa os — noget i samme Retning, som naar vi tager frem af vort Gemme en eller anden Ting, vi har faaet af Vennen, for da kommer Minderne ogsaa og banker paa, maaske endda stærkere, mere personligt end blot ved Beskuelsen af Fotografiet.

Jo, vi har Brug for Fotografiet. Vi vil slet ikke undvære det; det er saa rart billigt — uden det maatte vi rimeligvis undvære Billedet af Vennen. Men hvis vi vil erstatte Kunst med Fotografi, saa faar vi Stene for Brød — og her er vist en Fare, som vi maa være opmærksomme paa.

Ja, hvad er et Fotografi: Et maskinmæssigt fremstillet Billede af den Ting, Person, Landskab, som vi indstiller Fotografiapparatet til at opfange. Lykkes Akten, faar vi alt det, der kommer inden for Objektivets Omraade, Landskabet, Tingen o. s. v., i den Belysning og med alle Linier, Lystoner indtil de mindste Enkeltheder, betydelige som ubetydelige — alt er med — i det korte Øjeblik Pladen belyses. Maskinen kan jo ikke selv vælge og vrage. Naar vi derfor ser paa saadan et maskinmæssigt fremstillet Billede efter Naturen, er vi ikke nærmere ved at kunne faa Øje paa Skønheden i Billedet, end naar vi betragter selve Tingen, nej, endda et godt Stykke længere fra det; thi Naturen selv, naar vi staar over for den, kan jo ofte med sin Farve, sin Duft, sine Toner virke paa vort Sind saaledes, at vi faar vort

Øje aabnet for en Skønhed, som vi i Forvejen gik forbi, maaske de Snese Gange, uden at agte paa den.

I Kunstværket er der i Modsætning til Fotografiet gjort et Valg. Vi har ikke der hele Skalaen af Lystoner og Linier, betydelige og ubetydelige. Kunstneren har med den ham medfødte og opøvede, følsomme Skønhedssans valgt de Linier, de Farver — faa og enkelte, netop de, der stærkest betoner den Skønhed, som betog ham.

Kunstneren har altsaa gjort et Udvalg. Kunstværket stiller os derfor ikke som Fotografiet over for et Vildnis af Lystoner, Linier, Farver, hvorigennem vi selv maa se at lade Skønheden op; men Kunstværkets Linier og Farver — saa enkelte som de er valgte, *leder* vort Øje ad Kunstnerens egen Vej til at se Skønheden, saa noget af den Jubel, der i Kunstnerens Hjerte bølgede højt, naar ogsaa ind i vort.

Gennem Kunstværket opøves vort Øje til at se Skønheden og vor Skønhedssans udvikles. I Fotografiet faar vi ikke denne Oplærelse.

„Kunstværket viser os, *hvorledes* vi skal se, mens Fotografiet blot viser os, *hvad* vi skal se“.

Det er derfor opdragende og berigende at blive fortrolig med god Kunst, og det sker naturligvis bedst, naar vi har den daglig for Øje, og derfor er det af stor Betydning, om vi smykker vore Stuer med gode Kunstværker, Originaler eller Gengivelser.

Glæden gør stærk — og Kunst er Glæde. Dette er vel Grunden til, at vi kan føle os forfrisket, ja fornyet, naar vi efter Dagens Arbejde hviler i Stuen

derhjemme, og vore Øjne finder ind i et af de gode Billeder paa Væggen. Skønheden i Liniernes og Farvernes Harmoni fremkalder, uden at vi maaske er det ret bevidst, en egen Velbehagfølelse i vort Sind, og alt som vi mærker Billedets Stemning over os og ligesom hører, hvad det har at fortælle, faar vor egen Fantasi Luft under Vingerne: vi følger med Kunstneren en lille Udflugt ind i Poesiens Rige. Jagets mange Røster, den dumpe Lyd af Døgnets Kværn forstummer et lille Øjeblik, og forfrisket og frejdigere i Sindet vender vi atter tilbage til Døgnets mange Stemmer.

De, der vokser op under Paavirkning af god Kunst, faar opdraget en naturlig Evne til, naar de selv skal indrette deres eget Hjem, at indrette det saa, at det virkelig bliver et Sted, hvor man ikke alene møder den Ro og Hygge, der kan give Hvile, men ogsaa Oplivelse og Foryngelse. Naturligvis mener jeg ikke, at Billederne paa Væggen mægter alt det alene — nej — men ogsaa den Hjælp, de kan yde os i den Henseende, maa vi tage med, og Billeder kan ligesom gode Bøger blive hjælpsomme Venner i Hjemmets lille Rige.

Hvor er det dog godt for Børnene, at de, lige fra de kan bruge deres Øjne, kan faa Lov til i Fars og Mors Stue at se gode Billeder! Deres lille Barneverden bliver højere og rigere, naar de som ganske smaa paa Fars eller Mors Arm føres hen til de gode Billeder og ledes ind i dem. Barnets Tanker, dets Fantasi hjælpes ind paa sunde Spor. Billedet har jo

en egen Magt til at tage Barnets Fantasi, give den Retning, større Raaderum, mere Frihed — ja i højere Grad, tror jeg, end det kan faa gennem Bøger alene.

Naar Børn ofte faar Lyst til at eftergøre en eller anden Tegning, helst naar den er enkelt i Linierne, saa kommer det sikkert blandt andet af, at Skønheden i Billedet har slaaet en Tone an i Barnets lille Sjæl, beslægtet med det, der toner i Billedet.

Saadan gaar det ogsaa os ældre. Vi føler os draget af Billedets Skønhed, alt eftersom vi i vor Sjæl har Streng, der er stemte eller maaske bliver stemte i de Akkorder, Billedet rummer.

De fleste Mennesker er vist enige i, at noget maa de nøgne Vægge i Hjemmene smykkes med. Mange Mennesker ønsker Billeder — men hvilke skal vi vælge?

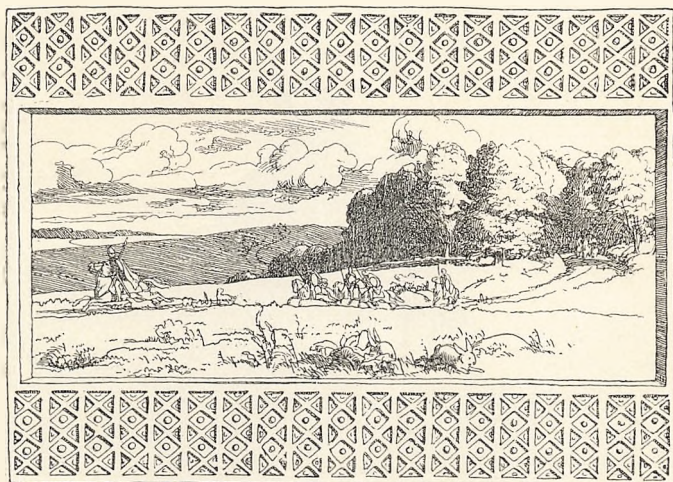
Naar Fotografier af Slægt og Venner faar den Plads, vi synes, de skal have, bliver der som Regel adskillig Plads tilbage, som vi ønsker at smykke med Billeder.

Vi har i vort lille Land mange gode Kunstner-navne, som borger for god Kunst, naar vi vælger af deres Arbejder, og vi vælger naturligt det, der tiltaler os bedst.

Selve Originalerne har de fleste i Reglen ikke Raad til, da de Priser, saadanne Værker betales med, især naar vi tænker paa Malerier, synes os uoverkommelige. Men saa har vi de mange *gode Gengivelser* — ogsaa fotografiske, der forholdsvis er billige. Som Gengivelse af Kunst er Fotografiet udmærket.

En Dag stod jeg hos en af Hovedstadens Kunsthandlere. Foran mig laa nogle herlige Raderinger af et Par af vore bedste Kunstnere.

De Blade vilde jeg gerne eje, ytrede jeg — men Prisen — — og især nu da „Moster!“ — „Ja“,

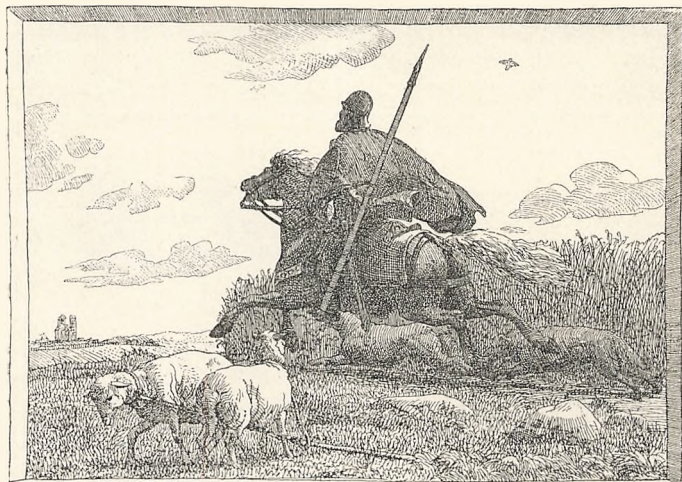

ASKER RYG I

svarede Manden, „det er heller ikke saa lidt at rykke ud med paa en Gang — men saa kan Billederne da til Gengæld vare i mange Aar og stadig være til Glæde. I det lange Løb bliver det, ret betænkt, jo alligevel en billig Glæde, langt billigere end de fleste af de andre Fornøjelser, vi giver vore Penge ud til“ — og Manden har Ret.

Her har vi to Gengivelser efter et Par af Frølichs

Raderinger. Den ene kender vi i alt Fald her fra Højskolen. Begge hører til en lille Række — vist 6 Stk. —, som Kunstneren tegnede til Øhlenschlägers. Digt: *De tvende Kirketaarne*, og begge fortæller om Asker Ryg med sine Kæmper.

ASKER RYG II

I det første Billede, hvor den sejrrige Helt i flyvende Galop allerede er et Stykke forude for sine Svende, de bageste er endnu ikke naaet ud af Skoven, er det Landskabet med det tindrende Morgenlys, der fryder Øjet: Marken her foran med den opskræmte Hare ligger i Morgensolens fulde Lys, som ogsaa hist og her fanges af Skovens Kroner, særlig her, hvor Vejen svinger ud. Ellers ligger Skoven — se hvor smukt

den strækker sig ned i Dalen — i Skygge, ret som den endnu har noget af Nattens Blund i Brynet. Bag ved: Marker ogsaa i Skygge — i det fjerne ligger Fjord og Mark i Solen. Jeg føler en stærk Morgenstemning ved at se paa dette friske lille Billede, denne lille Perle.

I det andet Billede, Gymnastiksalens store Billede, er en noget fri Gengivelse af det, er det derimod Asker Ryg, der straks fanger vort Øje. Paa sin rappe Ganger farer han af Sted langt forud for sine Svende:

Det var sig Hr. Asker Ryg,
saa listelig han lo;
der han kom paa den grønne Brink,
han skued de Taarne to.

Vi ser det paa hans fremoverbøjede Stilling, med hvilken Spænding og Længsel han jager fremad — hjemad: Ligger der i Vuggen hjemme en Søn, som kan tage Arven op og bygge paa Danemarks Dannevirke. Vi kan ligesom høre Hestenes raske Hovslag. Faarene, der staar tøjret tæt op til Vejen, og som nok saa fredelig har ligget og tygget Drøv, er hurtigt kommet paa Benene, forskrækket for den forbi-farende Krigsmand med sine to Hunde. Statelig, majestætisk næsten, tegner Ridderskikkelsen sig mod den høje Morgenhimmel. Nattens Skygger er paa Flugt. Solens Morgenhilsen faar Verden til at gløde i glad Forventning om, hvad herligt Dagen vil bringe — og højt over den gule Hvedemark slaar den lille, graa Lærke alt sine jublende Triller. Digtet, som

disse Billeder saa herligt levendegør for os, slutter med:

„Krist signe den ædelige Dannekvinde,
hun hviler for Altret i Kirke;
hun satte tvende mægtige Taarne
paa Danemaks Dannevirke“.

I det fjerne ser vi Fjenneslev Kirke med de to Taarne.

„Hil være den Kæmpe, som sejerig
hjem drager med stolten Skare
og finder i Vuggen Tvillinger to
som Axel og Esbern Snare!“

Med Absalon, med Valdemarstiden blev der atter Dag i Danmark.

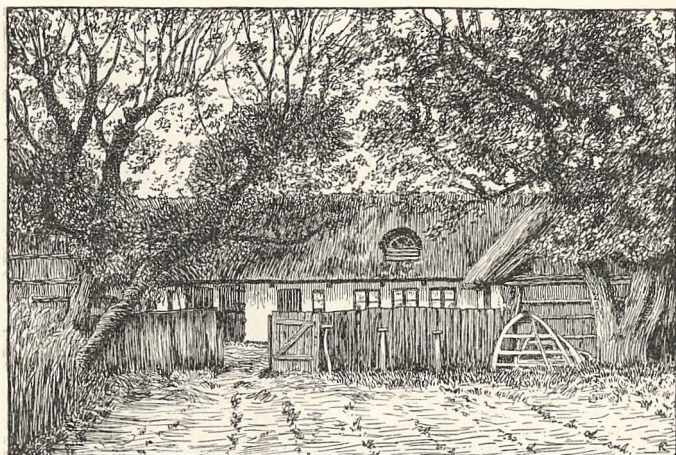
Billedet tolker mesterlig denne Daggry Stemning.

Se, saaledes kan et Kunstværk, selv i Gengivelse tale til en, naar man med ærlig Hu prøver at lytte efter og forstaa; det kan ligesom lukke Døren op til en højere og dejligere Verden.

Det kan et Fotografi derimod ikke paa den Maade. I det skal Beskueren nemlig selv lede det skønne frem af alt det *tilfældige* og det *egentlige*, som her findes i en sammenflettet Blanding.

Ringere endnu er vel de saakaldte Glarmesterbilleder, oliemalede Billeder, der fabrikeres blot med Forretning for Øje, og som desværre dækker ikke saa lille Plads paa mange danske Hjemms Vægge.

Jens R. Hedegaard.

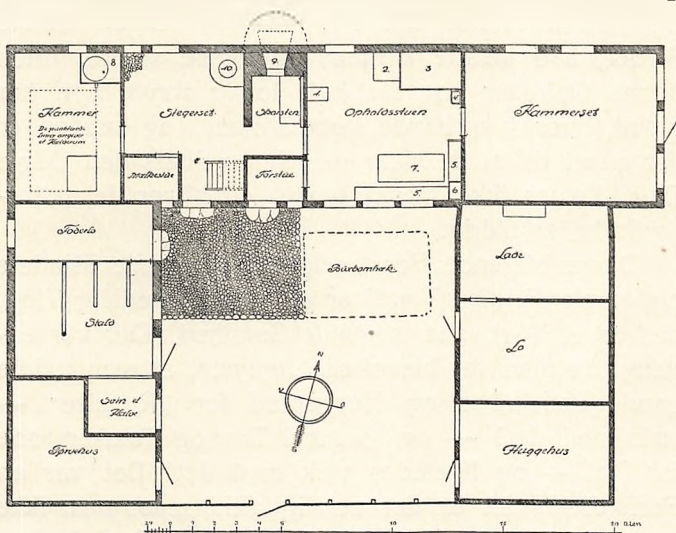
ET NORDSJÆLLANDSK FOLKEMUSEUM

Redaktionen af dette Skrift har opfordret mig til at fortælle vore gamle Elever noget om det Arbejde, der er gjort for at rejse et Folkemuseum her i Nordsjælland. Jeg vilde ikke af mig selv have valgt dette Emne, da en saadan Skildring vilde faa betydelig Berøring med mig selv personlig, men over for gentagne Opfordringer har jeg alligevel givet efter ud fra den Betragtning, at den Idè, der har været bærende i dette Arbejde, baade staar mit Hjerter nær og tillige har en hel Del at betyde for en sund Udvikling af Danskheden baade her og andensteds.

Jeg vil da gribe Sagen historisk an og skildre Hovedpunkterne i Museumssagens Udvikling. Mine Folkemindestudier bragte mig i Berøring med *Lille Ravnebjerghus*, hvis Billede man ser over disse Linjer. Denne gamle Ejendom, der har staaet paa sit Sted i langt over hundrede Aar, var nu dødsdømt, ubeboet, som den var, og forfalden, som den efterhaanden var blevet, men Ejeren, Sognefoged *Christoffer Larsen*, Møllevang, Helsingø, havde alligevel ondt ved at tage den afgørende Beslutning angaaende det gamle Slægtshjems Udslettelse, og da jeg havde set Ejendommen, følte jeg baade en Smule Vemod og nogen Begejstring over dette sjældne, for ikke at sige enestaaende Minde om retskaffen gammelt Bondeliv i Nordsjælland. Jeg tyggede lidt paa det, og Resultatet blev en Artikel, som jeg sendte til Nordsjællands syv Blade (fire i Hillerød og tre i Helsingør). Artiklen fremkom den 3. Juni 1922, og da jeg ikke kan skrive med større Varme om den Sag i Dag end for fem Fjerdingaar siden, gengiver jeg Artiklen her med enkelte Rettelser.

Der har i den sidste Snes Aar eller saa været en stigende Sans for Sagn og Tro, for Skik og Brug i Landsbyerne i gamle Dage. Denne stigende Interesse for vore Folkeminder er parret med en større Kærlighed til og Forstaaelse af gammelt Indbo, gammelt Sølvtøj og gamle Smykker. Ja, gamle Møbler har jo ligefrem været moderne, og under Krigen skulde de nybagte Velhavere naturligvis ogsaa have deres Hus udstyret med gamle Ting. Jo, for det gav Præg af

Fortid, af Kultur, af Historie. Saa hedt gik det til med Opkøb af gamle Ting, at det skete pr. Bil, hvorved naturligvis adskillige Landsbyer kunde hjemsoeges paa en Dag. Hastværk er jo imidlertid Lastværk, og

GRUNDPLAN AF LILLE RAVNEBJERGHUS. Efter Tegning af Arkitekt M. P. Madsen. Fra Forstuen kommer man ind i Stuen, hvor der er Lergulv ligesom i Kammerset, der svarer til, hvad man ellers forstaaer ved Storstuen. 1 betegner Bilæggerovnen, 3 Omhængssengen. 4 Bornholmeren, 5 Bordendesbænken, 6 Bordendesskabet eller Stolpeskabet, 7 Vinduesbænken. Fra Stuen kommer man ud til „Skorstenen“ (se næste Billede), og dernæst kommer Ste'set, der svarer til Bryggerset. Gulvet er Stenbro. Det næste Rum er et Kammer, hvor der staaer en Malkværn (8), og hvorunder der inden for den punkterede Linje er en Kælder. Henne i Krogen til venstre ud mod Foderloen staaer en Seng, hvor en af Familiens mandlige Medlemmer sov.

da en saadan „Forretningsmand“ en Dag var paa Turne, kom han da ogsaa ind til en Mand og købte fire gamle Stole for 40 Kr. Stykket. Ejeren kunde jo, som han sagde, faa fire nye for de samme Penge og maaske endda billigere. Der var ingen smalle Steder, han betalte kontant og bilede videre. Men denne Opkøber har nu haft lovlig travlt, han har glemmt, hvor han havde købt Stolene, og saadan er det gaaet til, at de staar paa deres Plads den Dag i Dag. De er ikke blevet hentet og bliver det naturligvis heller aldrig.

Denne stigende Forstaaelse af de gamle Minders og gamle Møblers Værdi er en meget glædelig Ting, det er et Tegn paa stigende Sundhed. Der var engang, da man var blevet saa „oplyst“, at man kaldte gamle Redskaber og Husgeraad for „Ragelse“ — væk med det! — og gammel Tro og Tænkemaade for Pjat — og ligeledes væk med det! Det var en Forfaldstid, det er det nemlig altid, naar man ikke kan være sit eget bekendt, men immervæk skal efterligne det fremmede. Ligesom ethvert Menneskes Sundhed og Styrke maa ytre sig i en vis Selvhævdelse, saadan maa Folkets Sundhed ogsaa ytre sig i en Hævdelse af dets Ejendom og dets Ejendommelighed. Men dette lader sig ikke gøre, uden hver Landsdel, hver Egn og hvert Sogn og hver Købstad hævder sine Ejendommeligheder. Derved og kun derved skabes den fælles Styrke, som giver hele Folket Kraft til Samliv og Udvikling. Denne Tanke er hævdet stærkt, lidenskabeligt stærkt, af Sjællænderen Thor-

SKORSTENEN. Efter Tegning af Niels Jokum Termansen. Fra Skorstenen til højre ser man det aabne Ilsted, ovenover hvilket der er Indfyring til Bilæggerovnen. I Baggrunden ses Bagerovnen Munding, Bagerovnen findes ikke mere, men dens Omrids er antydet paa Grundplanen. Desuden var der oprindeligt to Indfyringshuller til Venste: et til Bryggekedelen og et til Maltkøllen. Denne er imidlertid her som andre Steder fjernet, og Bryggekedelen er flyttet hen i Krogen af Ste'set (se Grundplanen).

kild Gravlund. Professor Dr. phil. Vilhelm Andersen nærer ganske den samme Anskuelse, naar han i en Skrivelse til mig i dette Foraar forklarer dansk Kultur som det, „der efter mit Skøn i Modsætning til den

altudjævnende Civilisation, bestaar deri, at de forskellige Landsdeles Beboere bliver sig bevidst i deres Egenart og sættes i Stand til at leve og handle ud fra deres naturlige Forudsætninger.“

Jeg har en Gang for ikke længe siden fremsat den Tanke, at Sansen for Folkeminder er større her i Amtet end i noget andet Amt i Landet. Den Anskuelse nærer jeg stadig. Endvidere tror jeg, at Frederiksborg Amt eller Nordsjælland i det hele er den Egn, hvor der er mest bevaret af gamle Møbler, Redskaber, Billeder, Bøger osv. Ja, maaske der er mere paa Amager. Dær er jeg ikke kendt. Men jeg har besøgt Bondehjem i saa at sige alle andre Egne af Landet, og ingen Steder har jeg fundet saa meget gammelt som her. Det kunde naturligvis skyldes andre Aarsager, men jeg siger i alt Fald ikke for meget, naar jeg siger, at Nordsjælland er en af de Egne, hvor der er mest tilbage af det gamle. Dette gamle burde bevares, og det sker mest naturligt derved, at ethvert Hjem holder Hævd over sit. I visse Tilfælde kan dette dog volde Vanskeligheder, og nu og da er det umuligt. En Mand sælger sin Gaard og køber et lille Hus, som han flytter hen i. Han kan ikke have alle sine gamle Ting med. Mange af dem har ikke nogen Brugsværdi længere, ja, saa bliver Hørbryde, Skættefod, Spinderok og Kaffemølle hugget i Stykker og brændt. Samme Vej gaar gamle Bøger og Papirer (som jeg maaske kunde have haft megen Nytte og Glæde af under mine Arbejder med nordsjællandske Folkeminder). Eller der kan være et Dødsbo, hvor

et Hjems Løsøre bliver splittet for alle Vinde. Hvem kan her passe paa de gamle Sager?

Nej, vi skulde have et Museum. Her kunde Folk komme af med deres gamle Sager, og her kunde

FRA MUSEUMSFORENINGENS Udstilling, BYSTUEN. Paa Billedet ser man en Del Genstande, som tilhører Hillerød By, til Venstre staar en Sygevoan, op mod Væggen staar en Del af Borgervæbningens Flintebøsser med paasat Bajonet, Uniformerne tilhørte Borgervæbningsmusikken, Stangskiltene til Venstre er gamle „Brandfaner“. Paa Gulvet ses to Bytrommer, paa hvilke der ligger en Morgenstjerne, imellem dem ses et Par gamle Brandspande af Læder, foran ligger et Par Arrestlænker.

disse Ting blive til Glæde og Oplysning for mange, dels for Nordsjællands egen Befolkning og dels for alle de fremmede, som hvert Aar gæster denne skønne og historisk rige Landsdel. Det vilde være Selvhævdelse, om vi rejste et Museum, ordnede og udstyrede

det, saa vi kunde sige til de fremmede: „Saadan levede man i Nordsjælland i gamle Dage. Her er deres Redskaber, her deres Stuer og her deres Klæder.“

Rundt om i Landet har man saadanne Amtsmuseer, man har det i Kalundborg, man har det i Køge, man har det i Herning, for blot at nævne nogle. I Herning har man endda en hel Bondegaard med Udstyr ganske som i gamle Dage.

Vi kunde faa det samme her. Hvor skal Pengene komme fra, og hvor skal Tingene komme fra? vil man spørge. Lad mig besvare det sidste først. Da jeg i de senere Aar har beskæftiget mig meget med nordsjællandske Folkeminder og derfor er kommet en Del rundt i nordsjællandske Landsbyer, har jeg i alt Fald set en Del af de mange gamle Ting, der er tilbage. I dette Foraar har jeg været saa heldig at finde — et Museum. Jeg har set et Husmandssted, der har staaet paa sin Plads fra Udskiftningstiden, og hvori der findes saa mange gamle Redskaber, at man maa forbavses derover. Jeg skal nævne en Del af dem: Træskovle, Trægreb, Høtyv, Tørvespade, Hakkelsekiste, Lodbræt, Strygespaan, hjemmelavet naturligvis, Tagrage, Garnvinde, Haspe, Skættefod, Skættehaand, Hegle, Blaarkrække, Petroleumslampe med Træfod og uden Glas, en Oselampe kaldtes den (næppe uden Grund forøvrigt), en Baandvimse, hjemmelavet Apparat til at sno Halmbaand med, en Haandkværn til at male Malt paa. I dette gamle Sted er „Skorstenen“ fuldt bevaret med Gryder, Føtten eller Futting, Riskost, Rage og Skovl. I Stuen er der Panelværk, Bordendesbænk, som

dog er fornyet, Vinduesbænk, en bred Bænk i Kakkelovnskrogen foruden en gammel Bilæggerovn, der efter Kenderes Udsagn skal være meget sjælden. Paa Enden af den ser man det norske Vaaben, den er altsaa i Lighed med mangfoldige andre Bilæggerovne lavet i Norge. Paa de to Sider, som er ens, er Ganymedes med Ørnen afbildet, og nedenunder findes følgende Vers (meget utydeligt):

Da jeg greb Offuermand ved Foed,
Toeg hand mig bort med sig.
Thi raader jeg min ven saa god
Hand speile sig i mig.

Alle ovennævnte Redskaber er, saavidt det har været muligt, forfærdiget af Træ af Stedets egne Beboere. Men endvidere er der en hel Del Værktøj, en Del forskellige Høvle, deriblandt en, som der skulde to til at haandtere, det meste af en Væv, desuden Redskaber til Soldsætning, Skomagerværktøj m. m. Næsten alt sammen er det gammelt og mærkeligt. Det samme kan siges om de to Udhuse, hvor der ikke just er højt til Loftet. I Stalden er der 2 Alen 15 Tm. og 2 Alen 9 $\frac{1}{2}$ Tm. til Bjælkerne. Nødvendigheden bød da ogsaa, at Grebningen maatte fordybes, for at Hesten kunde passere, og Loftet var blevet forhøjet ekstraordinært over dens Baas. Klinede Vægge findes enkelte Steder endnu, men der er dog mest anvendt raa Sten, som Ejeren selv har strøget i en Form, der rummede to

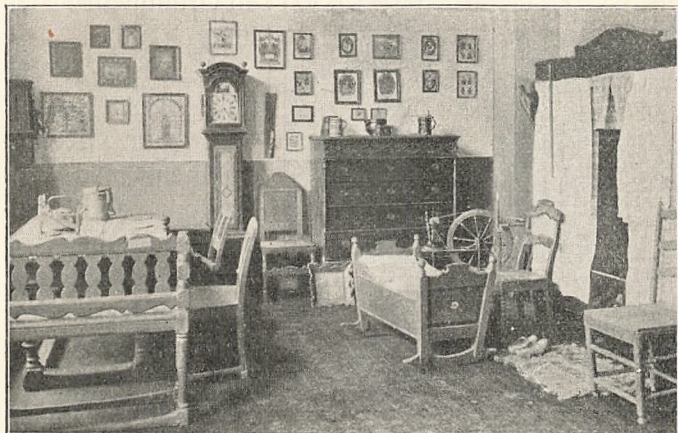
Sten, og som ogsaa findes endnu. Ved Undermuren er der i Stuehuset anvendt brændte Sten.

Dette Sted hedder *Lille Ravnebjerghus*, og det hører til *Laugø Huse*. Stedet ejes af Sognefoged, Parcellist *Christoffer Larsen*, der har lagt de 7 Tdr. Land, som hørte til Stedet, ind under sin Ejendom.

Laugø By i Helsing Sogn er udskiftet 1788, og Lille Ravnebjerghus er udflyttet imellem 1788 og 1797. I dette Aar nævnes Christoffer Larsens Oldefader, Christen Larsen som Fæster af Ejendommen. Hans Eftermand blev Sønnen Lars Christensen, der var Soldsætter og trillede baade til Hillerød, Helsingør, København og Holbæk med et Læs Solde paa sin Trillebør. Lars Christensen havde fire Sønner, Christen, Anders, Søren og Christopher, samt Datteren Kirstine, der døde som ung. Den yngste Søn havde lært Skomagerhaandværket i Frederiksværk, han var med i 64 og døde faa Aar efter af Brystsyge. Den ældste Søn var Væver, han fik Ejendommen og levede der sammen med sin gamle Moder og sin Broder Søren, der var Tømrer. De har saavidt muligt lavet alting selv, og de har intet kastet bort. Derfor er der saa meget tilbage efter dem. Sognefoged Christoffer Larsen er Søn af den næstældste Broder, Anders, der var Hjulmand og boede i Ammindrup.

Hjemme paa sin Ejendom har Christoffer Larsen ogsaa mange gamle Sager, som han ikke har nænnet at hugge i Stykker og brænde. Han har en Se'løv (Sædeløb), der er lavet af en udhulet Træstamme, dog med indsatte Endestykker, men oppe paa det

gamle Sted er der en, hvor det hele er dannet af een Træstamme. Han har en stor Sav, som de brugte den i Savgraven for Hundrede Aar siden; han har en Klo'sav (Klovsav), en gammel Rok, en Hørbryde og meget mere.

FRA MUSEUMSFORENINGENS Udstilling, DAGLIGSTUEN. Paa Asketræsbordet til Venstre ses et Træølkrus, nogle Trætalerkener med mere. For Enden staar en Foldebænk, hvis Ryglæn er anbragt saaledes, at det kan svinges over til modsat Side. Til Højre for Bornholmeren hænger et Bræt med en Trælysestage. Til Højre er Omhængssengen med paaheftede Pyntehaandklæder.

Hvad skal man nu gøre ved saadan en Herlighed fra fordums Dage? Ja, jeg har ladet tage en halv Snes Fotografier af forskellige ud- og indvendige Dele af Husene, endvidere har jeg ladet en Tegner tegne et Halvhundrede af de gamle Redskaber samt „Skorstenen“ og et Par Hjørner af „Steset“. Endelig

NORDSJÆLLANDSK PIGE I FOLKE-
DRAGT. I Haanden har hun et Hoved-
vandsæg og paa Hovedet et Flettetøj.
Denne Hovedbeklædning, hvoraf der
kun findes ganske faa tilbage, benyttede
den unge Pige i gamle Dage kun ved
to Lejligheder: som Konfirmand og
som Brud.

har jeg maalt alle tre
Længer op og vil
paa Grundlag heraf
se at faa en Fag-
mand til at tegne
en Grundplan af det
hele.

Men dette er ikke
nok. Dette gamle
Sted bør bevares
sammen med dets
Rigdom af Land-
brugsredskaber og
forskelligt Værktøj.
Ved at erhverve disse
Bygninger med deres
Indhold vilde man
faa en aldeles ypper-
lig Begyndelse til et
Folkemuseum. Skal
det ligge i Laugø?
kan man spørge. Nej,
det er for langt af
Led. Det bør ligge
i eller ved Hillerød,

hvor vi i Forvejen har det store historiske Museum paa
Frederiksborg Slot. Dette Museum giver et storstilet
Overblik over hele det danske Folks Historie. Et
Folkemuseum vilde kunne give en god Oversigt over
den nordsjællandske Befolknings jævne Liv baade i

By og paa Land. Thi det maatte være Formaalet i den Museumsbygning, som med Tiden burde rejses ved Siden af

Husmandsstedet, foruden Stuer med Bohave, Redskaber og Dragter omkring fra Landsbyerne ogsaa at indrette Stuer med gamle Ting fra Købstæderne. Husmandsstedet i Laugø* er naturligvis noget medtaget af Tidens Tand, ubeboet, som det har været i flere Aar, men under sag-

NORDSJÆLLANDSK PIGE
MED FLETTETØJ

kyndig Ledelse kan det sikkert flyttes. Ja, men hvad vil det saa koste? Ja, hvad Flytningen vil koste, kan jeg ikke sige, men Chrisoffer Larsen er villig til at skænke det hele til Museum. Det er ikke ham, der vil paa-nøde os sine gamle Sager, men jeg har spurgt ham, om han i Tilfælde af, at det kunde overgaa til Mu-

* Angaaende en udførligere Omtale af Lille Ravnebjergs hus kan jeg henvise til min Afhandling i *Aarbog for 1922*, udgivet af Frederiksborg Amts historiske Samfund: *Et nordsjællandsk Husmandshjem*. Side 71—120.

TO NORDSJÆLLANDSKE PIGER
I FOLKEDRAGT. Paa Hovedet har
de Flettetøjer.

seum, vilde overlade Bygningerne og Inventar uden Vederlag, og dertil svarede han ja. Christoffer Larsen har her vist en Forstaaelse af Værdien af de gamle Tings Bevarelse for Befolkningen, som han fortjener stor Tak for.

Det er i det hele store Udsigter, der aabner sig ved Tanken om et saadant Museum. Man kunde maaske ved Lejlighed erhverve en gammel Stuelænge af en Gaard og flytte den til Museet. Saa kunde man se, hvordan baade Gaardmand og Husmand boede i gamle Dage. Man kunde erhverve sig en af Frederik den Fjerdes gamle Skoler og anbringe den ved Siden af. Disse Huse skulde bevare deres naturlige Udstyr. Udstillingen af de mange Ting af samme og lignende Art maatte finde Sted i en særlig Museumsbygning, opført i gammel Købstadsstil, saa havde vi baade Land og By samlet under et.

Et saadant Folkemuseum vilde som nævnt staa fortrinligt til Museet paa Frederiksborg Slot, og da

Hillerød er den By, der ligger midt i Nordsjælland, og hvortil derfor de fleste har lettest Adgang, maatte Stedet blive der.

Man kan mene, at det er vanskelige Tider at rejse saadanne Foretagender i, og det er sandt. Men det kan heller ikke nytte at vente, til Huset i Laugø er faldet sammen eller brudt ned. Om det bliver i Aar eller næste Aar, vi begynder paa Udførelsen af Planen, betyder naturligvis mindre, men ret mange Aar kan det ikke vare.

Og hvad betyder saa det hele? Det betyder en Hævdelse af Nordsjællands Kultur, Nordsjællands Egenart og Historie. Det betyder et Fremstød for Kærligheden til de gamle Tider og Viljen til at leve de nye — et Fremstød for Danskheden i Nordsjælland.

Skulde det ikke være værd at slaa et Slag for?

Der var engang en dansk Mand, der sagde til Tyskerne: Vi er Danske, og vi vil vedblivende være Danske. Det var godt sagt, og jeg tænker, vi næsten alle vil skrive under paa det. Men hvis en Mand stod frem og sagde: Vi er Nordsjællændere, og vi

NORDSJÆLLÆNDER
I FOLKEDRAGT

PIGEN GAAR HJEM FRA MALKEPLADSEN. Paa Hovedet har hun Mælkespanden, der hviler paa en udstoppet Tøjkranse, Mælkekranse. Hun har saaledes begge Hænder frie til at passe Strikketøjet. Garnnøglet er fastgjort paa en Messingkrog, der er fæstet i Skørtets Linning.

vil vedblivende være Nordsjællændere, da handlede han i hin Sønderjydes Aand. Jo stærkere Nordsjællændere vi er, jo stærkere Livsvilje til at være Danske ejer vi ogsaa.

Hele det Spørgsmaal, jeg her har rejst, er da en Selvhævdelsessag, en Viljesag. Jeg vil derfor ikke ved denne Lejlighed nærmere uddybe, hvor Pengene skal komme fra. De skal nok komme, hvis der er Vilje nok, og det tror jeg, der er.

Den fremsatte Plan vakte Interesse, og denne fremmedes yderligere af to Ting. *Nordsjællands Venstreblad* bragte en Række Artikler med Udtalelser af forskellige kendte Mænd her i Nordsjælland, og der var Enighed om, at Tanken burde virkeliggøres. Den anden Ting var den, at en Indsender, Forfatteren *Christen Fribert*, i *Frederiksborg*

Amts Avis rettede et Angreb paa Tanken om et Folkemuseum for Nordsjælland. Desuden angreb han

mig som Folkemindeforsker, Højskolen m. m. Bladet stillede meget gerne Plads til Raadighed for et Gen-svar, og der udviklede sig nu en ret hvas Pennefejde mellem Hr. Fribert og mig. Jeg antager, at vi begge to tilskrev os Sejren, men sikkert er det, at der var een Ting, der vandt frem under denne Drøftelse, og det var Museumstanken. Imidlertid sørgede jeg for at faa denne godt underbygget fra sagkyndig Side. Jeg havde derfor sat mig i Forbindelse med Lederen af Dansk Folkemuseum i København og Frilands-museet i Lyngby Museumsinspektør *Jørgen Olrik*. Den 26. Juli aflagde Hr. Olrik og jeg et Besøg paa Stedet. Efter Besøget bad jeg Jørgen Olrik give mig en Udtalelse om Ejendommen med Tilladelse til at offentliggøre den, og faa Dage efter modtog jeg nedenstaaende Brev:

Solbrink pr. Værløse, ³⁰/₇ 1922.

Kære hr. Anders Uhrskov.

Hjemkommen fra Tisvilde- og Helsingeturen vil jeg gerne sige Dem tak for den fælles udflugt. Det forekommer mig, at det gamle hus paa Lavø mark er en god type paa et mindre trelænget boelssted og paa et sjællandsk landbo- og landsbyhaandværker-hjem fra tiden om 1800. Det forekommer mig at egne sig vel til at danne grundstammen i et folke-museum for Nordsælland, og en flytning af et hus af den størrelse kan vel næppe økonomisk set siges at være nogen uoverkommelig opgave. Alt i alt

skulde det glæde mig, om Deres bestræbelser for at skabe et saadant lokalt museum kunde vinde rundelig tilslutning hos befolkningen.

Med venlig hilsen

Deres hengivne
Jørgen Olrik.

Senere var Arkitekt *M. P. Madsen*, Hillerød Haandværkerdagskole derude for at foretage en Opmaaling af Stedet, og Arkitekt *H. Zangenberg* har foretaget en Opmaaling og udført Tegninger af Ejendommen til Nationalmuseets Arkiv.

Efter at jeg havde forhandlet med forskellige, udsendte jeg Opfordring til et stort Antal kendte Mænd og Kvinder om at være med til at indbyde til et Møde angaaende Museumssagen. Næsten alle svarede ja, enkelte sagde dog nej, ikke af Uvilje, men fordi de ikke troede paa Planen. Et ejendommeligt Brev fik jeg fra en gammel Nordsjællænder, der senere er afgaaet ved Døden, nemlig fhv. Folketingsmand *Lars Pedersen, Annisse*. Brevet lyder saaledes:

Hillerød, 11—10—22.

Kære Uhrskov!

Til den fra Dem modtagne opfordring til at være medindbyder til oprettelse af museum maa jeg svare, at jeg ikke ønsker at være med. Jeg synes ikke, der er trang til mere af den slags, og egnen her i Nordsjælland blev jo saa grundigt travlet til museet i Lyngby, saa her er vist ikke ret meget at samle nu. Det er jo

meget faa pr. Ct. af Befolkningen, der har interesse for sligt, hvad man jo ser i Lyngby, hvor der sjældent kommer nogen, og der vil næppe blive mere interesse derfor blandt vore efterkommere.

Deres hengivne

Lars Pedersen.

Dette Brev, fyldt med ærlig Tvivl, som det er, rokkede mig dog ikke i min Tro paa Planens Gennemførelse. Og der var jo netop stor Tilslutning, saa da Indbydelsen gik i Bladene, havde den 168 Underskrifter. Mandag den 23. Oktober blev saa det indvarslede Møde holdt paa Hotel Kronprinsen i Hillerød. Dirigent var Forstander *Oluf Jensen*, Slangerup Landbrugsskole. Efter at jeg havde gjort Rede for de Muligheder, der forelaa med Hensyn til Oprettelsen af et Folkemuseum, og den aandelige Betydning, et saadant kunde faa, anbefalede Oluf Jensen varmt Sagen, men saa rykkede det svære Skyts frem. Jeg maa her forudskikke den Bemærkning, at der i Helsingør er et lille Museum, der nu bor til Huse i en Bygning af uforlignelig Skønhed, nemlig det gamle Karmeliterkloster. Dette Museum har en god Samling Genstande fra det gamle Helsingør, mens det kun har ganske lidt fra Landet. Nu var Helsingørmuseets Grunder, Overlærer *Laurits Petersen* og dets nuværende Forstander, Direktør *Hansen* mødt op i Hillerød, og Hr. Laurits Petersen tog straks Ordet for at anbefale at anbringe Lille Ravnebjerghus i Helsingør. Desuden hævdede han, at der var kun lidt tilbage af gamle Sager her i Nordsjælland,

der var ikke noget at dele. Endvidere fremhævede han, at Hillerød jo kun er en lille By i Forhold til Helsingør, ligesom Hillerød heller ikke havde nogen Historie i Forhold til sin store Nabo.

Laurits Petersens forskellige Spydigheder mod Hillerød gjorde god Virkning. Det var ikke for ingenting, at en Hillerødborger under hans Tale skubbede til sin Nabo og viskede: „*Nu* skal vi nok faa et Museum.“ Senere havde Direktør Hansen Ordet for i en fredelig Tone at gøre sine Synspunkter gældende. Nu maa hertil bemærkes, at jeg i tidligere Artikler netop havde fremhævet Helsingør Museums Værdi som Bymuseum, men med Henblik paa Bondekulturen har det ikke, og vil det aldrig faa nogen Betydning, fordi Helsingør har den Beliggenhed, det har. Den har meget lidt Bondeopland, men Hillerød derimod ligger lige midt i Nordsjælland. Med Undtagelse af de to Helsingørborgere var hele Forsamlingen enig om, at Museet burde oprettes, og at det burde ligge i eller ved Hillerød. Der blev nedsat et Udvalg paa femten Medlemmer til at arbejde videre for Sagen, og dette Udvalg kom til at bestaa af Købmand *Andr. Dohn*, Helsingør, Overlærer *Christensen*, Frederiksværk, Sognefoged *Christoffer Larsen*, Møllevang, Laugø, Forstander *Oluf Jensen*, Slangerup, Sparekassedirektør Amtraadsmedlem Gdr. *J. P. Bjellekjær*, Forfatteren *Valdemar Seeger*, Fredensborg, Arkitekt Forstander *M. P. Madsen*, Hillerød Haandværkerdagskole, Redaktør *Lindboe*, Frederikssund, Sogneraadformand Gdr. *J. Chr. Jensen*, Gørløse, Pastor emer. *Schiøpffe*, Hillerød, Regnskabs-

fører Husmand *P. Fr. Iversen*, Skuldelev, Husejer *Laurits Jørgensen*, Søborg, Gdr. *Lars Nielsen*, Valby, Gasværksbestyrer *Nielsen*, Hundested og mig. Ved et paafølgende Udvalgs møde blev jeg valgt til Formand

DELTAGERNE I RUNDSKUEDAGENS HØSTOPTOG

og *M. P. Madsen* til Kasserer. Udvalget blev hurtig klar over, at vi havde faaet for faa Repræsentanter i Hillerød og Slotsognet, vi bad derfor Stiftamtmand Kammerherre *R. Howard Grøn*, Muremester *Kielberg* og Snedkermester *Nellemann-Hempel* om at indtræde i Udvalget, hvad de erklærede sig villig til.

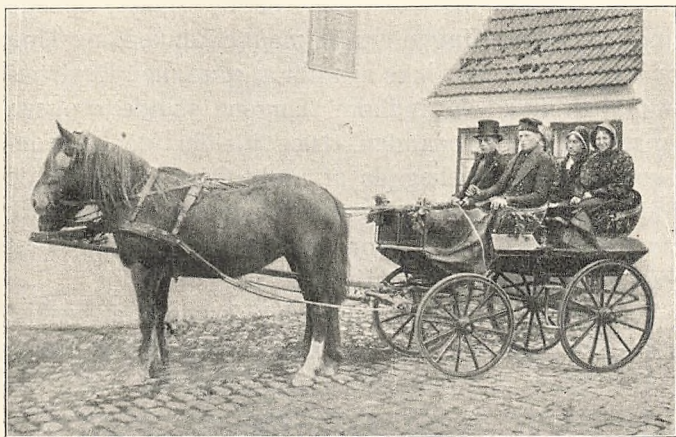
Nu var Vognen i Gang, nu gjaldt det at holde den i Fart. Der var tre Ting, Udvalget maatte have for Øje, det var at skaffe Penge, at skaffe Byggegrund og at skaffe Museumsgenstande, hvortil saa endvidere

kom den Opgave at skaffe et Lokale til foreløbig Opbevaringssted for disse.

Udvalget vedtog at kalde Foreningen *Nordsjællandsk Museumsforening*. Med denne Benævnelse gik vi ikke Helsingør for nær, hvad vi vilde have gjort, hvis vi havde kaldt den Nordsjællands Museumsforening. Endvidere vedtog vi at sætte Kontingentet til 1 Kr., idet vi dog samtidig gav Medlemmerne Lejlighed til at give en Skærv til Museets Start. For at faa Medlemmer rundt om i de forskellige Sogne søgte vi at faa nogen til at paatage sig at være Kredsformænd for deres nærmeste Omegn. Inden Jul var Organisationsarbejdet godt i Gang, idet ca. 80 Mænd havde paataget sig Hvervet som Kredsformænd.

Nu er der ca. 90 Kredsformænd, og vi har faaet ca. 1500 Medlemmer, og de er spredt over hele Frederiksborg Amt med Undtagelse af et Par Sogne op til Helsingør. Vi er godt tilfreds med saavel Medlemstallet som det Beløb, der er skænket Foreningen af Medlemmerne, men det vilde dog ikke slaa til til at betale Flytningen af Husmandsstedet, som Arkitekt *Zangenberg*, der har staaet os venligt bi, havde beregnet til 4000 Kr. Vi besluttede derfor at ansøge Amt, Sogne- og Byraad samt Banker og Sparekasser og forskellige andre Foreninger om Støtte. Vi søgte ikke forgæves. De allerfleste Sogneraad i Amtet bevilligede os et Tilskud, *Hillerød Byraad* gav 500 Kr. og *Frederiksborg Amtsråd* 1000 Kr. Det var jo Summer, der battede noget, men saa var der til Gengæld Skuffelser paa andre Leder. Af Pengeinstitutterne havde

vi ventet flere Tilskud, end vi fik, men vi havde ganske vist ikke ventet *mere*, end vi fik, *Sparekassen for Frederikssund og Omegn* gav os 100 Kr., *Birkerød Bank* 25 Kr. og *Frederiksborg Amts Spare- og*

VOGN FRA HØSTOFTOGET: VI KØRER TIL GILDE

Laanekasse 1000 Kr. Desuden har vi faaet Tilskud fra enkelte Brugsforeninger, og *Frederiksborg Amts Landboforening* har bevilliget os 100 Kr. Det er efterhaanden blevet til en ret smuk Sum, saa vi med Fradrag af Udgifter ejer over halvsjette Tusind i Øjeblikket.

Men saa gjaldt det om at faa begyndt paa Indsamlingen af Genstande. Nu afdøde Slotsforvalter Oberst *Munthe* var saa elskværdig over for Foreningen at overlade den et Lokale paa Frederiksborg Slot til at opbevare de indkomne Genstande i. Vi fik

et stort Lokale, hvor Husarerne i Krigsaarene havde Sovesal. Lokalet er baade rummeligt, tørt og fri for Rotter, saa det er saa godt, som man kan ønske det. Omkring første Februar begyndte Indsamlingen af Genstande, idet vi dog havde faaet enkelte Ting før. Indsamlingen bragte mange udmærkede Ting for Dagen. Der blev ikke saa lidt at gøre med Registrering af alt, hvad der indkom. Tingene skulde jo ogsaa konserveres efterhaanden, især gælder det Klædevarer, der kan ødelægges af Møl. Over for alt dette stod jeg fremmed, men Museumsinspektør Jørgen Olrik har i hvert Tilfælde, hvor jeg har søgt ham, været mig en beredvillig Raadgiver.

Sidst paa Vinteren besluttede Udvalget at vække yderligere Interesse for de gamle Ting ved at holde en Udstilling i Hillerød i Dyrskuedagene. *Hillerød Haandværker- og Industriforening* gav ved sin Formand Murermester *Kielberg* beredvillig Tilladelse til, at vi maatte laane *Teknisk Skoles* Lokaler, der staa tomme om Sommeren, til Udstillingen. Saa kom da Forberedelserne, og de blev i hvert Fald ikke mindre end ventet. Genstandene strømmede nemlig ind, saa vi til Tider næsten ikke vidste hverken ud eller ind. En Del kaprede jeg selv ved Besøg omkring i Hjemmene (og især paa Lofterne), men det meste blev bragt os af interesserede Mennesker, som gerne vilde se deres gamle Ting bevarede for Efterslægten. Her kom Gaardmænd, Husmænd og Arbejdsmænd og Haandværkere, her kom Bønderkoner og Byfruer med deres gamle Ting, undertiden Genstande, som de havde ledt

op i Pulterkammeret eller oppe paa Loftet, men ogsaa ofte Ting, som de havde gemt og hæget om, og som de nu med et vist Vemod overgav til vor Omsorg. Jeg forstod nok, at det var ikke noget helt lille Ansvar, der blev lagt paa vore Skuldre. Her og der var der Folk, der samlede ind, og naar de havde et Læs, kørte de det til Hillerød. Der var Dage, hvor der kom tre, fire store Vognlæs. Ja, I skulde have set Teknisk Skoles Foredragssal i de Dage! Det bogstaveligt talt flød, med Møbler, Landbrugsredskaber, Husgeraad, Skilderier, Bøger, Fajance, Klædningsstykker, Smykker osv. Og hvad for noget var fra hvem? Det var sandeligt ikke saa lige at vide, for den mindste Del var mærket med Afsenderens Navn. Hvor meget det hele drejer sig om, forstaar man, naar man hører, at vi i de sidste 14 Dage før Udstillingen registrerede over 1100 — skriver elleve Hundrede — Genstande. Den allerstørste Del kom fra Landet, men ogsaa fra Hillerød kom der meget, og mange Ting kan vi faa endnu, bare jeg kunde faa Tid at komme omkring og se paa dem. Det vilde være uoverkommeligt at nævne, hvad vi fik, men enkelte Ting kan dog fremdrages. Der var flere Familier, der gav os alle de gamle Klæder, de havde, og det var baade gamle og fine Ting. En forhenværende Gaardmand, der nu er Enkemand, kom og gav os en gammel Merskumspibe, med Sølvbeslag naturligvis, en Æbleskivepande og en gammel Mælkespand med Laag, begge Dele af Kobber, et Sølvhovedvandsæg og flere andre Ting. En Frue fra Hillerød kom med en anden Merskumspibe med Sølvbeslag — den havde hendes

Mand spenderet —, et Par Lysestager, et gammelt Skrivetøj med mere. En Urmager og Guldsmed kom med en Sølvske fra, jeg ved ikke hvornaar, en gammel respektindgydende Brandmajorsabel, et Stueur med Porcellænsskive og en Møntsamling.

En Del Ting laante vi, især Kobbirting og gamle Klæder. Det var en drøj Tørn, men der var ogsaa mange, der gav en Haandsrækning, og hvad der især hjalp, var, at vi kunde gaa over til Arkitekt Madsens, der boede paa den anden Side Gaarden, lige saa snart vi var sultne, og det var vi jævnlig. En udmærket Medhjælp ved Opstillingen af Genstandene havde vi i Dr. *Strohberg*, der havde været med til at arrangere en lignende Udstilling i Vordingborg.

Saa oprandt den 13. Juni, da var Pressen og forskellige Honoratiores indbudt. Blandt andet var Museumsinspektørerne *Jørgen Olrik*, Folkemuseet, og *O. Andrup*, Frederiksborg Slot, til Stede, og de konstaterede, at det ovenfor nævnte Skrivetøj var Kastrup-Fajance og meget sjældent. Hr. Andrup bød straks paa Frederiksborg Slots Vegne 300 Kr. for det. Vi glædede os over Budet, men beholdt vort Skrivetøj. Bladene skrev meget smukt om Udstillingen, ogsaa københavnske Blade som *København* og *Nationaltidende* havde haft Repræsentanter herude og gav Udstillingen en meget smuk Omtale.

Udstillingen holdtes aaben en Uges Tid ud over de to Dyrskuedage, den var besøgt af mange ældre og unge foruden et stort Antal Skolebørn og Skoleelever. Baade Luthersk Missions Højskoles og Frede-

riksborg Højskoles Elever var der. Vi havde store Udgifter til Opsyn m. m., saa Udstillingen gav intet økonomisk Overskud, men det bekymrer vi os ikke saa meget om. Den gav de besøgende et stærkt Indtryk af de henfarne Slægters Flid og Skønheds-sans, den vakte Minder hos de gamle og stillede Børn og unge Ansigt til Ansigt med en Fortid, hvis Flid og Smag maatte indgyde Respekt.

Det var netop det, vi vilde.

Det skete mere end een Gang, at gamle Folk udtalte sig i samme Retning som hin Mand, der sagde til mig: „Ja, jeg blev begejstret over den Udstilling, det vil jeg rent ud sige. Jeg havde aldrig tænkt, at der kunde være saa meget tilbage af de gamle Sager.“ — Jo, der er meget tilbage, og vi kan skaffe meget mere til Veje end det, der var i de fire overpakkede Sale paa Teknisk Skole.

Hvad der navnlig undrede mange, var, at der var saa mange gamle Klædningsstykker tilbage. Vi havde, for at nævne et Eksempel, udstillet fem sjældne gamle Kristentøjer (Daabskjoler), alle rigt udsmykkede. For at bidrage til at øge Kendskabet til de gamle Dragter lod jeg nogle unge, mest Højskolepiger for Resten, fotografere i gamle Folkedragter, dels dem, vi selv ejede, og dels nogle, vi havde laant. Af disse er navnlig Flettetøjerne og de korte Bukser af Hjorteskind meget sjældne. Jeg henviser iøvrigt til de forskellige Gengivelser af en Del af disse Billeder.

Foruden disse Billeder, der gennem vore Elever er spredte over hele Landet, er der endnu et Omraade,

hvor Museumsforeningen har været med til at vise et Par Glimt af de svundne Dages Liv. Det var ved en Rundskuedag, som for Resten holdtes to Dage, nemlig den 15. og 16. September. *Hillerød Journalistforening* havde besluttet at holde en Rundskuedag, et Hovedpunkt i den skulde være et Haandværker-optog med et paafølgende Høstoptog, og dette sidste skulde Museumsforeningen arrangere. Det kneb for Resten noget. Da Høsten trak saa længe ud, var det ret vanskeligt at faa fat paa det fornødne Antal unge til at deltage, og endnu værre var det med Køretøjer. Det hele gik dog i Lave. Ved Hjælp af vore egne Klædningsstykker og noget, jeg havde laant forskellige Steder, fik vi een og tyve Piger og Karle — de to var for Resten Mænd — klædt i gamle Folke-dragter, som alle var fra Nordsjælland undtagen en Toplue, der var fra Fyn, og et Par Skindbukser fra Sydsjælland. Der var tre Vogne, først en tom Vogn, der kører i Marken efter et Læs Sæd, dernæst en Vogn, der kommer med det sidste Læs, det er ikke ret stort, og der er højt Humør, hvad en Harmonikamand yderligere forøger. Endelig kommer en gammel-dags Fjedervogn med et Læs, der kører til Gilde.

Der var et Udvalg, der skulde uddele en af *Frederiksborg Amts Sparekasse* udsat Præmie til den bedste Vogn. Dommen lød paa, at Køre-i-Byvognen var den mest naturtro, men man vilde alligevel fordele Præmien saaledes, at alle de een og tyve, hvoraf der for Resten var fire Piger fra i Sommer og fire Karle fra Højskolen, fik en lille Gave til Erindring

om Dagen. Ved en meget fornøjelig Sammenkomst, hvormed Rundskueudvalget sluttede sin Virksomhed, og hvortil de een og tyve ogsaa var indbudt, uddelte Sparekassedirektør *Bjellekjær* disse Gaver, idet Deltagerne iøvrigt trak Lod om dem. Jeg tror, jeg kan sige, at var det vanskeligt at faa samlet disse Høstfolk sammen, saa var de, der kom med, til Gengæld glade ved Deltagelsen, og det lige fra først til sidst.

Det, som ved Rundskuedagen vakte mest Opmærksomhed, var Haandværker- og Høstoptoget, og der tror jeg jo nok, at det sidste for Landboernes Vedkommende fik sin Del af Opmærksomheden. Hvad det betyder, lader sig ikke beregne, men i alt Fald kan det siges, at der var en Masse Mennesker, der her fik et Indtryk af de gamle Folkedragters Farveskønhed. Der var mange Mennesker i Hillerød om Lørdagen, men om Søndagen var der, skriver *Bladene*, 30,000 Mennesker. Vejret var tilfældigvis straalende begge Dage. Festen blev da ogsaa en rigtig Folkefest, en dansk Fest, hvor et langt Haandværker-optog, broget som et Eventyr og udformet med Fantasi, Smag og Snille, gav et udmærket Billede af dansk Arbejde i Nutiden, og hvor de tre Bøndervogne sluttede af med at minde om de gamle Tider. Jeg ved en gammel fattig Kone, som var inde at se dette Tog. Hendes gamle svagelige Ben kunde næppe bære hende saa længe, men hun maatte jo se hele Optoget, og Dagen efter var hun fyldt af Begejstring over, hvad hun havde set, hun havde jo da aldrig set Mage i sine livskabtige Dage, og nu var hun saa

og saa gammel. Ethvert Menneske ejer lidt af Digterens ildfulde Skildreevne, og den Dag var Digteren fremme i hin fattige Kone. Hvem ved, hvor mange gode Minder denne smukke Fest, hvor Land og By mødtes i fælles Festglæde i en venlig og rigt udsmykket By, har sat ind i Verden!

Som en for Nordsjællandsk Museumsforening særdeles behagelig Afslutning paa denne Skildring skal jeg nævne, at Foreningen faar ca. en Trediedel af Overskudet, og skønt Rundskuedagen var en saare billig Fest for Deltagerne — ja, man kunde jo nyde det allermeste helt gratis, om man vilde —, blev der dog paa Grund af den store Deltagelse et betydeligt Overskud, saa Museumsforeningens Part beløber sig til ca. 4500 Kr., og dermed er vi oppe paa en Kapital paa godt 10,000 Kr.

Tilbage er Beretningen om Byggeplads. Udvalget havde tidlig sin Opmærksomhed henvendt paa et Par af Statens Grunde. Interessen samlede sig især om *Jægerbakken*, og den 31. December f. A. indgik Udvalget til Indenrigsministeriet om at faa overladt en Byggegrund til *Nordsjællandsk Folkemuseum*, Haveinspektør *Clemen Jensen*, under hvem Jægerbakken sorterer, stillede sig meget velvillig til Sagen. Det samme, var Tilfældet med saavel Kontorchef *Lassen* som Indenrigsminister *Kragh*. Efter en Række Forhandlinger blev vort Andragende imødekommet og en af Haveinspektøren udarbejdet Overenskomst blev underskrevet den 13. September, og samme Dag havde han og Museumsforeningens Byggeudvalg en Sam-

menkomst paa Jægerbakken, hvor Arealet blev overdraget os. Vi faar ialt Raadighed over en 6000 Kvadratmeter, hvoraf dog en Del er Vand, idet der ligger en Dam i Jordstykket. Vi overtager dog ikke hele Arealet straks, men kun det Stykke, der er fornødent til at lægge Husmandsstedet paa. Det var egentlig Meningen, at dette skulde have været flyttet nu i Efteraaret, men da der først skal foretages Jordarbejde og Indhegning, naar vi det ikke før til Foraar. Vi vil da indrette dette Hjem, som det var i gamle Dage med Møbler, Redskaber osv.

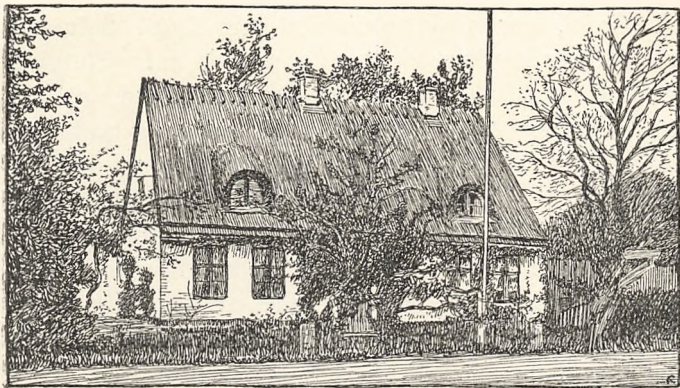
Men i Sommerens Løb har et helt andet Spørgsmaal paatrængt sig Udvalget, og det er en stor ny Museumsbygning, hvor vi kunde anbringe dels de værdifulde Ting, vi har, og dels alle dem, vi vil faa, saa snart vi har Plads. Vi har i Øjeblikket en atten Hundrede Museumsgenstande foruden et Par Hundrede Mønter, saa vi har nok at fylde i et Museum. Af særlige Ting bør nævnes en gammel Dagligstue med Paneler, Døre Vinduer, Bord og Bænk m. m., som Museumsforeningen erhvervede hos Gaardejer *Oluf Larsen* i Kvinderup. Vi agter da til sin Tid at rekonstruere en komplet Gaardmandsstue samt en Fiskerstue, hvortil vi allerede har gode Bidrag. Der er i det hele saa store Muligheder for Udviklingen af et stort nordsjællandsk Folkemuseum paa den naturkønne og velbeliggende Plads, som Indenrigsministeriet har overladt os, at jeg slet ikke kan blive færdig med det.

Men hvorum alting er, vi har naaet godt frem i

det Aar, der i disse Dage er gaaet, og hvorfor? Ikke alene fordi der her i Nordsjælland er usædvanlig meget gammelt tilbage — det er der —, men fordi der er nu Kærlighed til de gamle Minder, som har skabt et Samarbejde, man ikke ser hver Dag. Den enkelte alene kan intet som helst udrette, men tilsammen har vi faaet meget gjort. Det skyldes ikke alene et godt Samarbejde mellem Udvalgets Medlemmer, men det skyldes en Forstaaelse fra Embedsmænd og andre Myndigheders Side, og her bør Pressen ikke glemmes. Det er ikke faa Alen Stof, Hillerødblade har optaget, og det er ikke saa ganske faa Notitser, de har skrevet. Altsammen bundet det i, at der har været noget af en Folkevilje, der vilde værge om det nedarvede, saa Børn og unge i Fremtiden kan faa et levende Indtryk af, hvordan deres Forfædre engang levede. Det, vi vil, er ikke at skabe et dødt Museum, men et levende Minde.

Anders Uhrskov.

DET ALMINDELIGE PRÆSTE- DØMME*)

Verden over lyder en Klagesang, som maaske i Særdeleshed istemmes højlydt i vore Kirkesamfund herovre i U. S. A., nemlig denne: Vort Menighedsliv er fattigt og famlende. Og overalt gaar det paa den samme Melodi: Vi mangler Præster!

Der er bleven sagt af en af dem, der er noget ved Musikken i vort Kirkesamfund, at hvor en Menighed ikke har en kaldet og ordineret Præst, der har det vist sig, at der blev Stilstand og efterhaanden Tilbagegang. — Hvis det nu virkelig er saa, da maa vel dermed være sagt, at Præsten er den guddomme-

*) Forfatteren af dette Stykke er Præst for den danske Menighed i Cordova i Nebraska. Han var hos os 1920—21.

lige Gnist, der skal holde det hele ilive! Selv om denne Slutning kunde være god nok som Slutning betragtet, saa ved dog Gud og Hvermand, at det ofte kan være saa som saa med Præstens guddommelige Gnist. Han kan være baade blind og døv for aandeligt Liv, usandfærdig og vidtløftig som saa mange andre Mennesker. Det kan være baade kønt og kærligt at tænke godt om Præsten, men vil man tænke sandt tillige, saa vil de fleste vide, at man ikke uden videre kan gaa ud fra, at Præsten er Aandsmenneske fremfor andre.

Hvis det nu alligevel skal være sandt, at en Menighed gaar tilbage, hvor der ingen Præst er, saa maa vi finde en anden Grund end den, at den mangler Præst. Og man har heller ikke været i Forlegenhed for en saadan anden Grund.

Det hedder nemlig: Det er ikke Præstens personlige Indflydelse, Menigheden mangler, selv om den ogsaa — undertiden — kan være god nok, men det gale er, at naar Præsten mangler, da er det kirkelige Embede ude af Virksomhed. — Det er altsaa ikke Præsten, men Præsteembedet, der lyksaliggør. —

Denne Opfattelse vedkender den katolske Kirke sig aabenlyst. — Lutheranerne vedkender sig den ogsaa, men holder ikke af at tale højt derom. Luther var nemlig engang i sin Tid saa aabenmundet at sige, at det særlige Præsteembede var en saare magtesløs Indretning. — Rigtignok kneb det for Luther selv at holde fast paa den Sandhed, der kom til ham i et af hans Livs rigeste Stunder, men det siger ikke noget

om, at Sandheden var skrøbelig, men kun, at Luther var det. — Men ellers m. H. t. Luther: Da Himlens Naade fordrev Helvedes Elendighed fra hans forfærdede Hjærte, i Haabets Fødselstime, da skønnede Luther, at al den Lykke og Velsignelse, som Gud har i Behold til Menneskene, den tilstrømmer *ligeligt* enhver, der lader Daabens Kræfter virke Frigørelse i sig. Alle Rigets Hemmeligheder vil Gud selv fortælle sine Børn. Præsten behøver ikke at have sit Besyv med her. Alle Guds Børn kan gaa lige ind til Faderen og modtage alt af hans Haand. Det er den frydefulde Oplevelse, der gør Luther saa sjæleglad, at han lige med ét sætter Humør i hele Tyskland. Det er i Gennembruddets lykkelige Dage, at Luther udtaler de berømte Ord: Hvad der er krøbet ud af sin Daab, kan rose sig af, at det allerede er bleven viet til Præst, Pave og Biskop!

Det er det almindelige Præstedømme: Alle, der lever i deres Daab, er Præster. Der er ikke én Dør ind til det himmelske Rige, der er lukket for troende døbte. Det er Reformationens Grundord. Derfor var Reformationen folkelig. Derfor kunde den virke Fællesliv og Fællestro. Man har villet gøre Retfærdiggørelsen af Tro til Reformationens Hovedord. Det er en theologisk Gavtyvestreg, der har voldt ubodelig Skade. Sandt nok var det Luthers store personlige Oplevelse, at Mennesket retfærdiggøres alene ved Troen. En Sandhed, Theologerne straks stak i Rend med, hvorfor den hurtig blev en Gaade for jævne Folk. Imidlertid, Reformationens forløsende Ord, det

der bragte Folkefornyelsen, det var Ordet om det almindelige Præstedømme: At alle Guds Børn har lige Adgang helt ind til Gud.

Vil vi prøve paa at komme i det rette Forhold til det almindelige Præstedømme, saa maa vi dog ikke nøjes med at lytte til Luthers stærke Tale derom, men vi maa undersøge Spørgsmaalet fra Grunden af. Hvad Plads fik det i Apostlenes Forkyndelse og Virksomhed? I hvad Forhold staar Jesus dertil? — For at naa helt tilbage: Kan vi spore noget i Retning af det almindelige Præstedømme hos Jødefolket — i den jødiske Religion.

Vi begynder med det sidste: Det almindelige Præstedømme i den jødiske Folkereligion. Vi vil da se, at selve Ideen er gammel-testamentlig. Herren siger til Moses paa Sinai Bjærg: „Og nu, dersom I alvorligt vil høre min Røst og holde min Pagt, saa skal I være min Ejendom fremfor alle Folk, thi mig hører al Jorden til. Og I skal blive mig et præsteligt Kongedømme og et helligt Folk.“ [2. Mosebog 19, 5—6.]

Gudsfolket derude i den øde Ørken uden Land og Landegrænser faar det forunderlige Tilsagn fra Himlens Gud: I skal blive mig et præsteligt Kongedømme og et helligt Folk. I skal være mit særlige Folk — i min umiddelbare Nærhed, og Himlens Vælde skal være jeres Beskyttelse!

Dette antyder, hvad vi forstaar ved det almindelige Præstedømme: Det nære og umiddelbare Forhold til Gud. Men det er ogsaa kun en Antydning. Folket tør ikke tilegne sig Forjættelsen. Nærhedsforholdet

til Gud skaber ikke Tryghedsfølelse, men Angst. De vægrer sig ved at møde Gud selv og skubber Moses ind mellem sig og Gud. Da Gud kommer nær og vil lægge Rigets Lykke frem for sit Folk, da viger det „præstelige“ Folk tilbage og siger til Moses: Tal *du* med os, og vi vil lyde, men lad ikke Gud tale med os, at vi ikke skal dø. [2. Moseb. 20, 19.] — Og — hedder det videre: Folket stod da langt borte, men Moses gik ind i Dunkelheden, hvor Gud var. — Gud har kaldt paa det Folk. Han vil give det Plads i sin Nærhed, men Folket tør ikke følge Kaldet. Det staar langt borte.

Det almindelige Præstedømme lever da i Jødefolket kun som et profetisk Udsagn. Jeg siger *lever*, ja. For Guds Afglans hviler dog over Folket, Forjættelsen befrugter deres Sind og holder Forventningen levende.

Inden vi gaar over til vort egentlige Emne: De Kristnes almindelige Præstedømme, maa vi mærke os Jødernes *særlige* Præstedømme: *Det levitiske*. De levitiske Præsters Gerning var den at være Midlere mellem Gud og Folket. Det var Præstens Sag at gaa ind i „det hellige“ og derinde — i Guds Nærhed — at bringe Folkets Sag frem for Himlens Gud. Det er det egentlige, det væsentlige ved den levitiske Præst: Hans Nærhedsforhold til Gud. Men heller ikke her bliver der Tale om noget virkeligt Gensidighedsforhold. Det levitiske Præstedømme er ikke Udtryk for Samliv mellem Gud og Mennesker. Det er Kultus. Her er intet i Retning af Hjærtets Grebethed, ingen

Sjælsvarme, intet har Lød fra det evige. Koldt og korrekt frembæres Ofret. Naar Præsten slipper det, er det med Adressen: Til Jahve. Det sidste — helt at give sig ind til Gud og aabne sig for hans Liv, det bliver Ofrets Sag. Der kan Præsten ikke være med.

Som Præsten skal være Midler mellem Folket og Gud, saadan bliver Ofret her Midler mellem Præsten og Gud. Det vil sige: Det kommer ikke til Møde mellem Gud og Mennesker. End ikke Ypperstepræsten naar frem. Een Gang aarligt, paa den store Forsoningsdag, maa han gaa ind i det „Allerhelligste“ og bringe Offer til Gud. „Men“, staar der — „han skal komme Røgelse paa Ilden for Herrens Ansigt, saa Røgelsesskyen skjuler Naadestolen, som er over Loven, *for at han ikke skal dø.*“ [3. Moseb. 6., 16, 13]. Ogsaa overfor ham, den helligste i hele Folket, gælder det: Kommer du Gud nær, da vil du dø! Der er da en evig Forskel paa Jødernes og de Kristnes Kaar. For de sidste gælder det: Kommer du Gud nær, da vil du leve! —

Selv Gudsfolkets særlig udvalgte: De levitiske Præster, naar ikke frem til et Inderlighedsforhold til Gud. De maa tillige med hele Folket nøjes med at leve i Profetiens Lys. Gennem Profeten bringes de i Berøring med det evige. Ikke Præsten, men Profeten er Prismet, der opfanger Udstraalingen fra det himmelske, og de saaledes brudte Straaler, Genskinnet af det evige, Profetiens Aand er det, der holder Længslen ilive hos Folket med de store Forjættelser.

Vi har nu set, at hvis Ordet Præst skal være Udtryk for det umiddelbare Samliv med Gud, da er Jøderne ikke naaet frem til det virkelig præstelige Gudsforhold. Menneskeheden, Jøder saavel som Hedninger, er underkastet Universets Aand. Menneskets Grundfølelse bliver denne: Vort Liv ligger i det lave, en Sjæls Grundbeskaffenhed falder sammen med Verdenssjælens. En Frigørelse kan kun ske ved Brud eller Gennembrud. — Men da Verdensaanden havde øvet sit Mesterværk, da den havde narret Folket til at korsfæste Tømmermandens Søn fra Nazaret, da menneskelige Øjne mente at skimte Døden, *da* var det Bruddets Time, der indvarslede Gennembruddet. Just i den Stund, da Mennesket siger: Nu opgav han Aanden — se, da splittedes Forhænget i Templet i to Stykker fra øverst til nederst, og Jorden skjalv, Klipperne revnede, og Gravene aabnedes! —

Verdensprincippet er sprængt. Underets Liv kan nu ved Mennesker begynde sin forhadte Gerning paa Jorden. Korsfæstelsen, Nedfarelsen til Dødsriget og Opstandelseslivets Sejersgang fra Dødens Dyb til det himmelske er den levende Grund, hvorpaa den kristne Menighed er bygget. En mægtig Strøm vælder frem fra de dybeste Lag. Den fører helt ind til Livet hos Gud. Alle, der lader sig bære af dens Bølge, bæres ind til Fællesliv med Gud. — Under og i dette fødes det almindelige Præstedømme. Mennesket bæres ind til Gud selv og lever i hans Nærhed. Der er ingen Brug for Midlere, Fortalere eller Advokater. Mennesket

er kommet i Barneforholdet til Gud, og Barnet gaar selv helt ind til Faderen.

Vil man nu spørge, hvad Forhold Jesus Kristus staar i til det almindelige Præstedømme, maa vi svare, at det netop er en Frugt af hans Liv, Død og Opstandelse.

Men saa Apostlene da? Ja, har det almindelige Præstedømme sin Begrundelse i Kristus, saa er der ikke noget mærkeligt i, at det bliver Apostelkredsen, der før end nogen anden kommer til at bevidne og virkeliggøre det almindelige Præstedømme. Peter indvarsler det med følgende Tiltale: Kommer til ham, den levende Sten, der vel er forkastet af Menneskene, men er udvalgt og dyrebar for Gud, og lader eder selv som levende Stene opbygge som et aandeligt Hus til et helligt Præsteskab til at frembære aandelige Ofre velbehagelige for Gud ved Jesus Kristus! — Og —: I er en udvalgt Slægt, et kongeligt Præsteskab, et helligt Folk! [1ste Pet. 2,5 og 9.]

Sikkert og dristigt tager Peter Forjættelsesordene, givne til Gudsfolket ved Sinai Bjærg. Og her anvendes de ikke som en profetisk Forudsigelse, men som et apostolisk Tilsagn: Kommer til ham den levende Sten, lad Kristuslivet øve sin frigørende og frelsende Gerning i jer, og I *er* da et helligt Præsteskab, et kongeligt Præstefolk! —

I sin Bog: De Kristnes aandelige Præstedømme udtrykker Prof. P. Madsen sig saaledes: Dette umiddelbare Forhold til Guds Naade er det første, baade Udgangspunkt og Midtpunkt i det aandelige Præste-

dømmes Begreb. — Det er sandt, Mennesket er rykket løs fra Universets Lænker, har overskredet Tidelighedens Grænse og er inde i Guds Naadeverden. Det er derinde fra, Paulus taler, naar han siger: Aanden vidner med vor Aand, at vi er Guds Børn. — Aanden vidner med vor Aand! Ja, saa maa vi være i Guds Nabolav. — Mange aner, og nogle forstaar, fordi de har oplevet det, at der maa gaa et Brud forud, inden vi kan komme saa nær ind til Gud, at vi kan høre og derfor sige det igen: Aanden vidner med vor Aand, at vi er Guds Børn. — Det kræver en gennemgribende Frigørelse af Legeme, Sjæl og Aand. Det er jo vort arme Legeme, vor syndige Sjæl og vor forhutlede Aand, der skal mødes med Gud, Jøderne unddrog sig dette Møde, idet de følte, de maatte dø, om de kom til Møde med Guds Aand. Kristne kan ikke holde sig tilbage her, de maa frem. Ogsaa de vil opdage, der er noget, der dør i Mødets Time, men det nye fødes i Dødsstunden. Kristne maa dø for at leve. — Vi maa da af Sted, og vi maa *selv* af Sted, vi kan ikke sende en anden, Præsten f. Eks. — Præsten kan ikke besørge vort Ærinde her. — Kirken, Institutionen, det særlige Præsteembede, intet af dette kan gaa vort Ærinde. Der kan ikke stilles noget an, hverken indenfor eller udenfor den kristne Menighed, der kan befri os fra Bruddet, for Vandringen og for Førstehaandsmødet med Gud. Det er vor Lod som et præsteligt Folk, selv at opleve og gennemleve Frigørelsen. Det er en Sag mellem det bankende Menneskehjærte og den levende Gud.

Vi Mennesker er i en Forstand samsjælede med Universet, med Verdenslivet. Vi er selv med til at sno de Reb, der lægger os i Verdens Lænker. Vi lader os gennemtrænge af Verdensaanden og gror fast til Universets Stamme, og i denne Sammengroning modtager vi Verdenslivets Vilje, Trang og Tanker, og vi kan sige, at vi ikke blot er samsjælede ved Verdenslivet, men ved Sammengroningen bliver vi en Del af Legemligheden tillige, og som vi mere og mere tilegner os Universets Vilje og Drifter, faar vi endelig ogsaa Aand tilfælles dermed.

Saadan kan vi Mennesker tænke, tale og handle os længere og længere ind i Verdslighedens Tvangstilværelse, og da nærmer vi os det Punkt, da vor Menneskelighed hører op. Det sande menneskelige kendes derpaa, at det stadig bryder med den tilfredse Verdslighed. Det sande menneskelige gør stadig Oprør mod Verdensaandens Lov og Orden. Det kommer altid noksaa ubejligt og ødelægger det hele netop i det Øjeblik, da Verden er ved at faa Skik paa det alt sammen. Hvor denne Evne til at forstyrre „Verdensfreden“ ikke længere er virksom, der er det sande menneskelige ved at gaa til Grunde. Det sande menneskelige det er det evige i Mennesket, Guddomsgnisten tændt i Menneskesjælen. Hvor den Lue slukkes, der dør Mennesket. — Det har ofte været Kirkens frygtelige Skæbne: At Luen har været brændt ud paa dens Alter. I Stedet for at være omend kun Kviste paa Vintræet, saa var Kirkens Mænd ofte Grene paa Universets Stamme. Men der er intet, der byder saa frodig

en Jordbund fra Djævelsindet som den Kirke, hvor Alterets Lue er brændt ud. Og der er intet, der kan bringe det evige i Glemsel som netop Kirken som Indretning, som Institution. — Ulykken er denne: Er end Alterets Lue udbrændt, saa staar dog Kirke og Præsteskab tilbage. —

Var det endda saadan, at naar Luen slukkedes, saa styrtede Murene, og Præsterne knustes derunder. Saa blev der kun Ruiner og døde Kroppe tilbage for Fanden at herske med. Men ak! Forholdet er det stik modsatte: Naar det mørkner paa Alteret, saa kommer der Fart i Menneskegemytterne. Saa skal de prøve at gøre det „lyst“. Der rejses store og lyse Kirker og Præsternes Antal øges. Og jo mere der bliver at se med det ydre Øje, desto flere Tilskuere samles der — naturligvis. Det er Verden, der holder Gudstjeneste. Men Verdensaanden er pjaltet, løgnagtig og fejg. Den har ikke Mod til at tone rent Flag. Derfor maa den rejse incognito, som ukendt. Og i Kirken lever den helt paa Laan. Den ifører sig Kristendommens Dragt og Sprog, og i den Mundering fører den Menigheden ind i Verdensrigets Helvede. — Mennesket kommer længere og længere bort fra Gud. „Religionen“ dræber det evige i det, Kirken er blevet en Røverkule.

Naar Mennesket er lokket og listet saa langt ind i den falske Verden, at det helt faar sit Mæle fra Verdensaanden, da dør det evige i det, og da er der een tom Bygning mere — uden Lue paa Alteret. — Men inden det sker, kan Livet træde til og tilintetgøre Dø-

dens Forsætter. Luen kan blusse op i Menneskesjælen, og da begynder Tanker, Længsler og Vilje at søge en ny Retning. Da forestaar et mægtigt Brud og Gennembrud. Det er Frigørelsens Time. — Sammengroninger skal slides over, Lænker sprænges og Broer brydes af. Helt ned til Sjælens Rod naar Ragnaroks-Opgøret. Alle gamle Garantier falder: Samfundsmoralen, Kirkens Moral saavel som Kirkens Religion, disse gamle Falsknere, der i Himlens Navn lagde Jordens Støv paa Menneskesjælen.

Gnisten i Sjælen, Luen paa Alteret begynder at løse, bryde og sprænge indefra. Det er Ordet og Aanden, Kristus og Menighedsaanden, der mødes her. Det er evig sandt, at derfra maa Kræfterne komme. Men lad os ikke tale for meget derom. Vi kunde let komme til at samle Støv!

Det er Berøringen med det himmelske, med Gud selv, der virker Forvandlingen. Det er Sjælens frie og nære Forbindelse med Guddomslivet, der volder Friskheden og Frejdigheden, og giver Mod og Evne til at kæmpe mod Vanerne og gaa løs mod Løgneren. — Sjælen søger til Livet selv, indsuger Vilje, Trang og Drift derfra, og alt som det sker, brister de gamle Baand og de falske Sammenføjninger falder fra hinanden. Evighedslivet hos Gud taler sit eget Sprog til Sjælen. Den lytter sig sund og stærk, idet den modtager al sin Forvisning om Sandhed og Retfærdighed derfra. Og har den saaledes aabnet sig for og givet sig ind under Evighedens Myndighed, da

bliver den stokdøv overfor de gamle Autoriteters døde Magtsprog. —

Her staar vi ved Virkeliggørelsen af de Kristnes almindelige Præstedømme. Gud og Mennesket har faaet Lod og Del i hinanden. Guds Vilje og Tanker er ikke begrænset til Himlen, men de findes ogsaa i deres evige Ejendommelighed i Menneskesjælen, der er kommet i det virksomme Nærhedsforhold til Gud.

Det er det almindelige Præstedømme i Aktivitet: Selv at bære Sjælens Ja, der er født i Frigørelsens Time, ind til Gud og at modtage Freden og Velsignelsen, ja, Lykken og Livet af hans egne Hænder. Her bliver ingen Brug for særlige Præster. I den hellige almindelige Menighed er ingen Plads til, men heller ingen Velsignelse ved det særlige. Her møder vi Velsignelsen i det *fælles*, Og her vil det særlige altid være det ringere. — Den hellige almindelige Menighed kender og anerkender kun det almindelige aandelige Præstedømme. Det er Ordets og Aandens Frugt i det frigjorte Menneske: At Guds barnet finder alle Kilderne aabne og tilgængelige. Og Guds barnet vil vide, at møder det Mænd, der som særlige Præster taler om en særlig Ret, saa betyder det kun, at de har *mindre* Ret. — I den hellige almindelige Menighed er ingen hemmelige Livskilder, der skulde være forbeholdt særlige Præster. Rigets Børn har alle fri Adgang til hvert et Kraftens Væld. Der er ingen særlige Præster, og der er heller ingen Lægfolk. Bestemmelserne „særlige Præster“ og „Lægfolk“ er Kvantitetsbestemmelser, der er lavet af Mennesker.

Hvor Guds Aand faar Menigheden frigjort, der op-
hæves det kvantitative. Mennesket kommer i Virke-
lighedsforholdet til Gud, hvor Gradsforskelle viger
for Væsensenhed. Det relative fortrænges af det ab-
solutte. Vi er ikke forholdsvis nær ved Gud, men vi
er i Guds absolutte Nærhed.

De første Kristne levede under de stærkeste Indtryk
af det almindelige Præstedømme. Samtidig med, at
de overordentlige Naadegaver gav den Tid et Sær-
præg, som vi ikke har fundet hos noget senere Slægt-
led, saa beroede dog ogsaa den første Menigheds
Liv og Vækst paa den hellige almindelige Menigheds
Aandemidler og Gudsbørnenes fri førstehaands Til-
egnelse af dem. — Ja, frejdigere og dristigere, end
det har gentaget sig nogensinde siden, levede de
første Kristne under det almindelige Præstedømmes
hele Fylde.

Men da den første store Tid med dens lidenskabe-
lige Hengivelse er gennemløbet, da kommer der Dage,
hvor fremmede Magter gør sig gældende. Verdens-
aanden griber ind, og ofte faar Livsaanden trange
Kaar i Menneskehjertet. Og det har til Følge, at der
skyder mange Vildskud op indenfor den kristne Me-
nighed. Et af Vildskuddene, maaske det kraftigste,
møder vi der, hvor det hedder: Vi har ikke alle lige
Adgang til Gud. Det kom tidligst og stærkest frem
hos en af Oldtidens mest kendte og nok ogsaa be-
tydeligste Mænd, nemlig Ignatius, der i en lang Aar-
række var Biskop i Antiokien. Hos ham hedder det:
„Agt paa Biskoppen, at Gud agter paa jer. Følg

ham, som Kristus fulgte Faderen. — Ingen udføre nogen Gerning i Menigheden uden hans Tilladelse; hvor han er, der er den hellige Kirke.“ — Det er ikke Præstedømmet, men Bispedømmet, Ignatius forherliger. Men det kommer i Virkeligheden ud paa et. Det er det *særlige*, der anmasser sig overfor det *almindelige, det fælles*, og i den Stund dette godkendtes i Menigheden, da er det ude med det almindelige Præstedømme. Den katolske Kirke leverer Beviset derfor. Inden for denne anerkendes ikke alle Kristnes Ligestilling overfor Gud. Det er Jødedommen om igen. Ordene „Præst“ og „Lægmand“ faar her deres kradse menneskegjorte Betydning. Præsten raader over Himmel og Helvede, og det afhænger af ham, hvor den arme Synder skal havne tilsidst.

Vi forstaar, at den kristne Menighed vilde have gaaet til Grunde i den Løgn, om ikke det himmelske Lys igen havde splittet de formørkede Skyer. Dette skete ved Luther. — I hans Kamp under den katolske Kirkes selvgjorte Fordringer naaede han frem helt ind til Gud.

I Grebetheden af Gudslivets frigørende Kræfter løsnes han fra Romerkirkens selvavede Baand. Han sættes i Frihed. Han oplever og derfor kan han senere tale og skrive derom: Et kristen Menneskes Frihed. Og han erfarer, at naar han nu er sluppet løs i Frihedens lykkelige Verden, saa er det ikke paa Grund af noget særligt ved ham. Det er ikke, fordi han er en belæst Mand. Ikke heller fordi han er præsteviet. Han har kun en *almindelig* Pjaltethed at

møde frem med hos Gud. Der er ikke noget „særligt“ ved hans Synd, der kunde lægge et forsonende Skær over den. I al sin usle Almindelighed maa han træde frem for Gud. Og det er denne almindelige Usling, Gud tager til Naade. I Fælleslivets dybeste Lykke drages han ind, da han først er kommet i Inderlighedens Forhold til Gud. Og ud fra en levende Bevidsthed herom fremsætter Luther sine Tanker om det almindelige Præstedømme: Jeg almindelige Pjalt var ikke for ringe til selv at faa fri Adgang helt ind til Gud og leve i hans Nærværelse. Men saa er der da intet Menneske, han være Præst, Biskop eller Pave, der kan spærre Vejen for nogen Stakkel, om han ellers søger efter Gud. Og ud fra denne sikre Følelse og Forvisning udtaler da Luther førnævnte kraftige Sætning: „Hvad der er krøbet ud af sin Daab, kan rose sig af, at det allerede er bleven viet til Præst, Pave eller Biskop!“ —

Luther taler med profetisk Styrke. Det er i Reformationens Gennembrudskaar, da Verden truer ham paa Livet. Endnu dirrer hans Sjæl af hans eget Gennembruds Smerte og Lykke. Det er hans egne Oplevelser, der driver ham i Tale og Skrift. Derfor den Glød i hans Ord, saa de tænder Blus overalt, hvor de naar frem. Det er inde hos Gud, i hans absolutte Nærhed, at Tanken om det alm. Præstedømme skabes i Luther. Derfor er hans Tale derom saa absolut og ubetinget. Og derfor blev den modtaget med Skrig og Skraal — den højbaarne, da den traadte ind i det lave. — Verdensaanden hidsede Kirkens Mænd til Raseri mod

Luthers Lystanker. To Riger stødte sammen. Et mægtigt Brag! Hele Europa rystedes. Meget splintredes og meget faldt. Og det nye slog Rod under Gnyet.

Luther vandt! Ja, men han tabte ogsaa. Han besejrede Verden, men den efterlod en Splint i hans Kød. Og han gav Slip paa noget af sin evige Ret for at hævde den Sejr, han havde vundet over det endelige. — Da han som Sejrherr skulde ordne Riget og sætte sine Lystanker i Aktivitet, da var der under Tumlen hvirvlet Støv paa den. Saaledes ogsaa — og maaske især — med hans Tanker om det almindelige Præstedømme. Vel gaar han vidt ogsaa med Gennemførelsen heraf. Sit Livs største Stunder kan han ikke fornægte. Men at gaa vidt er dog en ringe Erstatning for at tage Skridtet helt ud. I et Skrift til Bøhmerne (1523) raader han dem til hellere end at bruge de ukristelige og forargelige Præster, de har fra Paven, da at undvære særlige Præster og lade hver Husfader betjene sine Husfolk med Ordet og Daaben. — Han synes med stor Dristighed at følge Tankens Konsekvens, men pludselig bryder han af: — Husfaderen, der nok maa være Ordets Forkynder, og som ogsaa kan gøre Tjeneste ved Daaben, maa ikke uddele Naderen.

Luther tør alligevel ikke føre denne Kongstanke ud i Livet. Tidens famlende Menighedsliv samt Sværmeraadernes vilde Rasen bliver anførte som Grundene, hvorfor han ikke turde lade det ske i Almindelighed, som han selv vidste, var det sandeste og rigtigste.

Om Luther kunde og burde have handlet ander-

ledes er et Spørgsmaal, vi kan lade ligge. Kun, at vi gaar videre, hvor han saa sig nødsaget til at standse! Men *maaske* ogsaa han, den store Reformator, havde en Rem af den Hud, som Eftertidens Lutheranere er bleven helt borte i, og som ogsaa røber sin Tilstedeværelse hos den danske Theolog Prof. P. Madsen, naar han skriver: „Det var klart, at Opgaven, der forelaa, var denne: at faa en Organisation grundlagt, der kunde sikre det rene Evangeliums Forkyndelse og saaledes muliggøre en sund og fast Udvikling.“ — *Grundlagt Organisation, Sikring af det rene Evangeliums Forkyndelse og fast Udvikling*, altsammen Jætpeaafund og umiskendelige Varsler om, at Bevægelsen skal gaa i Staa. — At bekymre sig for et Livs Bestaaen i Fremtiden er et Mistillidsvotum til de Kræfter, man han har sat sin Lid til. — Evighedslivet lader sig ikke beskytte af noget Assuranceselskab. Det maa selv vinde sine Sejre hver Dag. Om den Stund oprinder, da det ikke længere erfares som sejrende, saa er det et Vidnesbyrd om, at det er forsvundet. Organisationer er Assuranceselskaber, der trives bedst, hvor Evighedslivet er vel af Vejen. Derfor trives de saa storartet Verden over. —

Naaede end ikke Luther igennem, saa naaede han dog langt frem med sit Vidnesbyrd om det almindelige Præstedømme. Det vakte Kræfter tillive, som aldrig siden har kunnet dø, har de end maattet slumre i Aarhundreder. Det første Aarhundrede, ja, mere end det, efter Luther var helt behersket af de theologiske Assuranceselskaber. Det stod daarlig til med Økono-

mien i de Dage. Papirerne var mange, men Valutaen ringe. —

Slutningen af det 17de Aarh. bringer en Vækkelse indenfor den lutherske Kirke. En Bevægelse i Retning af Inderliggørelse og øget Fromhed. Det er Pietismen! Her hører vi igen for første Gang i lange Tider tale om det almindelige Præstedømme. Det er Spener, der bringer det frem. Dog er Tanken ikke her baaret frem med den samme Ild og Glød som hos Luther. Hos denne kommer den lige ud af Essen, mens den hos Spener tages frem som et gammelt, værdifuldt Stykke, der i lang Tid har været lagt til Side og gemt. — Spener gør ikke nye Synspunkter gældende. Hans Agt og Ønske er kun at drage Luthers Tanker frem i Lyset. Og det er ikke fri for, at hans Tale derom virker som en mat Efterklang. Og dog, da det for Spener som ogsaa for Luther var et praktisk Spørgsmaal født ud af Tidens Nød og en følsom Sjæls Trang til at afhjælpe den, saa fremsatte ogsaa han Tanken om det almindelige Præstedømme med Styrke og Hjærtevarme. Han taler gribende om den enkeltes Inderliggørelse af Gudsforholdet. Alle de ortodokse Theologer midt imod hævder han paa ægte luthersk Vis, at alle Kristne har den samme frie Adgang til alle Naadens Kilder. Ligesom Luther hævder han, at Præstenavnet tilhører alle Kristne uden Forskel. Og især mener han, at Menighedskristne kan samles for at forkynde Evangeliet og udlægge den hellige Skrift for hinanden. De gudelige Forsamlinger, der blev en Ejendommelighed for den pietistiske Bevægelse, var en

Frugt af Speners Vidnesbyrd om det almindelige Præstedømme.

Imidlertid — tog Luther ikke Skridtet fuldt ud her, gjorde Spener og den pietistiske Retning det endnu mindre. Ogsaa hos Pietisterne hedder det, at det aandelige Præstedømme kan overtage Sakramenternes Forvaltning. — I Nødsfald, føjes der dog til, og med rørende Pietet fastholder de Luthers Inkonsekvens: Det er væsentlig kun Daabens Sakramente, de kan forvalte. At tjene ved Nadverbordet gaar ikke an. Der til kræves en ordineret Mand!

Denne Inkonsekvens hos de varmeste Forsvarere af det almindelige Præstedømme har mere end noget andet været med til at udelukke en sand Virkeliggørelse af dette Begrebs Idé. Pietisterne naaede ikke ud over den Grænse, som Luther havde sat, og endnu er den ikke overskredet af nogen indenfor den lutherske Kirke. —

En nærmere Undersøgelse af Grundtvigs Indflydelse paa dansk Menighedsliv vilde efter mit Skøn uundgaaeligt føre til det Resultat, at ved hans aandsdrevne Vidnesbyrd om Ordet og Aanden som levende og aabne Væld i den kristne Menighed er der banet Vej for den fulde Virkeliggørelse af det almindelige, aandelige Præstedømme. Ved ham, Enkeltmennesket, skete det, at det netop ikke blev et enkelt Menneskets glødende Tale derom, der skulde bringe det frem, men at den Tone kom til at klinge med i Menighedens eget Mæle. Ordet og Aanden: Naademidlernes fremskudte og rette Plads i den danske Menighed er den

Kraft, der skal rydde de sidste Hindringer af Vejen for den frie Udfoldelse af det almindelige Præstedømme. Ordet og Aandens klare Røst i den danske Menighed vil tage Magten fra det særlige. Som det erfares, at Frigørelsens og Opbyggelsens Kræfter tilstrømmer os fra Naademidlernes Væld, vil den Autoritet og de Forrettigheder, man har villet knytte til de særlige Præster og det særlige Præstedømme, falde. Præsten [den ordinerede] har ingen Hellighed eller særlig Kraft udover den, der er tilflydt ham fra Naademidlernes Liv. Men den samme Hellighed og Kraft meddeles enhver anden Kristen, der aabner sig for Underets Liv. Den, der her øser dybest af Naadens Kilde, er den helligste, han er længst inde i det fælles og længst borte fra det særlige.

Fordi vi har haft en Grundtvig, derfor har vi dansk-lutherske Menighedskristne de største Betingelser for at være de første til at lade det almindelige Præstedømme udfolde sig helt efter sit eget indre Væsen. Og vi har endnu et Fortrin, som især gør sig gældende herovre i de dansk-lutherske Menigheder i U. S. A.: Vi er saa heldige, at vi lider af Præstemangel. Det er bleven kaldt vor Ulykke. Jeg tror, det er vor Lykke. Vor Straf er vist nok den, at vi har saa mange *særlige* Præster, som vi har, men vi maa da være taknemlige over, at Straffen ikke er bleven større, end den er. —

Rigtignok er der jo bleven sagt, som jeg ogsaa nævnte det i Begyndelsen af nuværende Fremtilling, at hvor en Menighed ikke har en kaldet og ordineret

Præst, der har der vist sig at blive Stilstand og efterhaanden Tilbagegang. — Og det kan være troligt nok. Men hvis er Skylden? De særlige Præsters — Embedspræsternes! De tillader nemlig ikke „Lægfolket“ selv at øse af Kilderne, men lukker til for dem og tager Nøglerne med, naar de forlader en Kreds. At der bliver Stilstand og efterhaanden Tilbagegang, hvor det sker, er der ikke noget mærkeligt i. Samme Mand, der har udtalt sig om dette, gaar videre og siger: „Men de Tanker [om det alm. Præstedømme] har været fremme iblandt os, saa det kunde muligvis have sin Betydning at antyde, at Tanken om det almindelig Præstedømme, der er gammel luthersk og gemmer en saare betydningsfuld Sandhed, ikke har nogen Anvendelse paa Spørgsmaalet om Præstemangelen!“ — Dette er et ægte theologisk Fif, der er lige saa gammel som den ortodokse Theologi. — Det er rørende at se, hvor de gamle Theologer — og for Resten de nye med — vridder sig for at komme pænt fra at sige, at Tanken om det almindelige Præstedømme er en gammel luthersk og saare betydningsfuld Sandhed, der ingen Ting betyder i den lutherske Kirke!

Nu er Tanken imidlertid ikke blot gammel-luthersk, den er meget ældre end som saa, den er *grundkristelig*, og derfor kan Hære af Theologer og Bjærge af Theologi ikke holde den nede. — Og jeg tror da, vi staar overfor det historiske Øjeblik, da denne grundkristelige Idé skal træde ind i Tiden som en historisk Kendsgerning. — Dette vil nemlig ske, naar vor aandelig Fylde og timelige Armod mødes. Og vi

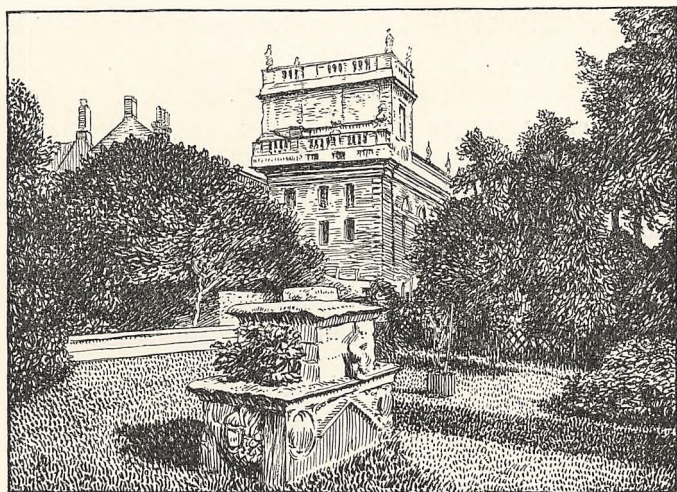
har det gladeste Haab om, at vi nu staar overfor denne Time. Fra den ene Side er den beredt for danske Menighedskristne — sidst og især ved Grundtvig. Med ham blev den danske Menighed ført frem til en ny Fylde — en ny Vækst. Fra den anden Side er den beredt ved vor timelige Armod, som er denne, at vi mangler *særlige Præster — Embedspræster!* — At det særlige Præsteembede skulde være noget timeligt, er maaske en fremmed Tankegang for mange. Dog er det nok saa. Der er nok til at levere Beviset derfor. — F. Eks.: En Embedsmand henvender sig til en „Lægmand“ og opfordrer ham til at blive Præst. „Lægmanden“ betænker sig lidt, slaar saa til og han bliver ordineret, faar Kjole og Krave, og saa har vi en Præst mere. Om han nu er med i det almindelig, aandelige Præstedømme og som saadan salvet og kaaret til at øve en Præstegering i Menigheden, ja, det er en Hemmelighed mellem Himlen og hans Hjærte og de faa, han aandeligt og hjærteligt lever sammen med, men selve Overgangen fra „Lægmand“ til „Præst“ skete ved Paavirkning fra det timelige, *fra en Embedsmand!*

Lad være, det særlige Embede maaske vil bestaa med den kristne Menighed. Jeg ved det ikke. Men det maa i hvert Fald kun blive som en Nødhjælp *i timelige Affærer*. Paa Menighedens Grund er der ingen Særrettigheder. Ligesom alle har den samme Ret til Naadens Midler, saaledes er der ingen, der har *særlig* Ret til at *forvalte* dem. — Hierarki og Embedsforrettigheder er Jættepaafund, der trives vel i Stats-

kirker og organiserede Kirkesamfund. Men i den hellige almindelige Menighed vil Trolden uafsladelig blive kendelig og sagt Nej til — i Lyset af det almindelige, aandelige Præstedømme,

Karl Nielsen.

DEN GAMLE BY

AF

FREDERIK L. BEGTRUP

Enhver By har sin egen Luft. Saa snart vi gaar gennem Gaderne, mærker vi denne Luft, og den paavirker os. Vi gaar f. Eks. i en By, der er i stærk Opkomst: Alt, hvad vi ser, hører Nutiden til: der er ny Huse, store Butiksruder, Udstilling af Voksfigurer, iklædte elegante, ultramoderne Herre- og Damedragter, Automobilforretninger, Lysreklamer, halsbrækkende Trafik — og Luften i Byen taler til os om Fremtid og Udvikling; hvorledes vil her se ud om hundrede Aar? — Vil Gaderne da være mørke Kløfter mellem

taarnhøje Huse? — Om fem hundrede Aar? — Det er en ny By.

Men den gamle By har ogsaa sin Luft, og den paavirker os paa en anden Maade. Her er ikke megen Trafik, ingen ny, kaserneagtige Bygninger. Vi ser, hvor vi gaar, Minder om den Tid, der er forbi; Luften fra forsvundne Dage ligger over dem. Vi føres tilbage: Hvorledes saa her ud for hundrede Aar siden? Billedet former sig for os, Rammen er der allerede. — For fem hundrede Aar siden —?

Kan den ny By forfriske os ved sit Liv, sin Travlhed, saa kan ogsaa et Besøg i den gamle By bringe os Glæde; dens Fred paavirker Sindet, man føler en egen Hvile ved at betragte de aarhundredegamle Bygninger, der har set det ene Slægtled efter det andet færdes omkring sig. Hvad betyder eet mere eller mindre? „Om hundrede Aar er alting glemt“, men de gamle Bygninger vil staa.

En saadan gammel By er den engelske Universitetsby Oxford. I Aarhundreder er Studenterne kommet dertil, mange af dem har levet deres lykkeligste Aar der blandt Venner og Kammerater; de har studeret, følt Glæden ved at faa Del i den Viden, Menneskeheden var naaet til, og mangen een af dem er der trængt endnu et Stykke frem mod Forstaaelsen af Naturens og Menneskelivets Væsen.

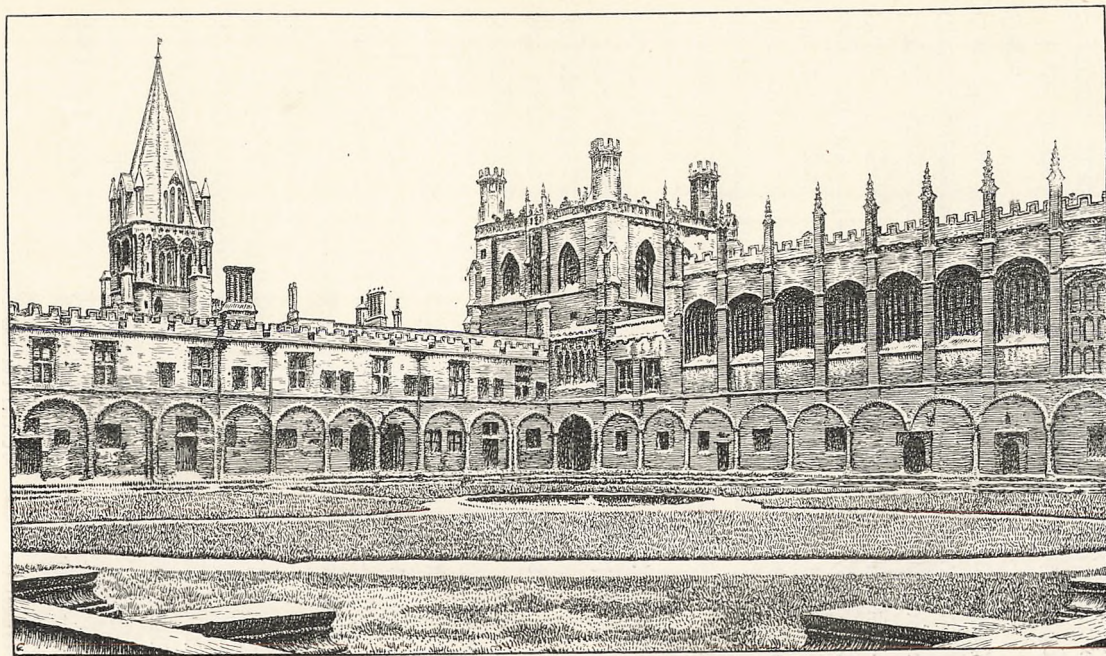
Hertil søgte Middelalderens Studenter; de boede i de store, smukke Sandstens-Kollegier, der endnu den Dag i Dag pryder Byen og giver den sit Præg. I deres Celler sad de om Aftenen og læste med Tælle-

lyset tæt ved Bogen for at kunne se ved det svage Skær. De fleste var fattige: et Par Tæpper, en Lygte, en sort Kappe, nogle Lys og et Dusin Bøger var alt, hvad de ejede foruden Klæderne. I Cellen har de haft et Sovested og maaske en Stol, men ellers meget lidt af det, der nutildags gør et Studereværelse hyggeligt og indbydende.

Tidlig om Morgenen maatte de op, maaske Klokken 6, spise deres tarvelige Morgenmad — vaske sig blev der ikke noget af — og saa afsted til Skolen. Ad sølede, snævre Gader maatte de bane sig Vej mellem Affaldsdynger, der blev smidt ud fra Husene. Brolægning og fejede Gader kendtes ikke; kun naar der kom en god Regnskylle blev Snavset vasket nogenlunde af Vejen.

Naar de gennem Porten traadte ind i Skolegaarden, havde de tre store Døre lige overfor sig; den ene førte ind til det medicinske Studium, den anden til Lovstudiet, og den tredie, som var midterst og størst, til det theologiske Studium. Men de unge Studenter, der kom til Oxford, maatte paa ingen Maade træde ind ad nogen af disse tre Døre. Først maatte de søge til de mindre Indgange, der var paa begge Sider af Gaarden. Over dem stod Indskrifterne: Logik, Aritmetik, Astronomi, Græsk o. s. v., og alle disse „Kunster“ maatte man studere i syv Aar, før man fik Lov til at træde ind ad een af de tre store Døre.

I de første syv Aar blev Logikken det vigtigste Studium. „Læren om den rette Tænkning“ var den

KRIST KIRKEN

røde Traad i Middelalderens Videnskab, som Matematikken nu er det i Naturvidenskaberne.

Baade Studenter og Lærere maatte møde i rette Tid til Forelæsningerne; var de der ikke, fik de Bøde, og kunde de ikke betale den, blev de kastet i Fængsel. — Naar Timen begyndte, indledte Læreren med det Emne, der skulde behandles. Kom der saa en Paastand frem, som der kunde tænkes at være mere end een Mening om, saa skulde Studenterne *disputere* med hinanden og hver forsvare sin Mening. Lykkedes det den ene at tvinge den anden til Følgeslutninger, der var i Modstrid med hans Begyndelsespaastande, da havde den første sejret. Læreren skulde sørge for, at Diskussionen foregik paa sømmelig og *ret* Maade, d. v. s. i Overensstemmelse med Logikkens Regler.

Klokken 11 sluttede Forelæsningerne; saa gik Studenterne til Kollegierne for at spise til Middag, og om Eftermiddagen vendte de igen tilbage til Skolen og overværede endnu tre til fire Forelæsninger, hvis ikke en eller anden venlig Helgen forårsagede, at de fik fri fra Klokken 12.

Studenterne fra denne Tid er nu forlængst glemte, Undervisningen i Oxford er en anden, end den var den Gang, men Kollegierne staar tilbage og huser stadig Englands studerende Ungdom.

— — —
Paa en Rejse i England i Efteraaret besøgte jeg ogsaa Oxford. Jeg kom dertil fra London, og netop

derfor paavirkede Byen mig saa stærkt: Dens Stilhed, hele dens Fortids-Præg, dannede en paafaldende Mod-sætning til Londons brogede Virvar.

Jeg gik gennem snævre, krogede Gader, og til alle Sider var der ældgamle Kirker, Universitetsbygninger, Kollegier — Taarne og Spir og graa Sandstensmure, som Vildvinen slyngede sig op ad. Man kunde saa let tænke sig Aarhundreder tilbage, her var det næsten, som havde Tiden staaet stille, og jeg søgte at danne mig et Billede af, hvordan Studenterne dengang levede deres Liv.

I de Dage, jeg var i Oxford, var der ingen Studenter i Byen. Universitetet var lukket indtil den første Oktober, men man kunde gaa ind i Kollegierne og se, hvorledes de var indrettet.

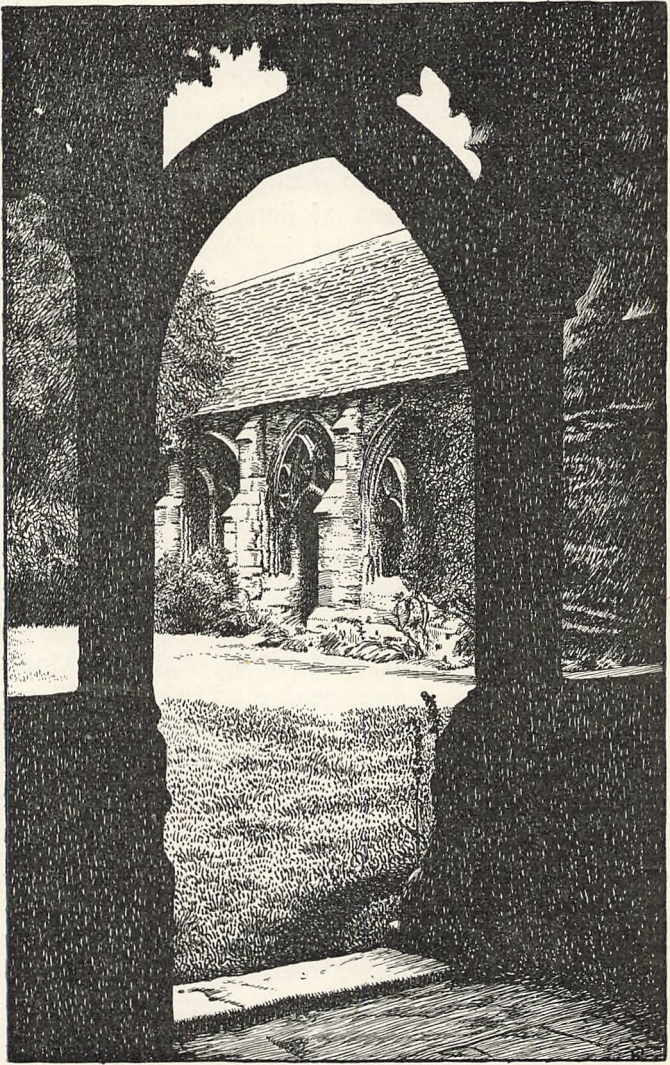
De var næsten alle anlagt paa samme Maade: Gennem en stor Indgangsport med Taarn over kom man ind i Gaarden, som undertiden var omgivet af en Buegang, men i Reglen var der endnu en Gaard bag ved den første, og i saa Tilfælde var denne sidste omgivet af Buegangen og kaldtes Klostergaarden. I Kollegiet fandtes foruden Studenternes Værelser Bibliotek, Spisesal og Kapel. Kapellerne, hvori Studenterne samledes til Aftensang og Gudstjeneste, gav om Dagen et mærkelig dystert Indtryk, fordi Vinduerne var bemalede med Billeder, der ofte var meget smukke, fra Bibelen og Helgenlegenderne. Der var ingen stærke og straalende Farver anvendt, saa Lyset, der trængte ind, var graat som Sandstenen selv.

Ogsaa Spisesalene var vel værd at lægge Mærke til. De var højtloftede, ofte udstyrede med smukt udskaaet Egetræsloft og Egetræspaneler, og prydede med Malerier af berømte Mænd, der havde studeret ved Universitetet. I een af dem (paa *New College*) bemærkede jeg, saa snart jeg kom ind, Holbergs Billede. Han studerede en Tid i Oxford, ernærede sig som Lærer i Sprog og Fløjtespil, men fik for øvrigt der Interesse for Historie og blev Historie-skriver. Han boede paa et Værtshus, men var en hyppig og velset Gæst paa Kollegierne.

Et af de smukkeste Bygningskomplekser i Byen er *Magdalena Kollegiet*. Noget af det første, man lægger Mærke til, naar man træder ind ad Porten, er et stort, smukt Kors, rejst midt i Gaarden til Minde om Studenter fra dette Kollegium, der faldt i Verdenskrigen.

Fra Gaarden gik jeg gennem Kapellet ud i Kloster-gaarden, gennem Buegangen og ud i Kollegiets pragt-fulde Have, hvorfra man kunde se Bygningerne under et. Det vældige, firkantede Taarn med sine otte Spir tegnede sig mod den klare Septemberhimmel, og op ad Murene slyngede den røde Vildvin sine Ranker — alt forenedes til et stilfuldt og betagende Hele.

En ejendommelig Oplevelse havde jeg i Oxford, da jeg den sidste Aften, jeg var i Byen, gik til Aften-sangen i *Krist Kirken*. Kirken er en Domkirke, der tillige er Kapel for Kollegiet af samme Navn. Det er det største Kollegium i Byen, og det blev opført om-

MAGDALENA KOLLEGIET

kring Aar 1550. Men længe før havde der været et Kloster paa samme Sted — et Nonnekloster, der maa være bygget før Aar 750. Dette Kloster blev brændt i 1002, da Englænderne paa Kong Æthelreds Befaling myrdede saa mange Danskere, som de kunde overkomme paa een bestemt Nat. Da var der nogle Danskere, som søgte Tilflugt i Klostertaarnet, og for at de ikke skulde undslippe, satte Englænderne Ild paa Taarnet. Men Klosteret brændte ikke helt ned, og endnu findes der Partier af dets Mure i Krist Kirken.

Jeg kom til Kollegiet Klokken 7 om Aftenen. I Taarnet over Porten findes en vældig Klokke, Store Tom, der vejer 14,000 Pund, og som hver Aften 5 Minutter over 9 slaar sine 101 Slag, som den har gjort det i Hundreder af Aar, siden Kollegiet blev bygget og Studenternes Antal var 101. Jeg gik over Gaarden og ind i Domkirken. Der var mange Mennesker, men ganske stille. Lysene brændte i Midterskibet, men Skæret naaede ikke op mellem de høje, graa Hvælvinger. Saa kom Koret ind i Kirken; der var en Gruppe Mænd og en Gruppe Dreng, alle klædte i hvide Kapper. Mens de gik op gennem Kirken og indtog deres Pladser overfor hinanden, rejste alle sig. Saa begyndte Sangen. De klare, rene Drengestemmer lød ud over Kirken, men de fyldte den ikke, de klang saa ensomme i det store, dunkle Rum. Orgelet fulgte dem, svagt, som for ikke at overdøve dem, stærkere, stigende, som kom Tonerne

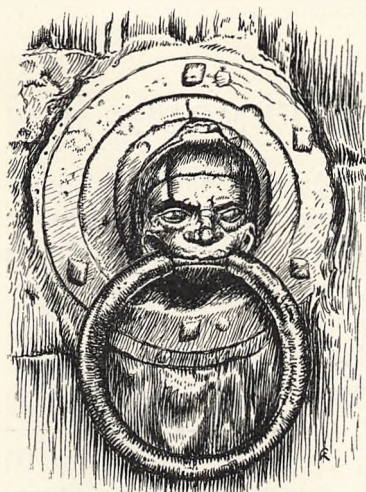
oppe fra de mørke Hvælvinger og vældede ned over de smaa Mennesker, der stod i deres hvide Kapper og sang i Lysenes Skær — saa blev Tonerne igen svagere og fulgte Sangen.

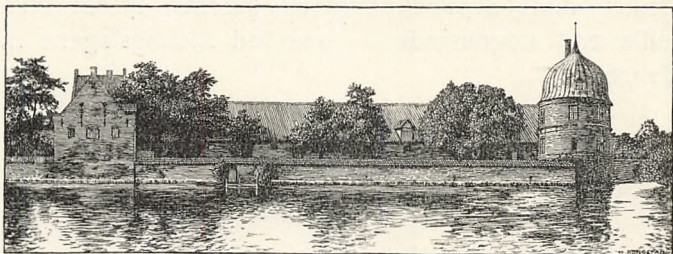
Præsten steg op paa Forhøjningen og læste af den store Bog, der hvilede paa Vingerne af en Messingørn. Hans Haar og Skæg var hvidt, og hans dybe, alvorlige Stemme naaede alle i Kirken. Da han sluttede, knælede Menigheden og bad. De mange Stemmer samledes, syngende, og eenstonende lød de nede fra de mørke Sideskibe, ja, man følte, at disse Mennesker, der her samledes hver Aften, ogsaa blev aandelig samlede i deres Bøn. En enkelt Stemme kom et Øjeblik bort fra de andre, adskilte sig fra dem for straks efter igen at samles med dem.

Aftengudstjenesten sluttede, de fleste rejste sig og gik, men da der var blevet stille, begyndte Orglet igen at spille. Først lød Tonerne dæmpede, tilbage-trængte, som var der Diger, der standsede dem, saa blev de stærkere og stærkere, brød gennem Digerne og brusede ud over Kirken, ned gennem Sideskibene, op under Hvælvingerne, de fyldte hele Kirken, som var det den, der tonede. Der var høje Toner, en enkelt Melodi over den susende Strøm, og dybe Toner, saa dybe, at de slet ikke lød som Toner, men føltes som en Sitren inde i een selv. Saa svandt de hen, der lød nogle faa, vigende Akkorder, og Kirken blev igen stille og tom.

Jeg stod ude i den store Gaard, Maanen skinnede

fra en diset Septemberhimmel, Aftenen syntes mere stille end nogensinde — saa lød Klokkeslagene fra Taarnet.

ELEVMOEDET 1923

I det Herrens år 1923 har vi haft en sommer på 10 dage, og hvor heldigt, at elevmødet netop faldt på et par af disse — ja, par kan der snart ikke være tale om i år, for de gamle elever, som var mødt om lørdagen, var nemt talte. Den lørdag eftermiddag, som vi alle før var så glade for, er nu ved at ebbe ud i ingenting — det må den ikke —, da den i sin tid kom med, var det et godt plus til den egentlige elevmødedag, søndagen. Hvad der ikke er megen tid til om søndagen, gir lørdag eftermiddag. Da er der god lejlighed for gamle elever til at faa hilst på hverandre og talt sammen. Det var hyggeligt før i tiden at se større og mindre grupper rundt om i den store dejlige have i munter samtale, engang imellem forsvandt en flok fra haven hen ad vejen for at kigge ind hos de forskellige lærere, for ikke at tale om lærerhjemmet lige ved skolen, hvor dørene slet ikke var lukkede. —

Den lørdag må vi holde fast på, den har sin store betydning. Når det er gået, som det er i de sidste år, beror det uden tvivl på misforståelse, omlægninger af elevmødet m. m. — Nå, men det var elevmødet i sommer. — Lørdag eftermiddag talte Begtrup om sin foredragsvirksomhed fra ung kandidat og op gennem årene. Mange vil forbauses, selv af os gamle elever, naar vi hører, at Begtrup uden for sin egentlige skolevirksomhed har holdt omtrent 4000 foredrag. Om aftenen var der sanglege i haven.

Søndagen forløb på sædvanlig vis. Der var festglans og feststemning fra tidlig morgen, og den holdt sig op igennem dagen. Morgensang paa skolen. Gudstjeneste i frimenighedskirken ved Niels Dael. Gymnastiksalen var festligt smykket, men på grund af den stærke varme blev opholdet her ved middagsbordet ikke trukket længere ud end højst nødvendigt. Kl. 1³/₄ afholdt elevforeningen generalforsamling. Formanden, Hans Hansen, Fredensborg, bød de mødte velkommen og gav en kort oversigt over året, som var gået, fremlagde regnskabet, som godkendtes. Regnskabet udviste følgende Poster:

INDTÆGTER:

Overskud fra 1921—22	Kr. 1742.80
Medlemsbidrag	— 5811.40
Indvundne renter	— 52.38
Andre Indtægter: solgt årsskrifter, frimærker	— 148.75
	<u>Kr. 7755.33</u>

UDGIFTER:

Trykning af årsskriftet, billedstof m. m.	Kr. 3240.50
Optrædninger og forsendelser.....	— 1739.24
Understøttelser og godtgørelser:	
Frb. højskoles almindelige og udvidede afdeling	— 700.00
Postgiroet	— 27.04
Redaktionsudgifter.....	— 14.00
Sønderjysk skoleforening.....	— 100.00
Sekretærløn.....	— 350.00
Hilsen til Fr. L. Begtrup's bryllup.....	— 100.00
Andre udgifter	— 40.23
	Kr. 6311.01
Overskud... —	1444.32
Balance... Kr.	<u>7755.33</u>

Borgmester A. Hansen, Holbæk, gjorde rede for redaktionens arbejde. Borgmesteren, som har siddet i redaktionen fra årsskriftet begyndte at udkomme, ønskede ikke genvalg. Formanden takkede A. Hansen for hans arbejde i redaktionen gennem de mange år og udbragte et leve for ham, som besvaredes med dundrende hurra'er. Derefter drøftedes bestyrelsens forslag for det kommende år. Der blev lige som sidste år vedtaget at yde 400 kr. til udstyrelse + en ikke fastsat sum til et kønnere omslag af elevheftet. Endvidere blev der bevilget 800 kr. til understøttelse af elever på begge skolens afdelinger og 100 kr. til Sønderjysk skoleforening.

Stridsspørgsmaalet, redaktionens myndighed, blev

hurtig afgjort, og redaktionen fik frie hænder med hensyn til fremskaffelse af stof til årsskriftet.

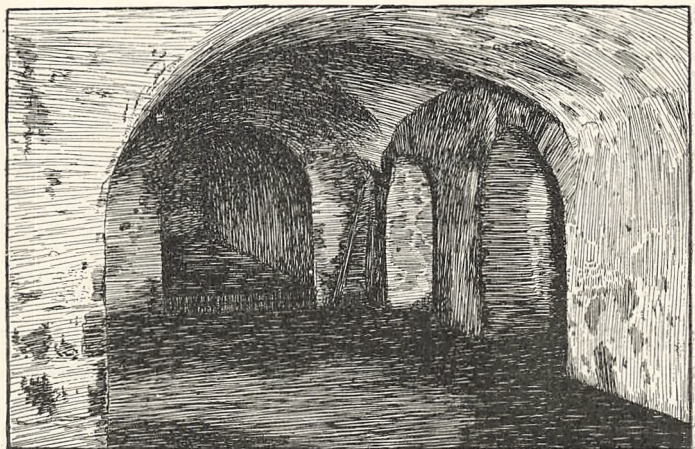
Af bestyrelsen afgik efter tur fru Eli Anker Møller, frøken Marie Ejlskov, Hans Hansen og M. C. Sørensen. Alle blev genvalgte på nær sidstnævnte, der ikke ønskede genvalg; i hans sted blev valgt gymnastiklærer Kristen Olsen. Til suppleant valgtes J. P. Lauritsen. Som redaktionsmedlem i stedet for Borgmester A. Hansen valgtes Knud Madsen, Bårse. Uhrskov er gået af, og i stedet for er Fr. Begtrup indtraadt som skolens redaktionsmedlem.

Umiddelbart efter generalforsamlingen samledes bestyrelsen til møde, hvor formand og næstformand blev genvalgte. — Efter chokoladedrikningen marcherede man, som sædvanlig naar vejret tillader det, i samlet trop og med de nordiske faner i spidsen til mødepladsen i haven. Her talte Uhrskov, Hedegård, Hostrup, Jensen og Begtrup. Det er en glimrende idé med disse korte taler, hvor vi får lov at høre alle de ældre lærere, uden at det dog bliver for meget af det gode. Efter foredragene sang højskolepigerne under frøken Ingeborg Hostrups ledelse. Aftensmåltidet blev lige som om middagen gjort så kort som muligt, hvilket bevirkede, at en del gamle elever brændte inde med en tale. Kun formanden havde ordet, og han formede sin tale som en hilsen til det unge, nygifte par, som var traadt ind i arbejdet på Frb. højskole, og en tak til de ældre. Og i det leve, der derpå blev udbragt baade for dem og for en god fremtid for skolen, mærkede man, at hele den

store forsamling var med. Ogsaa fmd. brændte inde med en tale, idet han tænkte, at der senere, når andre havde haft ordet, vilde blive lejlighed til at bringe Uhrskov en tak fra elevforeningen for det store arbejde, han igennem en lang årrække har gjort for vort årsskrift; nu maa han nøjes med at læse om den. Endnu var tilbage aftenunderholdningen, rosinen i pølseenden, der var ganske enestående. Den foregik i den nederste del af haven, Lunden, og det er vist ikke mange steder, man kan præstere noget, der kan tåle sammenligning med Heibergs „Alferne“, sådan som den blev spillet hin aften på Frb. højskole. Det var både en god og festlig afslutning på vort elevmøde.

H. H.

DANSKE SAGN.

EN OPFORDRING TIL GAMLE ELEVER

Mange gamle Frederiksborgelever har i Aarenes Løb været med til at optegne Sagn og Overtro til *Dansk Folkemindesamling* i København. Dermed har I gjort god Nytte, men nu kommer jeg med en Henvendelse til jer alle, baade unge Piger paa atten og alle dem, der er gifte og hjemfarne og nu sidder som Koner i deres Hus, baade Ungkarle paa tyve og bedagede Ægtemænd paa de Halvhundrede. I kunde gøre mig en stor Tjeneste. Hvad vil han nu? tænker i. Vil han have Sager til sit Museum? Nej, ingenlunde. Ganske vist er der noget, jeg vil have, men ikke noget, I bliver fattigere ved at give.

Jeg vilde gerne bede jer optegne de gamle Sagn og Træk fra Overtroens Verden, som I kender, og saa sende mig dem. Jeg haaber at blive færdig med Udgivelsen af de nordsjællandske Folkeminder i Løbet af næste Aar, men derfor er jeg ikke færdig med den Ting. Den, der først for Alvor er blevet grebet af Folkemindernes mystiske Dragen, den, der først een Gang har set deres store Skønhed, han slipper dem ikke. Jeg kender ingen, der har gjort det, og jeg gør det heller ikke. Om alt gaar vel, saa har jeg i Løbet af 1924 fuldført seks Bind om nordsjællandske Folkeminder, og dog har jeg en Fornemmelse af, at jeg let vilde kunne udsende to, tre Bind endnu fra denne Landsdel, men det maa nu forme sig, som det kan. Derimod er der en særlig Gren, som jeg ikke kan holde op med at tænke paa, og det er *Sagn og Tro* (Folketro eller Overtro, som man kalder det). Jeg har faaet en Fornemmelse af, hvad disse Ting indeholder af Skønhedsværdier og sjæleligt Indhold i det hele, jeg har set lidt af, hvad Læsning af Egnens gamle Sagn betyder baade for Børn, unge og gamle, maaske mest for de første og sidste. Og nu er Sagnet det sidste af den egentlige Folkepoesi, der lever i Folkemunde. Eventyr og Folkeviser er forlængst optegnede, eller ogsaa er de glemte. Nu lever de i anden Omgang: fra Bøgerne kommer de atter ud til Befolkningen. Men Sagnene lever endnu paa Børns og gamles Læber, og dog kommer vel den Dag, da Biler, Biografteatre og hele Mekanikken faar taget Livet af dem ogsaa. Men

inden det sker, har vi Højskolefolk en uafviselig Pligt til at gøre vort til at redde, hvad reddes kan. Vi har det, fordi Højskolen er den historisk-poetiske Skole, og fordi Sagnet netop er den primitive Poesi, ofte ogsaa den primitive Historie. Det har ikke særlig været Højskolefolket, der har taget sig af Folkeminderne i den sidste Menneskealder, undertiden er der rettet Bebrejdelser imod os, fordi vi gjorde alt for lidt derfor. Lad os da oprette det forsømte. Lad os tage fat i stor Stil, hver i sin Kreds, og lad os tage fat i Morgen.

Ingen af jer ved, hvor kostbare de Sagn er, som netop I sidder inde med. Man synes jo ofte, at de gamle Historier, som man har hørt som Barn, de maa da være kendt af alle og enhver. Men nu skal jeg fortælle jer en Ting. Da den gamle Folkemindesamler Evald Tang Kristensen sidste Vinter fyldte de firs, blev der skænket ham en Bog bestaaende af en Mængde utrykte Optegnelser fra folkemindeinteresserede Mennesker fra hele Landet. Blandt disse Manuskripter var der et fra mig. Jeg havde fortalt en lille Historie om, hvordan Skjerna og Gudena blev til, et Sagn, jeg havde hørt af min Fader. Derfor og fordi jeg fandt det helt morsomt, valgte jeg det som mit Bidrag. Men nu erklærede Sagnkenderen Magister *Hans Ellekilde*, at dette Sagn er sjældent, det kendes overhovedet ikke paa Dansk. Det har altsaa en særlig videnskabelig Interesse, foruden at det som enhver saadan gammel Historie altid har stor folkelig Betydning. Jeg

har i alt Fald muntret mange Hold Karle op med det midt i en lidt mager Geografitime.

Der er et jydsk Ord, der siger: „En skal aaldtie hjælp' anne', næe de' ett ka' skaa' jen sjæl“. Nu kan det ikke skade nogen af jer at sætte jer hen en Times Tid og skrive op, hvad i ved af Sagn og Overtro, men det kan gavne Folkemindeforskningen meget, ligesom det i meget høj Grad kan gavne det folkelige Liv, naar disse Ting samlede og ordnede atter bringes ud til Folket. Desuden kan det naturligvis gavne mig, for jeg glæder mig over hvert eneste Sagn, jeg faar i Hænde. Til syvende og sidst gavner det ogsaa den, der skriver det op, thi aandelige Værdier vokser altid, naar man gør andre delagtig i dem.

Jeg rettede sidste Sommer en Opfordring til en Del Højskoler, hvor jeg kunde formode, der var en Del Elever fra Øerne, om at lade dem skrive en Stil om Sagn og Overtro og saa sende mig en Afskrift. Jeg fik mange Besvarelser, men siden har jeg udvidet mit Omraade ogsaa til Sønderjylland, og selv om Evald Tang Kristensen har indsamlet et meget stort Antal jyske Sagn, kan der meget godt være mange endnu. Der er nemlig dybt til Bunden, hvor det gælder om Folkesagn og Overtro. Ingen naar at faa alting med, ja, afdøde Professor Axel Olrik, den første Leder af Dansk Folkemindesamling, erklærede endda kort og godt: „Vi faar aldrig noget to Gange“.

Man skal altsaa ikke være bange for at sende alt, hvad man ved (blot man ikke ligefrem læser det ud af Bøger, hvad der jo ikke har nogen Interesse). Jeg

vil gerne have Bidrag fra alle Egne af Landet, især fra *Sjælland, Fyn, Lolland-Falster, Bornholm, Taa-singe, Langeland, Ærø* osv. og fra *Sønderjylland*, thi i disse Steder er der indsamlet mindst. Det maa vi nu hjælpes ad at bøde paa. Mange har gamle Forældre eller Bedsteforældre levende, eller de kender gamle Folk i Sognet, som fortæller godt. Spørg dem ud og skriv op. Hvis enhver gør sit Bedste, kan der komme meget store Samlinger ud deraf.

Paa ethvert Stykke Papir bedes man endelig saa vidt muligt anføre Sognets Navn (samt om muligt Landsbyens), hvorfra Sagnet stammer. Oplysningerne om Stedet kan overhovedet ikke være for grundige. Desuden bør man paa hvert Papir anføre sit eget Navn og Adresse samt den Aargang, man hører til, altsaa f. Eks.: Optegnet af Jens Bakkegaard, Hammel pr. Sorø, Elev 1908—09.

Jeg vil gerne næste Aar her i Aarsskriftet bringe Navnene paa alle dem, der har efterkommet denne Opfordring. Jeg haaber, det bliver en hel Side Navne. Jeg beder jer indtrængende om at tage fat. Send mig eet Sagn eller send mig tyve, jeg er glad ved begge Dele, men send dem snart, helst inden April.

Lindevang, Hillerød, Oktober 1923.

Anders Uhrskov.

VERDENSLIVET OG MENNESKELIVET

SANG FRA FRUEBJERGMØDET 1923

AF

HOLGER BEGRUP

Som: Udrundne er de gamle Dage.

En mægtig Hvirvel kruser Vandet
I Verdenslivets stærke Strøm;
Af tusind Skumstænk sammenblandet
Sig tegner Slægtens Fremtidsdrøm;
Med Fløjt og Tud og Traades Klang
Er fyldt dens barske Arbejdssang.

Men eet gaar gennem alles Drømme,
Eet stiler hver Mands Tanke paa:
De Sjæle, som paa Floden svømme,
Vil alle være ovenpaa.
Hver søger kun sit eget Vel!
Lad saa de andre gaa til Hel!

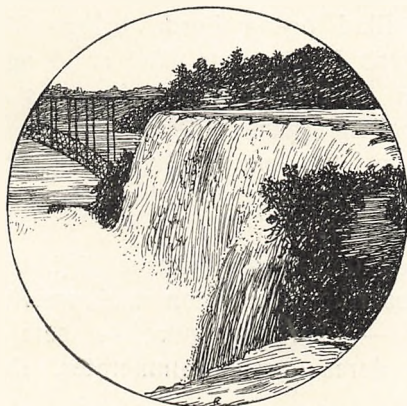
Ja, Kamp af alle imod alle
Er Verdens Løsen i vor Tid;
Hvad ej kan staa, lad det kun falde!
Hver bjerger sit med List og Flid.
Vildt Strømmen gaar med vældig Fart
Og — ender i et Vandfald snart.

En anden Strøm med dybe Minder
Sin Kilde har ved Livets Rod;
Fra tusind Hjem dens Bække rinder

Og samler sig til Livets Flod.
 Den gaar saa stille, stærk og bred,
 Dens Kraft er Hjerters Kærlighed.

Den Flod sprang ud i Paradiset,
 Dær fødtes den af Himlens Regn;
 Dens Vand endnu — Gud være priset!
 Kan gøre Ørk til frodig Egn;
 Af den forynges Slægtens Liv,
 Den slukker Brand af selvisk Kiv.

O, gid den Flod maa altid rinde
 Her i vort lille Fædreland,
 „Igennem Eng, op under Linde“,
 Helt ud i Evighedens Strand,
 Saa vi trods Verdens vilde Strøm
 Kan bjerge Hjertets Barsedrøm!

FRA GAMLE ELEVER

Det blev ved Elevforeningens Generalforsamling bragt frem, at der savnedes Oplysninger i Aarskriftet om gamle Elever. Det blev fremhævet, at Foreningens Blad ogsaa burde bringe Meddelelser om Foreningens Medlemmer. Det er jo ogsaa klart; vort Formaal er dog først og fremmest at styrke Forholdet mellem gamle Elever fra Frederiksborg Højskole og mellem dem og Skolen, og et Led heri er det at lade hver især vide, hvordan det gaar de gamle Kammerater.

Vi anmoder derfor *alle* indstændigt om at indsende til Aarskriftets Redaktion saadanne Meddelelser om sig selv — eller om andre —, som kan have Interesse for deres gamle Kammerater. Det er ikke

for ens egen Skyld, det skal gøres, det er for de andres; det er en *Tjeneste*, der vises dem.

Nu er der naturligvis mange, der vil spørge: Hvad skal vi da skrive? Skal vi f. Eks. sende Forlovelseskort til Aarsskriftets Redaktion? Vi vil dertil svare, at det skal man ikke, men man skal derimod lade os vide, naar man gifter sig. — Skal man meddele, hver Gang man skifter Plads? Nej, men man skal skrive, naar man køber en Ejendom, og man skal skrive, naar man modtager en Stilling, der kan faa varig Betydning for ens Liv, den være saa højt eller lavt lønnet. Hvis nogen ellers er i Tvivl om, hvor vidt en eller anden Meddelelse bør sendes ind eller ej, *saa send den ind*. Vi vil være taknemlige for den.

Husk at sætte fuldt Navn og Aargang under alle Meddelelser. Vi stoler paa, at denne Opfordring vil blive efterkommet, og vi venter derfor, at vi til næste Aar kan bringe mange Oplysninger fra hver enkelt Aargang under Overskriften: *Fra gamle Elever*.

REDAKTIONEN

1913—14.

ANTON ANDERSEN er blevet Mejeribestyrer i Gadstrup. JEPPE JEPPESEN har bestaaet Lærereksamen og er nu ansat ved Københavns Skolevæsen. GUSTAV JØRGENSEN er Friskolelærer i Aarslev paa Fyn. KRESTEN KLØVE har forpagtet sin Faders Gaard i Staaby, Fyn. EJVIN OLSEN har været en Tur i Frankrig og er nu Lærer ved Sorø Højskole.

1915—16.

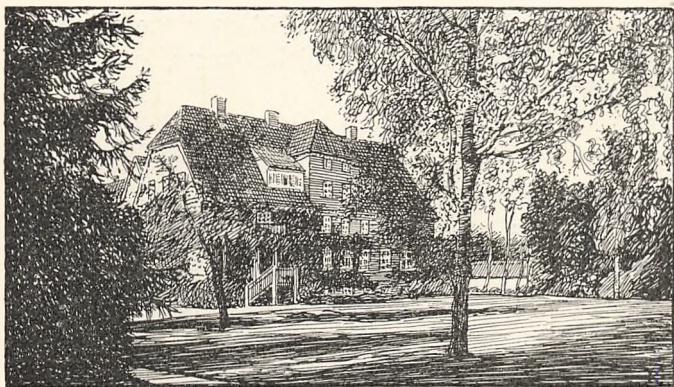
AAGE MADSEN er blevet Lærer i Bjæverskov paa Sjælland.

1917—18

JOHANNES SCHMIDT fra Foldingbro er afgaaet ved Døden sidste Vinter. Siden sit Ophold paa Skolen har han gjort et stort og godt Ungdomsarbejde i sin Hjemegn, særlig i Gymnastik- og Ungdomsforeningen. Han var afholdt af alle, og hans Minde vil længe blive bevaret blandt hans Venner.

JOHANNES LARSEN fra Torneimark har bestaaet Landbrugs-eksamen ved Landbohøjskolen i København med et meget smukt Resultat. I de to sidste Aar har han været ansat som Lærer ved Tune Landbrugsskole, men har nu til Hensigt at fortsætte sine Studier i Hovedstaden.

SMAAMEDDELELSER

Hjertelig Tak for de smukke Blomster, vi modtog fra Elevforeningen paa vor Bryllupsdag.

Eva og Tage Kemp.

Vi sender alle Elevforeningens Medlemmer vor Tak for den smukke Hilsen, vi modtog paa vor Bryllupsdag. En lille Gengivelse af Kongstads Tegning af Skolen findes paa Side 26.

Anna Kirstine og Frederik Begtrup,

Elevmødet afholdes d. 12. og 13. Juli 1924. Gamle Elever, som ønsker at deltage, bedes meddele det nogle Dage forud til Forstander Begtrup.

H. H.

Bidrag til Aarsskriftet for 1924 maa være indsendt inden 15. Juli s. A. til Højskolelærer, cand. polyt. Frederik L. Begtrup.

Red.

Paa Grund af, at vi for Øjeblikket har ret store Restoplæg af Aarsskrifter liggende, sælges følgende Aargange:

1908—14: Kr. 0.50

1916—19: — 1.50

1920—22: — 2.00

ved Indsendelse af Beløbet plus Porto til Højskolelærer Hedegaard.

Red.

Mulige Adresseforandringer og Udmeldelser maa være indsendt til Højskolelærer Hedegaard inden 1. November, ledsaget med Meddelelse om, hvilken Aargang vedkommende hører til.

NY BØGER. Paa P. Haase og Søns Forlag har Aage Marcus udgivet første Hefte af *Bibelske Billeder* af Joakim Skovgaard med Tekst af Holger Begtrup. Bogen kommer til at bestaa af tre Hefter, af hvilke det sidste antagelig bliver udsendt senest i Efteraaret 1924. — Anders Uhrskov har udgivet tredje Bind af *Nordsjællandsk Folkeliv* under Titelen *Sagn og Tro*, rigt udstyret med Tegninger af Kristian Kongstad og Fotografier.

Bestyrelsen for Frederiksborg Højskoles Elevforening
bestaar af:

Hans Hansen, Formand.

Fru Eli Anker Møller, Næstformand.

Rasmus Sværke. Asta Jensen. Chr. Winter.

Kristen Olsen.

INDHOLD

	Side
HOLGER BEGTRUP: Grundtvigs Verdensry.	7
” ” Skoleaaret 1922—23	26
OLE JENSEN: Minder fra mit Barndomshjem	46
HELGE HOSTRUP: De levende Billeder	65
JENS R. HEDEGAARD: Fotografi og Kunst.....	74
ANDERS UHRSKOV: Et nordsjællandsk Folkemuseum....	83
KARL NIELSEN: Det almindelige Præstedømme.....	115
FREDERIK L. BEGTRUP: Den gamle By.....	139
H. H.: Elevmødet 1923.....	150
ANDERS UHRSKOV: Danske Sagn.....	155
HOLGER BEGTRUP: Verdenslivet og Menneskelivet.....	160
FRA GAMLE ELEVER.....	162
SMAAMEDDELELSER	165

Tegningerne i dette Hette er af KRISTIAN KONGSTAD med Undtagelse af de to Asker Ryg-Billeder, S. 79 og 80, som er af LORENZ FRØLICH og gengivet her efter AXEL OLRİK: Danske Helvesagn med Tilladelse af G. E. C. GADS Forlag.

Alle Gengivelser er udførte i F. HENDRIKSENS Reproductions-Anstalt, København.